

วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น

ACADEMY JOURNAL OF NORTHERN

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม - กันยายน 2566

ISSN 2651-1509

วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น

Journal of Northern College

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2566

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการและบทความวิจัยที่มีคุณภาพ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ด้านวิชาการ และด้านการวิจัย

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง

อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริณี

ว่องวิไลรัตน์

รองอธิการบดีฝ่ายบริหารวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์

เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ เสนาะ

ติเยาว์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม

รัฐอมฤต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์

พรหมวงศ์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณน

กาญจนาทวิกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย

แหวนเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์

โกศลกิตติอัมพร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร	ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา	เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ	ยุรัชย์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประจิตร	มหาหิง	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์	พุ่มพุลสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์	จันตะนี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ	รัตนวิบูลย์สม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรสา	เตตวิวัฒน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ ดร.นันทวัน	เหลียมปรีชา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ สฤณี	พรมสายใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อานนท์	วงษ์มณี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เผด็จ	ทุกข์สุญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญา	ดิษฐ์แก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อจณรา	ดลวิทยาคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
อาจารย์ ดร.จักรกฤษณ์	เคลือบวัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
อาจารย์ ดร.เปรมจิต	มอร์ชิง	วิทยาลัยชุมชน ตาก
อาจารย์ ดร.เด่นศักดิ์	หอมหวล	วิทยาลัยชุมชน ตาก
อาจารย์ ดร.กันตภณ	หลอดโสภา	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ฝ่ายจัดการและเลขานุการกองบรรณาธิการ

ดร.วลัยลักษณ์	พันธุ์รี	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
นางสาวศศิธรณ	ส่งท้าย	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
นางสาวกมลวรรณ	ด้วงนา	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 4 ฉบับ

เจ้าของวารสาร

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ชั้น 1

888 หมู่ 2 ถนนพหลโยธิน (แนวเก่า) ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000

โทรศัพท์ 055-517488 ต่อ 808

พิมพ์ที่ บริษัท พีค การพิมพ์ จำกัด เลขที่ 24/9 ถนนติวานนท์ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี 12000 โทรศัพท์ 0-297-9571-6

สารบัญ

	หน้า
ปัญหาการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษากรณีศึกษาการชำระหนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ศศิธร ถีสุงเนิน และ ฌภัทร ใจเอ็นดู.....	1
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ปภพพล เต็มธีรกิจ.....	10
การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลอง ยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ธงชัย ทองคำ.....	29
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมโดยภาคีเครือข่ายชุมชนตำบล รวมไทยพัฒนา อำเภอบพพระ จังหวัดตาก สวาท ไพศาลศิริทรัพย์.....	47
แนวการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ใน พื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 อุบลทิพย์ ไชยแสง นิวัติ ไชยแสง และ อาบาดี เจ๊ะอาแดร์.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เทคนิคการจำ: สะท้อนการเรียนรู้การสะกดคำในภาษาไทย	
วันจรัตน์ เดชวิสัย และ เรวดี คงสุวรรณ.....	80
ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน สมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี	
ศรายุทธ อินตะนัย วิมลพรรณ ศักดิ์ นุชรี พิทักษ์ ดนัย ลามคำ นริศรา ไชยรถ ศราวดี จำวัน ชิตพล วิไลงาม และ พยุงศรี ดีโคตร.....	98
การศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการ ท่องเที่ยว และการบริการเชิงนวัตกรรมสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จากทรรศนะของ สถานประกอบการ	
สุวราภรณ์ ไชยเกษมศานต์.....	110
ความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยการจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม	
ธนากร ทั้งเรือง และ ภาวิชัย ครูช.....	124

ปัญหาการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา กรณีศึกษาการชำระหนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ศศิธร ถีสุงเนิน¹ และ ณภัทร ใจเอ็นดู²

Received: 20 June 2023; Revised: 4 July 2023; Accepted: 11 July 2023

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง มาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยศึกษาจากกรณี การชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และนำผลการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสารโดยใช้หลักนิติศาสตร์เป็นฐานในการวิเคราะห์จากตัวบทกฎหมาย วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ และคำพิพากษา

ผลวิจัยพบว่า การนำหลักการสำคัญและกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง มาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีบทกฎหมายให้อำนาจศาลปกครอง ในการดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา จึงเสนอแนวทางให้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายในมาตรา 66/4 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562

คำสำคัญ : ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, การเจรจาไกล่เกลี่ยคดีปกครองภายหลังมีคำพิพากษา, คดีปกครอง

¹ อาจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

E-mail: sasithorn@cpru.ac.th, โทร. 0969149693

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

E-mail: napat-tal@hotmail.com, โทร. 0844759215

Problems of mediation after the Administrative Court's verdict: A case study of debt settlement according to the verdict of the Supreme Administrative Court of Chaiphum Rajabhat University

Sasithorn teesungnong¹ and Napat jaiaundo²

Abstract

This article the objective is to study and analyze problems with applying principles in mediate disputes in administrative cases to apply to mediation negotiations after the Administrative Court's verdict by studying the case Debt settlement according to the verdict of the Supreme Administrative Court of Chaiphum Rajabhat University And use the analysis results to find solutions to improve the law on dispute resolution. The research method uses documentary research using jurisprudence as the basis for analyzing legal texts, theses, research papers, and judgments.

The results of the research revealed that the application of the main principles and processes in dispute resolution. In administrative cases, it applies to mediation negotiations after the Administrative Court's verdict. There are still practical problems. Because there is no law authorizing the Administrative Court to conduct negotiations and mediation after the Administrative Court's verdict therefore proposed a guideline for amending the law in section 66/4, paragraph one of the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure (No.12), B.E. 2562

Keywords : Conciliation, The Mediation in the Administrative Dispute, Administrative

¹ Lecturer, Laws Program, Faculty of Political Science, Chaiphum Rajabhat University

E-mail: sasithorn@cpru.ac.th, Tel. 096-9149693

² Assistant Professor Dr., Laws Program, Faculty of Political Science, Chaiphum Rajabhat University

E-mail: napat-tal@hotmail.com, Tel. 084-4759215

บทนำ

“การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง” ถือเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจ ที่จะช่วยให้ข้อพิพาททางปกครองยุติลงได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ด้วยความสมัครใจของคู่กรณีและรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน ตลอดจนส่งเสริมให้การบริหารจัดการคดีของศาลปกครองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยปัจจุบันได้กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วย การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้ ศาลปกครองมีอำนาจไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้ากว่าที่กฎหมายกำหนด คดีละเมิด หรือความรับผิดอย่างอื่น และคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง รวมถึงคดีพิพาทอื่นตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่อาจมีขึ้นในอนาคต

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2563 ศาลปกครองสูงสุด ได้มีคำพิพากษาให้มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยนับแต่วันฟ้องให้แก่คู่กรณีจำนวนถึง 3 คดี ซึ่งมีมูลค่ารวมแล้วเกือบ 70,000,000 บาท โดยทั้ง 3 คดี เงินต้นกับดอกเบี้ยมีมูลค่าสูงพอ ๆ กัน เนื่องจากแต่ละคดีกว่าศาลปกครองสูงสุดจะมีคำพิพากษาก็ใช้ระยะเวลาในการพิจารณากว่า 10 – 15 ปี ซึ่งเมื่อย้อนไปเมื่อปี พ.ศ. 2547 หากมีกระบวนการเจรจาไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิอาจจะไม่ต้องแบกรับภาระในการชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดในมูลค่าที่สูงเช่นนี้ แต่ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิจะไม่ได้เข้าสู่กระบวนการเจรจาไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง เพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีก็ตาม เมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากกระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง จึงได้นำหลักการสำคัญและกระบวนการในการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองมาใช้ในการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว ซึ่งผลจากการนำกระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง จะมีผลให้การปฏิบัติตามคำพิพากษายุติลงได้ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสามารถยืดระยะเวลา ในการชำระหนี้ตามคำพิพากษาออกไปได้ชั่วระยะเวลาหนึ่งและสามารถหยุดดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น โดยผลของคำพิพากษาก็ตามแต่การนำหลักการสำคัญและกระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง มาใช้กับกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว ยังเกิดประเด็นปัญหาในหลายประการทั้งในแง่ปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาที่เกิดจากการที่ไม่มีกฎหมายใดกำหนดขั้นตอน กระบวนการ วิธีการที่เหมาะสม

หรือกำหนดให้มีผู้ใกล้เคียง ซึ่งแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมในการเจรจาใกล้เคียงภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการศึกษาทฤษฎีกฎหมาย หลักการสำคัญ และกระบวนการในการใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครอง
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการในการใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครองมาใช้ในการเจรจาใกล้เคียงภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยศึกษาจากกรณีการชำระหนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเพื่อหาแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเอกสาร โดยรวมศึกษาจากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ค้นคว้าจากบทบัญญัติของกฎหมาย หนังสือ ตำราทางวิชาการ บทความ งานวิจัย ข้อมูลสารสนเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใกล้เคียงข้อพิพาททางปกครองในศาล เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลวิเคราะห์ในการหาข้อสรุปและแนวทางการเสนอแนะในการแก้ปัญหาต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาทฤษฎีกฎหมาย หลักการสำคัญ และกระบวนการในการใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครอง

การใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครองเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทอย่างหนึ่ง ที่นอกเหนือจากการพิจารณาพิพากษาคดี โดยศาลที่ถือว่าเป็นทางเลือกใหม่สำหรับคู่กรณี ซึ่งกฎหมายปกครองก็ได้กำหนดการใกล้เคียงข้อพิพาทไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 โดยมีหลักการสำคัญและกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครอง ดังนี้

1. หลักการใกล้เคียงข้อพิพาทภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principle of Legality)

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง ได้มีข้อกำหนดไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 ได้กำหนด บทบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จำนวน 12 มาตรา และกำหนดไว้ในระเบียบของ ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 จำนวน 34 ข้อ

2. ความสมัครใจของคู่กรณี (Principle of Voluntary) และความไว้วางใจของคู่กรณี (Rules of Confidentiality)

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองต้องเริ่มจากความสมัครใจของคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หรือทั้ง 2 ฝ่าย และความไว้วางใจของคู่กรณี ในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 64/4 กำหนดว่า “ในเวลาใด ๆ นับแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองจนถึงวันสิ้นสุดการ แสวงหาข้อเท็จจริง คู่กรณีอาจร่วมกันยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำขอและคู่กรณีฝ่ายอื่นตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ... ” ข้อ 7 แห่งระเบียบของตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 กำหนดว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ดำเนินการโดยยึดถือความสมัครใจและความไว้วางใจ ของคู่กรณีที่มีต่อกัน” และข้อ 12 แห่งระเบียบเดียวกัน กำหนดว่า “ในเวลาใด ๆ นับแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลจนถึงวัน สิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง คู่กรณีที่จะประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจริเริ่มให้มีการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยยื่นคำขอต่อศาลนั้นเพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ ในการนี้ คู่กรณีอาจยื่น คำขอร่วมกันกับคู่กรณีอื่นที่ประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือยื่นหลักฐานเป็นหนังสือ ที่แสดงความตกลงหรือยินยอมของคู่กรณีอื่นที่จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลด้วยก็ได้”

3. ความเป็นกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Principle of Impartiality)

ผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ต้องมีความเป็นกลางปราศจากอคติ ไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียกับกรณี ที่พิพาท และผู้ปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และความเหมาะสมในการ ดำเนินการไกล่เกลี่ย ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 10 แห่งระเบียบของตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 กำหนดว่า “ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ศาลดำเนินการด้วยความเป็นกลาง และปราศจากอคติในการปฏิบัติหน้าที่” และมาตรา 66/4 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 กำหนดว่า “ให้ประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้น แล้วแต่กรณี แต่งตั้งตุลาการ ศาลปกครองซึ่งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบคดีในสำนวนคดีนั้น ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญ และความเหมาะสมของตุลาการศาลปกครองผู้นั้น” และมาตรา

66/6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กำหนดว่า “ตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท ต้องวางตนเป็นกลาง และปราศจากอคติในการปฏิบัติหน้าที่”

2. ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง มาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยศึกษาจากกรณี การชำระหนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและ ข้อเสนอแนะ

ตามหลักการสำคัญ และกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองจะช่วยให้ ข้อพิพาทยุติได้รวดเร็วยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องเข้าสู่การพิจารณาตัดสินของศาล อันเกิดขึ้นภายใต้ความสมัครใจ ของคู่กรณี และไม่มีรูปแบบพิธีการหรือขั้นตอนที่เคร่งครัด ทั้งยังช่วยรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คู่กรณีอีกด้วย โดยกำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยต่อหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้ากว่าที่กฎหมายกำหนด คดีละเมิดหรือความ รับผิดชอบอื่น และคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง รวมถึงคดีพิพาทอื่นตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 และตามที่กำหนดในระเบียบ ของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดแต่การนำหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทในคดีปกครองในศาลปกครอง มาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองสูงสุด มีคำพิพากษาแล้ว มีผลช่วยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสามารถยืดระยะเวลาในการชำระหนี้ ตามคำพิพากษาออกไปได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง และสามารถหยุดดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น โดยผลของ คำพิพากษาก็ตาม แต่การนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองมาใช้กับกระบวนการ เจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว ยังเกิดประเด็นปัญหาในหลายประการทั้งใน แง่ปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาที่เกิดจากการที่ไม่มีกฎหมายใดกำหนดขั้นตอน กระบวนการ วิธีการที่ เหมาะสมในการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว ดังนี้

1. คู่กรณีขาดความไว้วางใจในการเจรจาไกล่เกลี่ย การที่คู่กรณีตามคำพิพากษาต้อง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยกันเอง โดยศาลปกครองมิได้เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย หรือเป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ยที่จะรับฟังความต้องการหรือข้อจำกัดของคู่กรณีฝ่ายอื่น และที่ จะยอมรับผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่อาจตรงกันหรือแตกต่างจากความต้องการหรือความ คาดหวังของตนได้การที่จะให้คู่กรณี “เปิดใจ” ต่อกันได้เช่นนั้น จึงต้องมีหลักความไว้วางใจของคู่กรณี

2. ขาดหลักความเป็นกลาง คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยกันเอง ไม่มีผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยมีความสำคัญในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยอย่างมาก ต้องเป็น

ผู้มีคุณสมบัติเฉพาะ และมีความเชี่ยวชาญในการเจรจาไกล่เกลี่ย เมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยกันเองกับคู่กรณี ทำให้การเข้าถึงคู่กรณีอีกฝ่ายเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาทฤษฎีกฎหมาย หลักการสำคัญ และกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พบว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครอง ต้องเริ่มจากการที่คู่กรณี “เปิดใจ” และ “สมัครใจ” เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งไม่มีรูปแบบขั้นตอน พิธีการที่เคร่งครัด ง่ายต่อการเข้าถึงของคู่กรณีทุกฝ่าย เมื่อคู่กรณีสมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว จึงต้องมีหลักความไว้วางใจของคู่กรณี โดยการเจรจาไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการจากผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความเป็นกลาง ปราศจากอคติไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียกับกรณีพิพาท และที่สำคัญต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และความเหมาะสมในการเจรจาไกล่เกลี่ย จึงส่งผลให้ข้อพิพาททางปกครองยุติลงได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ด้วยความสมัครใจของคู่กรณีและรักษาไว้ซึ่งสัมพันธที่ดีระหว่างกัน ตลอดจนส่งเสริมให้การบริหารจัดการคดีของศาลปกครองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับบุญอนันต์ วรรณพานิชย์ (2563) วารสารกฎหมายปกครอง เรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง และโชติช่วง ทัพวงศ์ รวบรวมความการไกล่เกลี่ยและประนอม ข้อพิพาท และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล

2. จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองมาใช้ในการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยศึกษาจากกรณีการชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า การเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขอเข้าสู่กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยกันเอง โดยไม่มีคนกลางหรือผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือความเหมาะสม ส่งผลให้คู่กรณีไม่เปิดใจ และสมัครใจในการเข้าสู่กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย เนื่องจากคู่กรณีไม่มีความไว้วางใจในการเจรจาไกล่เกลี่ย และไม่เชื่อถือหลักความเป็นกลาง ซึ่งหลักการสำคัญที่เป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง ที่ส่งผลให้ข้อพิพาทยุติลงด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการโดยผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความเป็นกลาง เพราะคดีปกครองเป็นคดีพิพาทที่มีลักษณะเป็นคดีที่มีผลกระทบทั้งต่อสิทธิหน้าที่ของบุคคล และต่อการใช้อำนาจหรือการดำเนินกิจการทางปกครองและการบริการสาธารณะหรือการบริหารราชการแผ่นดิน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองที่จะนำมาใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการยุติข้อพิพาท จึงจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อเป็นการ

ดำเนินการที่ได้รับความเชื่อมั่นจากคู่กรณีและสังคม ด้วยเหตุนี้เพื่อให้คู่กรณีและสังคมมีความเชื่อมั่นในความเป็นกลางของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง ในระยะเริ่มต้นของการนำเอาระบบนี้มาใช้ กฎหมายจึงนำเอาหลักความเป็นกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาบัญญัติไว้เพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองอยู่บนพื้นฐานของหลักความเป็นกลาง โดยมีการนำมาบัญญัติไว้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตลอดจนระบบการคัดค้าน และการถอนตัวของตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังที่มาตรา 66/4 วรรคสาม ได้บัญญัติให้ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่ ตุลาการศาลปกครอง และต้องเป็นตุลาการศาลปกครองซึ่งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบคดีในสำนวนคดีนั้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับบุญอนันต์ วรรณพานิชย์ (2563) วารสารกฎหมายปกครอง เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การนำหลักการสำคัญและกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง ถือเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจ และส่งผลให้คดีพิพาทในศาลปกครองมีจำนวนลดลงอย่างมีนัยสำคัญและเมื่อนำหลักการสำคัญและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จึงควรมีการขยายกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยได้ตลอดเวลาจนกว่าคู่กรณีจะได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาครบถ้วน ซึ่งย่อมส่งผลดีในการรักษาผลประโยชน์สาธารณะและความต้องการอันแท้จริงของคู่กรณีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรกำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย จนกว่าคู่กรณีจะปฏิบัติตามคำพิพากษาครบถ้วนเพื่อลดจำนวนคดีที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการบังคับคดีทางปกครอง และเป็นการลดงบประมาณโดยแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 มาตรา 66/4 วรรคหนึ่ง “ในเวลาใด ๆ นับแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองจนถึงวันสิ้นสุดการปฏิบัติตามคำพิพากษา คู่กรณีอาจร่วมกันยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือไกล่เกลี่ยการปฏิบัติตามคำพิพากษา หรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำขอและคู่กรณีฝ่ายอื่นตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไกล่เกลี่ยการปฏิบัติตามคำพิพากษา ในกรณีเช่นนี้ถ้าองค์คณะพิจารณาพิพากษาเห็นสมควรและประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้น แล้วแต่กรณีเห็นชอบให้ศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไกล่เกลี่ยการปฏิบัติตามคำพิพากษา ระหว่างคู่กรณีนั้นได้ สำหรับคู่กรณีที่ไม่ได้ตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไกล่เกลี่ยการปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลอาจดำเนินการกระบวนการพิจารณาต่อไปก็ได้”

เอกสารอ้างอิง

- โชติช่วง ทัพวงศ์. (ม.ป.ป). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล.ในสำนักกระจับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. รวมบทความการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (น.43-64).
- บุญอนันต์ วรรณพานิชย์. (2563). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง. วารสารกฎหมายปกครอง, 33(2),1-35.
- ประสาธ พงษ์สุวรรณ. (2516). การระงับข้อพิพาททางปกครองโดยวิธีอื่นนอกจากการฟ้องคดีหรือพิพากษาโดยศาลปกครอง. วารสารนิติศาสตร์, 33(3), 470.
- ปาลีรัฐ ศรีวรรณพฤกษ์. (2556). บทบาทของตุลาการศาลปกครองในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท : จากประสบการณ์ของประเทศฝรั่งเศส. วารสารวิชาการศาลปกครอง. 13(3),2-6.
- ภาณุ รังสีสหัส. (ม.ป.ป). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. ใน สำนักกระจับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. รวมบทความการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. (น.1-42).
- รัตนลักษณ์ นานนิติธาดา. (2551). การไกล่เกลี่ยคดีปกครองโดยศาลปกครอง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง. (2558). พัฒนาการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองของศาลปกครองไทย ระหว่างปี พ.ศ.2543 ถึง พ.ศ.2558. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลปกครอง.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

ปภพพล เต็มธีรกิจ¹

Received: 29 June 2023; Revised: 13 July 2023; Accepted: 20 July 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอายุ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยการคำนวณจากตารางสำเร็จรูป (Yamane, 1973) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ทที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้น ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffé)

ผลการวิจัย พบว่า ค่าความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชายร้อยละ (82.8%) มีสถานภาพสมรสร้อยละ (47.2%) มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าร้อยละ (34.0 %) มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ (37.5%) กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ที่ระดับ 3.638 (S.D. = 0.515) ซึ่งอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด 3.690 (S.D.= 0.847) รองลงมา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ที่ระดับ 3.677 (S.D.= 0.664) ส่วนด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญาอยู่ที่ระดับ 3.657 (S.D.= 0.609) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับสุดท้าย 3.530 (S.D. = 0.742)

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต , คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: pope2555@yahoo.com, โทร.081-492-2666

สำหรับผลการวิจัยผลทดสอบ t-test ของตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม นั้นไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ .696 และมีค่าทดสอบ $t = 392$ สำหรับการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้เทคนิคการทดสอบแบบ One - Way ANOVA ตัวแปรต้น ด้านสถานภาพ ด้านระดับวุฒิทางการศึกษา และด้านอายุ ส่วนตัวแปรตามนั้นคือด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ไม่พบความแตกต่างของตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Leadership for Change of Local Administration Organization in Ayudhaya Province

Papopepon Termtrirakij¹

Abstract

The purpose of studying leadership for change of local administration Organization in Ayudhaya province was to survey the perceptions of administrators of local administration towards their leadership for change in Ayudhaya province and to compare their perceptions having different personal characteristics which are categorized by gender, marital status, education levels, and maturity. A purposive sampling of 400 respondents was calculated from Yamane tabulation (Yamane, 1973). The tool of the study was a questionnaire with a five point Likert scale, of which the reliability was 0.94. The statistics for the study presented the values of frequency, the arithmetic mean, and the standard deviation. The statistical test used the t-test for two mean differences, whereas the One-way ANOWA for three independent variables. If there is a statistical significance, Scheffe test results will be provided.

The study revealed that the majority 82.8 percent of the respondents was male, 47.2 percent was married, 34 percent attained the baccalaureate degrees or equivalent. Thirty seven percent was in the group of 51-60 years of age. Respondents overall gave high mean score levels of opinion on leadership for change at 3.638 (S.D.=0.515). Among the change leadership components, the individualized consideration was rated the highest with the mean score 3.69 (S.D. 0.847) followed by inspirational motivation the mean score 3.677 (S.D.=0.664), intellectual stimulation 3.657 (S.D.=0.609) and lastly the idealized influence 3.53 (S.D.=0.742) On testing two independent variables, the t-test, the results showed no statistical difference. The One-Way ANOVA tests the

¹ Lecturer, Doctor of Philosophy Program, Public and Business Administration Jurisprudence, School of Law, Sripatum University.

E-mail: pope2555@yahoo.com, Tel. 081-492-2666

independent variables of marital status, education levels, and the age groups on change leadership, the results were insignificant at the level of .05.

Keywords : leadership for change

บทนำ

การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นหน้าที่หนึ่งของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์และขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารงานข้อดีของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือผู้นำและผู้ตามมีปฏิสัมพันธ์กันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทั้งสองฝ่าย เปลี่ยนผู้ตามไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำแบบจริยธรรม คือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและจะกระตุ้นตามให้เกิดความสำนึกและยกระดับความต้องการของผู้ตาม (Burns, 1978)

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้บริหารองค์กรยังต้องเป็นผู้มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงและสามารถแสดงพฤติกรรมผู้นำในการบริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลที่จะบริหารองค์กรของตนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งผู้บริหารจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้นำหรือแสดงพฤติกรรมในการบริหารเป็นผู้นำด้วยการจูงใจให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุขผู้บริหารจะต้องแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นตัวอย่างแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชามีความเป็นธรรมในการบริหารงานอันจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ทำให้ผู้ตามทุ่มเทให้แก่งาน ผู้นำต้องสร้างความผูกพันรักใคร่ให้แก่บุคลากรในองค์กรเพื่อให้เกิดความรักและความศรัทธาในตัวผู้นำพร้อมที่จะร่วมมือกันทำงานให้หน่วยงานของตนประสบผลสำเร็จ (ปริญญ์ ตันสกุล, 2550)

ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลและประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ ในการบริหารจัดการการประสานงานของคนในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมที่ผู้นำกระตุ้น ปลุกฝังและสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นตามความคาดหวัง ผู้นำที่ดีจึงต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องของการสื่อสารในองค์กรต้องมีความชัดเจน และมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากการสื่อสารในองค์กรที่ดีถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจ

และการยอมรับซึ่งจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างผู้ร่วมงานในองค์กรมีความจงรักภักดี และอุทิศตนเพื่อองค์กร ผู้บริหารจึงต้องสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจ โนมน้าวความคิดเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเชื่อ ทศนคติ และเสริมสร้างคุณค่าขององค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกองค์กร เนื่องจากส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กร (Mohsen, A. & Mohammad, R. D., 2011)

ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรมีอำนาจมีอิทธิพล ในการบังคับบัญชามอบหมายงานในกำกับดูแลให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรประสานความต้องการของบุคคลความต้องการของงาน และความต้องการขององค์กรเข้าด้วยกัน ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างค่านิยมที่ชัดเจนให้เป็นกรอบพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ในองค์กรได้ดีทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องวิสัยทัศน์ขององค์กรพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับความสามารถที่สูงขึ้นมีศักยภาพมากขึ้นจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานการสร้างเจตคติและกระตุ้นวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ ๆ ปฏิบัติตนเอาใจใส่ดูแลคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลมีการแนะนำและการมอบหมายงานมีความยืดหยุ่น เปิดกว้างให้ทุกคนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ มีทักษะด้านความคิดมีความเชื่อในวิสัยทัศน์ที่รอบคอบต่อการวิเคราะห์ปัญหาและเป็นนักวิสัยทัศน์ที่สามารถมองปัญหาต่าง ๆ ได้ทุกมุมมอง (นิธิตา บุรณจันทร์, 2550) ผู้นำที่ดีที่มีความรู้ความสามารถในการมองเห็นปัญหาขององค์กรหรือชุมชนวิเคราะห์ได้ ผู้นำควรมีความสามารถในการระดมการมีส่วนร่วมของคนและองค์กรชุมชนในการแก้ปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ (คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, สำนักงาน, 2555)

ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นหน้าที่หนึ่งของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์และขึ้นอยู่กับการบริหารงาน ข้อดีของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือ ผู้นำและผู้ตามมีปฏิสัมพันธ์กันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทั้งสองฝ่ายเปลี่ยนผู้ตามไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำแบบจริยธรรมกล่าวคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและจะกระตุ้นตามให้เกิดความสำนึกและยกระดับความต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นตามลำดับขั้นและทำให้ผู้ตามเกิดจิตสำนึกของอุดมการณ์ยึดถือค่านิยมเชิงจริยธรรม เช่น อีสรภาพ ความยุติธรรม ความเสมอภาค สันติภาพและสิทธิมนุษยชน (Burns, 1978)

ในปัจจุบันรัฐบาลจึงได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเองซึ่งวิธีการกระจายอำนาจทางการปกครองไปสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 จะเห็นว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดองค์กรหนึ่ง โดยมีคณะผู้บริหารที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแสดงออกถึงอำนาจการกำหนดเจตจำนงในการปกครองตนเองของคนในพื้นที่การออกเสียงเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในท้องถิ่น จะทำให้ได้มาซึ่งบุคคลที่ทราบปัญหา และเป็นตัวแทนอย่างแท้จริงของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงาน บุคคล การเงิน การคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่าง ชัดเจนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยวางหลักการอย่างชัดเจนไว้ในหมวด 14 มาตรา 249 - 254 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ให้มีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น โดยเน้นให้ท้องถิ่นมีสิทธิปกครองตนเอง มีอิสระในการกำหนดทิศทางในการบริหารท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งมีอิสระในการบริหารงานทั้งทางด้านการบริหารกำลังคนและงบประมาณโดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560)

ภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญของผู้นำที่จะให้องค์กรประสบความสำเร็จองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้นำมีความสามารถในการนำประกอบด้วยด้านคุณลักษณะอำนาจและพฤติกรรมและภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงองค์การในรูปแบบใด ๆ ก็ตามให้ประสบความสำเร็จได้นั้น องค์การต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถให้กับบุคลากรซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร (สุปัญญาดา สุนทรนนท์ และคณะ, 2558)

การปรับเปลี่ยนสมรรถนะของข้าราชการไทยเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนอกจากนั้นการบริหารงานในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ จะต้อง มีผู้นำในการดำเนินการ ซึ่งผู้นำถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้้องค์กรประสบความสำเร็จ ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารทุกระดับควรมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน และสอดคล้องกับพันธกิจหลักในส่วนราชการนั้น ๆ และควรมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการบริหารไปสู่ข้าราชการระดับต่าง ๆ ภายในส่วนราชการเพื่อให้ทุกคนสามารถทำงานได้บรรลุผลต่อไป (พิทักษ์ณา วงศาโรจน์, 2557) องค์การต่าง ๆ จึงต้องเร่งวางแผนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ องค์การต้องมีการเตรียมความพร้อม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่จำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำองค์กรมีความจำเป็นต้องปรับตัว องค์กรต้องสร้างบุคลากรและผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ให้มีความเป็นภาวะผู้นำที่เก่งและดีเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร (Anuroj, 2014)

สำหรับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการหรือปกครองตนเองเป็นอย่างมาก ดังนั้น การบริหารจัดการเรื่องบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าบุคคลสำคัญจะขับเคลื่อนหรือเป็นผู้บริหารจัดการให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าว คือ ผู้บริหารซึ่งจะต้องดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นให้ครบทุกด้าน เพื่อความเจริญก้าวหน้า โดยหัวใจหลักในการพัฒนาอยู่ที่การบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละแห่งผู้บริหาร จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะสามารถเป็นผู้นำที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในการทำงาน นำมาซึ่งการเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานและทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ในเขตพื้นที่ของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2553) ภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการริเริ่มโครงสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ และภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับผู้อื่นเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับส่วนรวมมีการร่วมคิด และร่วมรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่พยายามใช้เหตุผลเพื่อให้ผู้ตามยินยอมทำตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ (อังกร เกาวัลย์, 2562)

ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลและประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ การประสานงานของคนในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนกรหรือพฤติกรรมที่ผู้นำกระตุ้น ปลุกฝังและสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นตามความคาดหวัง ผู้นำที่ดีจึงต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องของการสื่อสารในองค์กรต้องมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากการสื่อสารในองค์กรที่ดีถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจ และการยอมรับซึ่งจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างผู้ร่วมงานในองค์กร (Steve, 2011) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือกระบวนกรที่ผู้นำเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้สูงขึ้นจากความพยายามที่

คาดหวังเป็นผลให้ปฏิบัติงานเกินความคาดหวัง โดยผู้นำแสดงบทบาททำให้ผู้ตามมีความรู้สึกไว้วางใจ ยินดีจงรักภักดีและนับถือ ทำให้ผู้ตามกลายเป็นผู้มีศักยภาพเป็นนักพัฒนาเป็นผู้เสริมแรงได้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้นำจะต้องยกระดับความรู้สึกความสำนึกของผู้ตามให้มีความสำคัญและคุณค่าของผลลัพธ์ที่ต้องการ และวิธีการที่จะบรรลุผลลัพธ์ได้ตามที่ต้องการทำให้ผู้ตามไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนแต่อุทิศตนเพื่อองค์กร (Bass, 1999)

เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยนำแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ (Bass, 1999) มาใช้เป็นแนวทางของการวิจัยของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานและการประสานงานของผู้นำกับพนักงานภายในองค์กร เนื่องจากต้องการทราบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ ที่จะเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กร ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการขององค์กรส่วนท้องถิ่นที่ได้กำหนดไว้ให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้ผลของการวิจัยครั้งนี้จะใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุง และพัฒนาการทำงานการให้บริการงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่า ผู้นำที่มีความสามารถต้องตระหนักถึงเรื่องใดบ้างเป็นหลักการบริหารงานการบริหารคนภายในองค์กรต้องทำอะไร การเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถต้องคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาทางปัญหาคอนภายในองค์กรและการทำงานตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ต่อไป

คำถามการวิจัย

- 1) ระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ระดับใด
- 2) ระดับความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความแตกต่างกันหรือไม่โดยจำแนกตาม เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอายุ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยทำการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร (Yamane, 1973) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนด ขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) ได้มา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเทียบสัดส่วน (Proportional Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. 2566

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

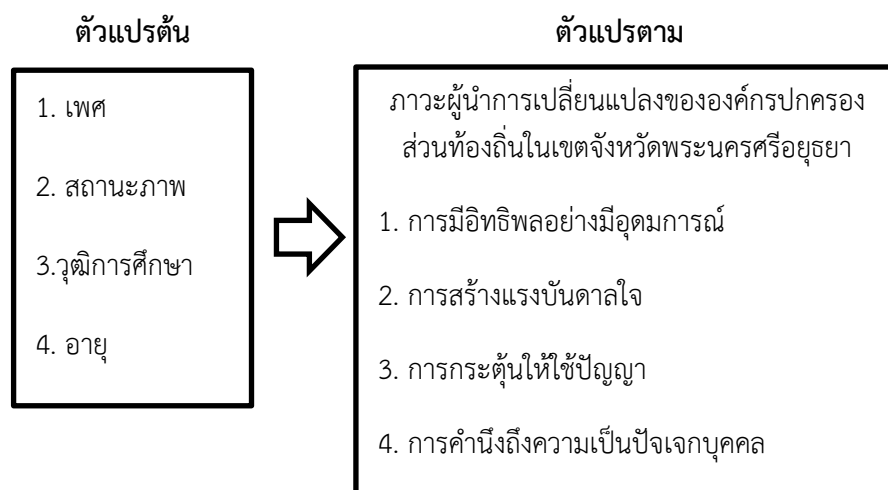
1) เพื่อศึกษาการทำงานของผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงานอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3) เพื่อศึกษาและนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้ โดยได้นำแนวคิดและทฤษฎีของของแบส (Bass, 1999) การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยนำแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ (Bass, 1999) มาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นให้ใช้ปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง บุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้นำในการบริหารงาน โดยอาศัยอำนาจจากตำแหน่ง ประกอบด้วยการทำงานที่มีอิทธิพล ที่มีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นให้ใช้ปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถามรูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8-1.0 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ได้ดัชนีมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.947 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการวิจัยจริงได้

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจากเชิงสำรวจ (Survey Research) จำนวน 400 คน สรุปผลดังนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชายร้อยละ (82.8%) มีสถานภาพสมรสร้อยละ (47.2%) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ (34.0%) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ (37.5%)

ตาราง ค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และองค์ประกอบ (n = 400)

ตัวแปร (Variable)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับปฏิบัติ (Practice Degree)
1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.530	.742	มาก
2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.677	.664	มาก
3) ด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญา	3.657	.609	มาก
4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.690	.847	มาก
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	3.638	.515	มาก

จากตารางพบว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และองค์ประกอบกลุ่มตัวอย่างมีระดับปฏิบัติการในระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับ 3.638 (S.D. 0.515) ซึ่งอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด 3.690 (S.D. 0.847) รองลงมาด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ระดับ 3.677 (S.D. 0.664) ส่วนด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญาอยู่ระดับ 3.657 (S.D. 0.609) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับสุดท้าย 3.530 (S.D. 0.742) ตามลำดับ

ผลทดสอบ t-test การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน

ค่าเฉลี่ยตัวแปรด้านความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพศต่างกันไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทดสอบนัยสำคัญมากกว่าเกณฑ์ .05 โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .696 และมีค่าทดสอบ $t = 392$

ดังนั้นสรุปว่า ผลทดสอบค่า t-test ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพศต่างกันไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การทดสอบ One - Way ANOVA

สำหรับการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปด้วยเทคนิคการทดสอบแบบ One - Way ANOVA สำหรับงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับตัวแปรต้น ด้านสถานภาพ ด้านวุฒิการศึกษา และด้านอายุ ตัวแปรตาม คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผลการทดสอบตัวแปรตาม ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ดังนั้นสรุปว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมากโดยอยู่ที่ระดับ 3.638 (S.D. 0.515) ซึ่งอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด 3.690 (S.D. 0.847) รองลงมาด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ที่ระดับ 3.677 (S.D.

0.664) ส่วนด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญาอยู่ที่ระดับ 3.657 (S.D. 0.609) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับสุดท้าย 3.530 (S.D. 0.742) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้บริหารนั้นต้องมีความเสียสละ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสในการทำงาน ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสร้างความเชื่อมั่น และสร้างอุดมการณ์กลุ่มร่วมกันให้กับสมาชิก ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารนำเอาความรู้ที่ได้มาจากการอบรม การศึกษาดูงานมาแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้บริหารกลุ่มด้วยกัน เพื่อเสริมทักษะปัญญาในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยการเรียนรู้แบบปฏิบัติการจริงมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา คุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ อันดับแรก องค์ประกอบด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญาอยู่ที่ระดับรองลงมา และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับสุดท้ายตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ จิตสำนึกที่สูงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำงานอย่างมุ่งมั่นที่จะให้งานบรรลุสู่จุดหมายตามที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของจุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต 2) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากจากแบบสอบถาม จำนวน 345 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 22 คน วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) เพศและตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับองค์กรสู่ยุคประเทศไทย 4.0 โดยเฉพาะการกระตุ้นเขาวนปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับด้านมีขีดสมรรถนะสูง และทันสมัยพบว่าอยู่ในระดับสูง

ในยุคของการบริหารองค์กรสมัยใหม่ จำเป็นที่ผู้นำที่เป็นผู้บริหารภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารองค์กร สามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กรนำมาวางแผนกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารองค์กรที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะมีการใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์คิดค้นหานวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาองค์กรสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรได้เป็นอย่างดีมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งได้สอดคล้องกับผลงานของ สมยศ รัตนปริยานุช (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบล ที่ส่งผลประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา 2) วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบลที่ส่งผลประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา 3) เสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ซึ่งคัดเลือกโดยการจับสลาก จำนวน 5 คน และเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านภาวะผู้นำวิบุรุษ รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำที่ใช้ปัญญา ด้านภาวะผู้นำนักปฏิรูป ด้านภาวะผู้นำการปฏิวัติ ตามลำดับ 2) ภาวะผู้นำกับลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมาด้านภาวะผู้นำ

นักปฏิรูป ด้านภาวะผู้นำการปฏิบัติ ด้านภาวะผู้นำวิบุรุษ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ดังนั้น การเสริมสร้างการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นควรนำไปเป็นส่วนในการฝึกอบรมในระดับบริหาร เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับผู้นำเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จในทุกสถานการณ์ และยังสอดคล้องกับผลงานของ สุทธิพงษ์ พันวิสัย (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ต่อคุณภาพการบริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) และ คุณภาพการบริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพการบริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 86.70

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

1) ผู้นำที่เป็นผู้บริหารควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ควรมีการสร้างขวัญ และกำลังใจยกย่องเชิดชูบุคลากรที่ปฏิบัติงานร่วมกันกับทีมบริหารสร้างความสุขและความพึงพอใจสร้างพลังเชิงบวก สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลให้การช่วยเหลือบุคลากรที่ทำงานร่วมกันตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรทางองค์กร

2) ผู้นำที่เป็นผู้บริหารควรจัดทำนโยบาย และแผนงานส่งเสริมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานนั้น ได้มีแรงบันดาลใจในการทำงาน โดยการกระตุ้นให้ผู้ใช้ได้บังคับบัญชาได้แสดงปัญญาความสามารถที่มีอยู่ภายในออกมาเต็มความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชาโดยคำนึงถึงปัจเจกบุคคลเป็นหลัก

3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรหาวิธีการในการกระตุ้นเขาวนปัญญาของผู้ได้บังคับบัญชาให้หลากหลายวิธีการและสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถสร้างความร่วมมือกับประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และประชาชนมีทัศนคติที่ดีกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามนโยบาย

4) ควรมีการส่งเสริมโดยใช้คุณสมบัติของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการด้านการบริหารที่มีประสิทธิภาพโดยการกำหนดทางเลือกที่ดีที่สุดหรือกลยุทธ์ในการบริหารที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการกระตุ้น และใช้แรงจูงใจให้บุคลากรคิดหากิจกรรมและโครงการใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานภายใน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

1) ผู้นำที่เป็นผู้บริหารควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ควรมีการสร้างขวัญ และกำลังใจยกย่องเชิดชูบุคลากรที่ปฏิบัติงานร่วมกันกับทีมบริหารสร้างความสุข และความพึงพอใจสร้างพลังเชิงบวก สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลให้การช่วยเหลือบุคลากรที่ทำงานร่วมกัน ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรทางองค์กร

2) ผู้นำที่เป็นผู้บริหารควรจัดทำนโยบาย และแผนงานส่งเสริมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นได้มีแรงบันดาลใจในการทำงาน โดยการกระตุ้นให้ผู้ใช้ได้บังคับบัญชาได้แสดงปัญญาความสามารถที่มีอยู่ภายในออกมาเต็มความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชาโดยคำนึงถึงปัจเจกบุคคลเป็นหลัก

3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรหาวิธีการ ในการกระตุ้นเขาวนปัญญาของผู้ได้บังคับบัญชาให้หลากหลายวิธีการ และสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถสร้างความร่วมมือกับประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับด้านยึดประชาชน

เป็นศูนย์กลาง และประชาชนมีทัศนคติที่ดีกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามนโยบาย

4) ควรมีการส่งเสริมโดยใช้คุณสมบัติของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการด้านการบริหารที่มีประสิทธิภาพโดยการกำหนดทางเลือกที่ดีที่สุดหรือกลยุทธ์ในการบริหารที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ กระตุ้นและใช้แรงจูงใจให้บุคลากรคิดหากิจกรรมและโครงการใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานภายใน

5) ผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยจิตใจอันมุ่งมั่น ผู้บริหารควรจริงจังต่อการปฏิบัติงานทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารควรกระตุ้นความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้กับลูกน้องผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ

6) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในองค์กร ผู้นำที่เป็นผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการทางด้านวิชาการให้เหมาะสมกับงานนั้น ๆ มีการพัฒนาองค์ความรู้ของพนักงานตลอดเวลา เพื่อให้มีการระดมสมองในการปรับปรุงการทำงาน เพื่อให้พนักงานมีความพร้อมทำงานในทุกด้านให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อไป

7) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2556). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นจาก: <http://www.dla.go.th/work/abt/>.

โกวิท พวงงาม. (2553). การสังเคราะห์และถอดบทเรียนนวัตกรรมท้องถิ่นและการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ต้นแบบการบริหารจัดการ การกิจถ่ายโอน). สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบญ.

คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, สำนักงาน. (2555). รายงานประจำปี

2555. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น.

- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต. สถาบัน รัชต์ภาคย์ วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์. 6(10), 4930-4943.
- ธวัช บุญยมนิ. (2550). ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นิธิตา บุณจันทร. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียน อาชีวศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิจักษณา วงศาโรจน์. (2557). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่พึงประสงค์: กรณีศึกษา กรมกำลังพล ทหารบก. ในสารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สมยศ รัตนปริยานุช. (2556). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบลที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์. 9(8).
- สุทธิพงษ์ พันวิลัย (2563). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ต่อคุณภาพการบริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุปัญญา สุนทรนนท์ และคณะ. (2558). ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการ ปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทย. วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 9(2), 133-146.
- อังกูร เถาว์ลัย. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17, จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Anuroj, K. (2014). Leadership: Tips for Successful Sustainable Development. Royal Thai Air Force Medical Gazette, 60(3), 53-56.
- Bass, B.M. (1999). Two decades of research and development in transformational leadership. European Journal of Work and Organizational Psychology, 8(1), 9-32.

Burns, J. M. (1978). **Leadership**. New York: Harper and Row.

Mohsen, A. & Mohammad, R. D. (2011). **Considering Transformational Leadership Model in Branches of Tehran Social Security Organization**. Social and Behavioral Sciences, 15 (2011); 3131-3137.

Steve, N. (2011). **Preparing Our Leaders For The Future**. Strategic HR Review, 11(1), 5-12.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis, Third edition**. New York : Harper and Row Publication.

การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบล คลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

ธงชัย ทองคำ¹

Received: 3 July 2023; Revised: 17 July 2023; Accepted: 24 July 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัญหาอุทกภัย 2) การปรับตัวของประชาชนในการป้องกัน และบรรเทาปัญหาอุทกภัย 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย ในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ บุคคลที่เคยประสบเหตุอุทกภัยซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยจำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบเป็นรายด้านดังนี้ ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน พบปัญหาที่สำคัญคือ อาคารบ้านเรือนถูกน้ำท่วมสูงเป็นอันมาก ทรัพย์สินตามบ้านเรือนถูกน้ำท่วมและพัดพาเสียหาย และถนนถูกสายน้ำที่ท่วมบางเส้นทางถูกตัดขาดสัญจรไม่ได้ ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม พบปัญหาที่สำคัญคือ แปลงไร่อั่วและจำพวกผักต่าง ๆ เสียหายอย่างสิ้นเชิง เกษตรกรที่เลี้ยงปลาได้รับความเสียหาย ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดทุนจากการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ด้านความเสียหายทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน พบปัญหาที่สำคัญคือ ชาวบ้านมีอัตราการเกิดโรคน้ำกัดเท้า และตาแดงเป็นจำนวน

¹ อาจารย์คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Tong847out@gmail.com, โทร. 0837870597

มากขึ้น ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติพบปัญหาที่สำคัญ คือ มีน้ำท่วมขังบางแห่งที่ระบายออกไม่ได้ และดินสไลด์ยุบตัวเป็นเลนตมหลายแห่ง

2. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกัน และบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยพบว่า

ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นที่สำคัญดังนี้ สามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้น เพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่มีเปลี่ยนแปลงไป

ด้านการลดความสูญเสียพบประเด็นที่สำคัญดังนี้ 1) ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไขคลองยม-น่าน โดยขุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่น มีประตูปิดเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคง 2) มีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ 3) ก่อนที่น้ำจะท่วมจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง

ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่พบประเด็นที่สำคัญนี้ 1) มีความกระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น 2) เกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืชและเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วมและหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงฤดูน้ำหลาก 3) เรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจากอินเทอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชน ในการป้องกัน และบรรเทาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า 1) ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากน้ำที่ปล่อยมาจากแม่น้ำยมเพื่อกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ควรสร้างความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ 2) ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากขึ้น 3) การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ไม่ต้องรอให้เหตุการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นก่อน

คำสำคัญ : การปรับตัวของประชาชน, การป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย

THE ADAPTATION OF PEOPLE IN PREVENTION AND MITIGATION FLOOD
PROBLEMS IN KLONGYANG SUB-DISTRICT,
SAWANKHALOK DISTRICT SUKHOTHAI PROVINCE

Thongchai Tongkum¹

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the state of flood problem, 2) the people's adaptation in flood prevention and recommendations on the people's adaptation in preventing and mitigating flood problems in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province. This research is a qualitative research. The research tools were observational and interview forms. The sample used in the research were 24 people who had experienced flooding in flood prone areas by using the content analysis method and presented the results of the descriptive data analysis.

The result of the research found that :

1 . Conditions of flooding problems of communities in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province that were found in each aspect as follows: In terms of danger and damage to life and property, the major problems were that many houses were flooded, households were flooded and washed away by water, and some roads were cut off by flooded roads. In terms of the damage of livelihoods or agriculture, the main problem is that fields of beans and vegetables are completely damaged, fish farmers are damaged. In terms of economic damage, the main problem is that most farmers lose their livelihoods. In terms of public health damage, the main problem is that the villagers have a higher incidence of athlete's foot and conjunctivitis. In terms of damage to natural resources, the main problem is that there is waterlogging in some places that cannot be drained and many soil slides have collapsed into muddy fields.

¹ Lecturer, Faculty of Political Science and Law, Northern College
E-mail: Tong847out@gmail.com Tel. 0837870597

2 .People's adaptation in preventing and mitigating flood problems in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province found that.

In terms of accepting losses, important issues were found as follows: can be accepted with flood events that occur because it is a natural disaster that has changed.

In terms of loss reduction aspect Found these important issues 1) They want the government to come in and help and fix the Yom-Nan canal by digging deep, not wide to take up the people's land, with a high dense ditch and a gate to open the water between. Stable canal 2) There is surveillance and receives news from many channels, such as news from the community, news from the Meteorological

Department, government news or various social media 3) Before the flood, the property must be moved to a high place or a safe place where the flood does not reach.

In terms of aspects of alternative pursuits found this important issue: 1) They are actively seeking ways to survive by renovating their homes without moving to other places. 2) Farmers try to manage crops and harvest before the water season. 3) Learn to apply various occupations. And trying to find plants that are suitable for the area by studying from the Internet, books, news, community groups, including from the government that has organized training.

3 . Recommendations on people's adaptation in flood prevention and mitigation in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province, it was found that 1) The flooding problem was caused by water released from the Yom River in order to spread the water mass to prevent flooding in the city. Should create fairness in distribution of water to different areas 2) Require the government to provide more assistance to people who have been damaged by flooding 3) Preparedness for flood prevention in the public sector for each family is the best way. Do not wait for the flood event to occur first.

Keywords: People's adaptation, prevention and mitigation of flood proble

บทนำ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาทั่วโลกได้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยเฉพาะภัยพิบัติจากน้ำนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยสร้างความเสียหายทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้สร้างความเสียหายและสูญเสียที่ตามมาเกินกว่าจะคาดคะเนได้ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2552: 5) โดยสาเหตุหลักจากป่าไม้ถูกทำลายลง ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ระดมความช่วยเหลืออุทกภัยเป็นจำนวนมากแต่เพียงสามารถบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น จากสถิติ พ.ศ. 2532 – 2556 ประเทศไทยได้จัดให้มีการช่วยเหลือ อาทิ ด้านเงินสงเคราะห์ จำนวน 54,546,126,795 บาท เครื่องอุปโภคบริโภค 20,143,630 ชุด เครื่องสูบน้ำ 24,601 เครื่อง และเรือท้องแบน 27,228 ลำ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2556) สาเหตุที่เสริมให้ปัญหาอุทกภัยมีความรุนแรงมากขึ้นก็ คือ ภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ขาดมาตรการการป้องกันเหตุฉุกเฉิน รวมถึงความรู้ และความตระหนักในการพิทักษ์ดูแลชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมจากการเกิดอุทกภัย (ชาติ เบญจวงศ์, 2546) อีกทั้งไทยเรามีคาดการณ์ไว้ว่า ทุกๆ 25 ปีจะมีโอกาสจะเกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรง เพราะ 4 ปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ 1. ปริมาณฝนที่ตกลงมาเพิ่มขึ้น 2. การทรุดตัวของแผ่นดินเพิ่มขึ้น 3. ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น 4. ผังเมืองและความแออัดของชุมชนเมือง ขาดพื้นที่ที่รองรับน้ำ (เสรี ศุภราทิตย์, 2553) และปัจจุบันเหตุการณ์อุทกภัยในปี 2565 จากปรากฏการณ์ลานีญาซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมมีความรุนแรงมาก ก่อให้เกิดความเสียหายทั่วทุกภูมิภาค ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการกับอุทกภัยที่เกิดขึ้นในทุกเขตพื้นที่โดยเริ่มตั้งแต่การป้องกันน้ำท่วม ตลอดจนการช่วยเหลือฟื้นฟูหลังน้ำลด เพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยเป็นอีกพื้นที่หนึ่งของประเทศไทยที่ประสบปัญหาอุทกภัย โดยเฉพาะในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย เป็นพื้นที่ราบลุ่มต่อจากเทือกเขาสูง และที่ราบสูงทางตอนเหนือ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำยมเป็นแม่น้ำสำคัญไหลผ่านมีห้วย หนอง คลอง บึง จำนวนมาก เมื่อมีฝนตกหนักก็จะทำให้น้ำเอ่อล้นพื้นที่รับน้ำซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ และการสัญจรในพื้นที่และสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงมีความจำเป็นต้องการศึกษาถึงการปรับตัวของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่เกิดจากอุทกภัย โดยมุ่งเน้นศึกษาการปรับตัวต่อสถานการณ์อุทกภัย การช่วยเหลือตนเองในภาคประชาชนรวมถึงผลจากการช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนในการป้องกันภัยและลดความรุนแรงจากอุทกภัย ไม่ว่าจะเป็นการลดความเสียหายทั้งทางด้านที่พักอาศัย ทรัพย์สิน พื้นที่ประกอบอาชีพ และชีวิต รวมถึงการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมหลักจากการเกิดภัยพิบัติ เพื่อใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ต่อไป

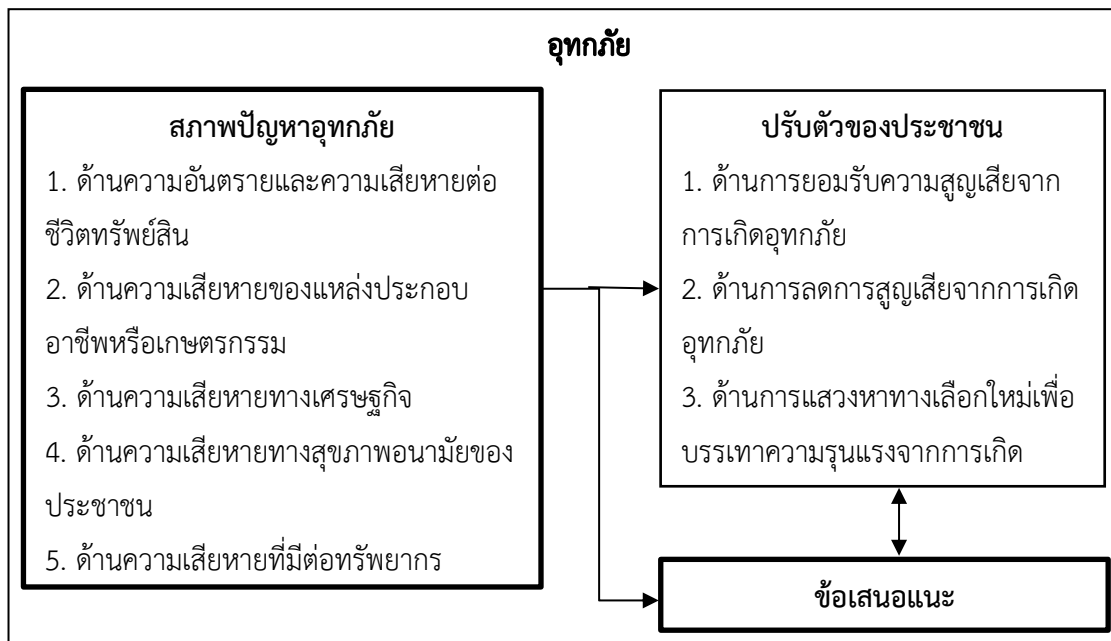
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
2. ศึกษาการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแนวคิดของเบอร์ตัน และเคตส์ (Burton and Kates. 1964 อ้างอิงจาก สิทธิศักดิ์ เท่าธูรี, 2546) มาเป็นแนวทางวิเคราะห์พฤติกรรมปรับตัวจากเกิดอุทกภัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การยอมรับความสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย 2) การลดการสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย 3) การแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย และแนวคิดของ สุวิมล สังวร (2561) มาเป็นแนวทางวิเคราะห์สภาพปัญหาอุทกภัย โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน 2) ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม 3) ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ 4) ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน 5) ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ

โดยสามารถออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังรูป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย จำนวน 3 หมู่บ้านของตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนประชาชนที่ประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย 2 กลุ่ม รวมเป็นจำนวน 24 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชาวบ้านหรือผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับผลกระทบกับอุทกภัยในพื้นที่ จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทกภัย จำนวน 21 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต (Observation form) และแบบสัมภาษณ์ (Interview form) ดังนี้

2.1 แบบสังเกต ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) ซึ่งมีหัวข้อในการสังเกตดังนี้

- ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน
- ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม
- ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ
- ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน
- ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ

2.2 แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้จะมีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-structured Interview) โดยมีรายละเอียดคือ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก โดยมีหัวข้อในการสัมภาษณ์ดังนี้

- การปรับตัวในด้านการยอมรับความสูญเสีย (Accept losses)
- การปรับตัวในด้านการลดความสูญเสีย (Reduce losses)
- การปรับตัวในด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่ (Choose change)

และในส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์การให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประเด็น

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาและข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์

3.2 กำหนดขอบเขตการสังเกตและคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาการสร้างเป็นแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

3.3 นำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามหลักวิชาการและด้านภาษาที่ใช้เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ประสบอุทกภัยอีกพื้นที่คือ ประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 30 คน

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ทดลองใช้มาตรวจสอบให้คะแนน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง

3.6 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ถึงกำนันและผู้ใหญ่บ้าน 3 หมู่บ้านของตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บข้อมูลการสังเกต และการสัมภาษณ์

4.2 ทำการเข้าเก็บข้อมูลโดยการสังเกตในพื้นที่และทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนที่กำหนดโดยเลือกแบบเจาะจงกับผู้ใหญ่บ้านจำนวน 3 คน และ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตากับชาวบ้านจำนวน 21 คน

4.3 ตรวจสอบและตรวจความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสังเกต ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยที่เกิดขึ้น

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์การสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาตีความสร้างข้อสรุป แบบอุปนัยจากการสัมภาษณ์ประกอบกับเอกสารอื่น ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พยายามค้นหาและตีความหมายที่แฝงอยู่ โดยอาศัยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ด้วยวิธีการอื่นหรือข้อมูลภูมิหลังสภาพแวดล้อมอื่น ๆ มาประกอบการวิเคราะห์

และตีความหมายข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนั้นการวิเคราะห์จะใช้เวลานาน โดยวิเคราะห์เข้าไปมา เพื่อให้แน่ใจว่าทุกข้อมูลที่ได้นั้นถูกวิเคราะห์อย่างละเอียด (เอี่ยมพร หลินเจริญ , 2555) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ทำบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เมื่อมีข้อมูลที่น่าสนใจหรือเกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 2) จำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลเป็นประเด็นหลักสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำการแบ่งแยกประเด็นหลักออกเป็นประเด็นย่อย เพื่อสามารถครอบคลุมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
- 3) ทำการพิจารณาความเหมาะสม ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นหลัก และประเด็นย่อย เพื่อที่จะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 4) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยจำแนกลงไปในแต่ละประเด็นที่ทำการจำแนกไว้ข้างต้น จากนั้นทำการวิเคราะห์เชื่อมโยง และสรุปบรรยายข้อมูลที่จำแนกได้ อ้างอิงไปสู่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ผลจากการสังเกตสภาพปัญหาในพื้นที่

สภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน พบปัญหาที่สำคัญ คือ อาคารบ้านเรือนถูกน้ำท่วมสูงเป็นอันมาก ทรัพย์สินตามบ้านเรือนถูกน้ำท่วมและพัดพาเสียหาย และถนนถูกสายน้ำที่ท่วมบางเส้นทางถูกตัดขาดสัญจรไม่ได้

1.2 ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม พบปัญหาที่สำคัญคือ แปลงไร่อ้อยและจำพวกผักต่าง ๆ เสียหายอย่างสิ้นเชิง เกษตรกรที่เลี้ยงปลาเสียหายขาดทุน และสวนมะละกอยืนต้นตายเกือบทั้งหมด

1.3 ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดทุนจากการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่

1.4 ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน พบปัญหาที่สำคัญคือ ชาวบ้านมีอัตราการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกจำนวนมากขึ้น รวมถึงเกิดโรคน้ำกัดเท้า และตาแดงเป็นส่วนใหญ่

1.5 ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ พบปัญหาที่สำคัญคือ มีน้ำท่วมขังบางแห่งที่ระบายออกไม่ได้ และดินสไลด์ยุบตัวเป็นเลนตมหลายแห่ง

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

แยกเป็นเพศชาย 11 คน เพศหญิง 13 คน

อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 30 – 40 ปี 1 คน ช่วงอายุระหว่าง 40 – 50 ปี 12 คน ช่วงอายุระหว่าง 51 – 60 ปี 9 คน และช่วงอายุระหว่าง 61 – 70 ปี 2 คน

กลุ่มตัวอย่างได้รับประสบการณ์การเกิดอุทกภัยและผลกระทบ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในที่ราบเดิมนั้นมีคลองธรรมชาติเล็ก ๆ ไหลผ่าน ตั้งแต่มีการขุดคลองเพื่อถ่ายเทมวลน้ำลงไปสู่แม่น้ำน่าน 2547 เป็นต้นมาก็มีปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากคลองผ่านที่ลุ่ม มีคลองซอย มีจุดถ่ายเทน้ำเข้าและออกมีจุดประาบางมากมาย ส่งผลต่อการเกิดอุทกภัยอันเป็นปัญหาใหญ่ของประชาชนด้านพื้นที่เพาะปลูกและอาชีพอื่น ๆ รวมถึงพื้นที่อยู่อาศัย การคมนาคม การดำรงชีวิตของประชาชน จึงส่งผลให้พื้นที่ได้รับความเสียหายแล้วยังกระทบต่อด้านอื่นเป็นลูกโซ่ กล่าวคือ เมื่อพื้นที่การเพาะปลูกได้รับความเสียหายประชาชนต้องประสบกับสถานะขาดทุน และรายได้ที่ลดลงจึงกลายเป็นปัญหาใหญ่ของครอบครัว และตามมาคือด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยบางครัวเรือนไม่สามารถเข้าออกบ้านได้ ทรัพย์สินถูกน้ำท่วมเสียหายโดยสิ้นเชิง รวมถึงอันตรายจากกระแสน้ำที่สามารถคร่าชีวิตสัตว์เลี้ยงและประชาชนได้อีกด้วย อีกทั้งส่งผลถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เกิดน้ำเน่าเสียในจุดที่ท่วมขังมีการระบายน้ำที่ไม่ดีดีจะส่งกลิ่นเน่าเหม็น เกิดการตกค้างของเศษขยะ สิ่งปฏิกูล และสิ่งขับถ่าย เกิดคราบดินโคลน ส่งผลต่อความสกปรกและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคโดยเฉพาะยุง และยังสามารถก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพที่จะตามมาคือ โรคติดต่อทางน้ำ อาทิ โรคเท้าเปื่อย ตาแดง ตุ่มคัน โรคจากการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาด เป็นต้น

3. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุรคำให้การสัมภาษณ์การปรับตัวของประชาชนในการป้องกัน และบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยจำแนกตามแนวคิดของเบอร์ตันและเคตส์ ทั้ง 3 ด้าน รายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นดังนี้ สามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป จำนวน 19 คน และส่วนหนึ่ง

ไม่สามารถยอมรับได้ เพราะตั้งแต่มีการชุดคลองก็น้ำมาท่วมรุนแรงขึ้นทุกปีจนไม่อาจรับสภาพความเสียหายได้ จำนวน 4 คน

3.2 ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นดังนี้ ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไข คลองยม-น่าน โดยชุดให้มีความลึกไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่นมีประตูเปิด น้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคง จำนวน 18 คน มีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ จำนวน 16 คน ก่อนที่น้ำจะท่วมจะต้องขทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง จำนวน 13 คน ทำคันกันน้ำด้วยขบตนเอง หรือร่วมกับชุมชนไปขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมถึงมีส่วนร่วม กับชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ จำนวน 7 คน

3.3 ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรง พบประเด็นดังนี้ มีความกระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอด โดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น จำนวน 21 คน เกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืช และเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วมและหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย จำนวน 18 คน เรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจาก อินเทอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม จำนวน 16 คน ภาครัฐควรใส่ใจในเรื่องของการบริหารมลน้ำให้ดีกว่าเดิม ควรตรวจสอบสภาพความพร้อมคลองยม-น่าน และผลกระทบของมลน้ำ ให้แน่ใจก่อนปล่อยน้ำลงสู่แม่น้ำน่าน จำนวน 15 คน มีการเรียกร้องความช่วยเหลือจากภาครัฐในด้านต่าง ๆ เช่น ในด้านการเกษตรให้ให้มาแนะนำการปลูกพืชที่เหมาะสม ด้านการส่งเสริมรายได้แก่ประชาชน รวมถึงการเตรียมความพร้อมทางด้านการบรรเทาสาธารณภัยดูแลช่วยเหลือ จำนวน 8 คน ประชาชนบางส่วนปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินชีวิตใหม่โดยการทำมาหากินนอกพื้นที่ เช่น รับจ้าง วิ่งรถส่งของ ขายของออนไลน์ รวมถึงการเข้าพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง จำนวน 5 คน

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

1. ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากน้ำที่ทางภาครัฐปล่อยมาเพื่อกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ซึ่งยังไม่มีความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ เท่าที่ควร จำนวน 13 คน
2. ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากกว่าเดิม จำนวน 10 คน
3. การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ไม่ต้องรอให้เหตุการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นก่อนเพราะถ้าไม่เตรียมจะไม่สามารถทำได้โดยมวลน้ำอาจมาในเวลาวิกาล ซึ่งเหตุการณ์ที่ผ่านมาได้รับความเดือดร้อนเป็นอันมาก จำนวน 7 คน
4. ควรมีการซ่อมแซมพังกั้นน้ำที่ไม่แน่นหนา รวมทั้งจัดสิ่งกีดขวางทางน้ำตลอดสาย จะช่วยให้คลองยม-น่านสายนี้สามารถระบายน้ำลงสู่แม่น้ำน่านได้ดียิ่งขึ้น จำนวน 6 คน
5. ภาครัฐควรรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้นเพราะประชาชนเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อน และรู้จักบริบทในพื้นที่เป็นอย่างดี ข้อมูลจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหายุทธภัยร่วมกันได้ จำนวน 5 คน
6. ภาครัฐควรกลับไปพิจารณาการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นอีกครั้ง หรือสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ด้านบนจะสามารถช่วยลดปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่ท้ายม ก่อนลงซึ่งจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหายุทธภัยและปัญหาแม่น้ำแห้งในฤดูแล้งด้วย จำนวน 3 คน
7. ภาครัฐหรือมูลนิธิที่จะเข้าช่วยเหลือประชาชนช่วงน้ำท่วมควรเร่งรัดการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยให้รวดเร็วยิ่งขึ้น จำนวน 2 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบเป็นรายด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน พบปัญหาที่สำคัญคือ อาคารบ้านเรือนถูกน้ำท่วมสูงเป็นอันมาก ทรัพย์สินถูกน้ำท่วมและพัดพาเสียหาย และถนนถูกสายน้ำที่ท่วมบางเส้นทางถูกตัดขาดสัญจรไม่ได้
 - 1.2 ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม พบปัญหาที่สำคัญคือ แปลงไร้วัวและจำพวกผักต่าง ๆ เสียหายอย่างสิ้นเชิง เกษตรกรที่เลี้ยงปลาได้รับความเสียหาย

1.3 ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดทุนจากการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่

1.4 ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน พบปัญหาที่สำคัญ คือ ชาวบ้านมีเกิดโรคน้ำกัดเท้าและตาแดงเป็นส่วนใหญ่

1.5 ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ พบปัญหาที่สำคัญ คือ มีน้ำท่วมขังที่ระบายออกไม่ได้และดินสไลด์ยุบตัวเป็นเลนตมหลายแห่ง

2. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย 3 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญดังนี้ ประชาชนสามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่มีเปลี่ยนแปลงไป

2.2 ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญดังนี้ ประชาชนต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ และแก้ไขคลองยม-น่านโดยชุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่นมีประตูเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคง ควรมีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ และก่อนที่จะน้ำจะท่วมจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง

2.3 ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรง พบประเด็น ดังนี้ ประชาชนมีความกระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น กลุ่มเกษตรกรพยายามบริหารจัดการปลูกพืชและเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วม และหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย ควรเรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจากอินเทอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม

3. ได้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาอุทกภัย มีดังนี้

3.1 ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากน้ำที่ทางภาครัฐปล่อยมาเพื่อกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ซึ่งยังไม่มีความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ เท่าที่ควร

3.2 ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากกว่าเดิม

3.3 การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ไม่ต้องรอให้เหตุการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นก่อน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากศึกษาสภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชน ในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบปัญหาที่ส่งผลถึงความอันตรายและความเสียหายครบทั้งหมดย 5 ด้านดังผล ที่รายงานนั้น เพราะน้ำท่วมเกิดจากลักษณะพื้นที่ของตำบลคลองยางบางส่วน เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำที่มีคลองไหลผ่าน แต่ก็ไม่มีเหตุการณ์น้ำท่วมจากสายน้ำแห่งนี้ เพราะเป็นเพียงลำคลองเล็ก ๆ ที่ต้นเขิน จะมีก็แต่น้ำท่วมครั้งใหญ่ในรอบประวัติศาสตร์ ก็คือจากพายุฝน ปี 2538 แต่หลังจากปี 2547 ที่มีการขุดลอกคลองฤดูฝนแต่ละปีก็มีการปล่อยน้ำจากประตูน้ำแทบทุกครั้งจะไม่มีการปิดคลองขอยเนื่องจากตามหลัก คือ พื้นที่ชุ่มน้ำจำเป็นต้องรับน้ำแต่สภาพความจริง คือ มีชาวบ้านสร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยในปี 2565 ผลเปรียบเทียบก็คือพื้นที่ในตัวเมืองท่วมเพียงเล็กน้อยรถสัญจรผ่านได้แต่พื้นที่ตำบลคลองหลวงบางจุดท่วมถึง 2-3 เมตร แต่ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะคันของคูคลองนั้นอ่อนตัวถูกน้ำเซาะ จึงทำให้น้ำท่วมอย่างฉับพลัน สร้างความเสียหายต่อทุก ๆ ด้าน หลังจากนั้นระดับน้ำก็จะลดลงไปภายใน 1 เดือน ซึ่งจะเป็นประจำทุก ๆ ปี นับจากประมาณปี 2560 เป็นต้นมา

2. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย 3 ด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญ คือ ประชาชนสามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่มีเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากอยู่ในพื้นที่มานานยากที่จะย้ายถิ่นฐานน้ำที่ท่วม ภายในเดือนเดียวก็ลดระดับจนถึงแห้งรวมถึงปริมาณการท่วมค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นการปรับตัวยอมรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงมณี ทองคำ และคณะ (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลัง

เกิดอุทกภัย ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่ยังอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยนั้นสามารถยอมรับได้กับปัญหาอุทกภัย และมีการปรับเปลี่ยนสิ่งของเครื่องใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะน้ำท่วม

2.2 ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญ คือ ประชาชนต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไขคลองยม-น่าน โดยขุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่นมีประตูปิดเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มันคง เพราะว่าสาเหตุหลักที่มีเหตุการณ์น้ำท่วมก็เพราะลำคลองไม่สามารถผันน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจุดรั่วไหลของลำน้ำเข้าพื้นที่ควรจะต้องมีการขุดให้ลึก เพราะจะไม่เป็นการสร้างความสูญเสียที่ดินทำกิน อีกทั้งควรมีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการหรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ และก่อนที่น้ำจะท่วมเพราะจะเป็นการเตรียมตัวที่ดีและทันเวลา โดยจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง เพราะจะทำให้เกิดความปลอดภัยต่อทรัพย์สิน

2.3 ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรง พบประเด็น คือ ประชาชนมีความกระตือรือร้นหาหนทาง ที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น เพราะมีการปรับตัวสู้กับปัญหาทางด้านกลุ่มเกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืช และเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วม และหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย เพราะเป็นหนทางที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่ได้ผลโดยการปรับเปลี่ยนระยะเวลา อีกทั้งควรเรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจากอินเทอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม ซึ่งสื่อถึงความมีไหวพริบการพยายามปรับตัวไปในทางที่ถูกต้องและยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาอุทกภัย มีดังนี้

3.1 ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากการปล่อยกระจายมวลน้ำไม่ให้เป็นท่วมในเมือง ซึ่งยังไม่มีความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ เท่าที่ควรเพราะจากการสำรวจเห็นสภาพน้ำท่วมต่างกันซึ่งจำเป็นต้องบริหารจัดการที่เหมาะสม

3.2 ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากกว่าเดิมเพราะเนื่องจากบางพื้นที่ไม่ได้รับการเยียวยาดูแลเท่าที่ควร เช่น คนแก่ คนที่ได้รับความเสียหายหนัก คนที่ไม่มีเงินทุนทรัพย์สินทำมาหากิน เป็นต้น

3.3 การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นก่อนรัฐเข้าไปก็อาจได้รับความเสียหายไปแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษาการปรับตัวของประชาชนในครั้งนี้จะทำให้เห็นสภาพปัญหา และพฤติกรรม การปรับตัวของประชาชน และอันตรายจากน้ำท่วมสมควรดำเนินการต่อไป

1.1 ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมในทุก ๆ ด้านที่ร้องขอที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้

1.2 ส่งเสริมการป้องกันอุทกภัยในภาคประชาชนทั้งด้านความรู้และวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้ประชาชนรอดพ้นภาวะอันตรายก็จะลดภาระการพึ่งพาต่อไป

1.3 วิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหามาตรังจุดพร้อมกับปฏิบัติจริงเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่แห่งนี้ให้หมดไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

2.2 ควรมีการศึกษาด้านการลดความสูญเสียในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

2.3 ควรมีวิจัยและพัฒนากการแก้ไขอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรน้ำ. (2552). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

พ.ศ.2552. กรุงเทพฯ : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2556). คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและ

บรรเทาสาธารณภัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการฝ่ายพลเรือน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.

- ชาลี เบญจวงศ์. (2546). การปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงมณี ทองคำ และคณะ. (2559). รายงานการวิจัยแนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัด จันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย. จันทบุรี: คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ปกเจริญผล.
- สิทธิศักดิ์ เท่าธูรี. (2546). การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวิมล สังวร. (2561). การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสรี สุภราทิตย์. (2553). 2563 กรุงเทพมหานครน้ำ. สืบค้นจาก: <http://www.oknation>.
- เอื้อมพร หลินเจริญ. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้ได้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมโดยภาคีเครือข่ายชุมชน ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอบพพระ จังหวัดตาก

สวาท ไพศาลศิริทรัพย์¹และคณะ

Received: 7 July 2023; Revised: 21 July 2023; Accepted: 29 July 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ อำเภอบพพระ 2) ศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ 3) พัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมโดยภาคีเครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอบพพระ จังหวัดตาก ประชากรได้แก่ ผู้ที่เป็นชาวบ้านในชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการที่มีประสบการณ์ และภูมิรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้อาวุโส องค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ผู้บริหารท้องถิ่น พระสงฆ์ นักพัฒนาชุมชนในพื้นที่ ครู อาจารย์ ในชุมชนที่มีส่วนร่วมกันในการให้ข้อมูลท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติการ 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป การทดลองกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกภาคสนาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัยพบว่า ผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ อำเภอบพพระพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนาประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1. แกนนำภายในชุมชน 2. แกนนำระหว่างชุมชน 3. ภาคีภายนอก ประกอบด้วย ภาคราชการ ผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร ธุรกิจบริการที่จะมาร่วมดำเนินการสร้าง และทดลองใช้เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ผลการศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์พบว่า เครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยพัฒนาเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ (ม้ง ล้านนา

¹ วิทยาลัยชุมชนตาก ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โทร 086 3287999

ปะกาญอ และลือซอ) มีสภาพอากาศเย็นสบายพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีสวนเกษตรผสมผสานที่เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวชมชิมผักผลไม้

ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชน และหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชน จนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน พบว่าคนในชุมชน และแกนนำในพื้นที่มีความรู้ความสามารถนำองค์ความรู้ และทักษะไปใช้ในการขับเคลื่อนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างเวทีสนทนาตระหนักถึงกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เกิดความรัก ความสามัคคีคนในชุมชนเห็นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่นโดยสรุปเป็นอัตลักษณ์ “รวมไทยพัฒนา แหล่งครัวคนไทย วัฒนธรรมหลากหลาย ธรรมชาติสวยงาม”

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์, แบบมีส่วนร่วม, ภาควิชาการขยายชุมชน

**Development of Participatory Organic Agricultural Tourism by
Community Network of Ruam Thai Subdistrict,
Phop Phra District, Tak Province**

Sawart Phaisarnsirirap ¹ and parties

Abstract

The objectives of this research were 1) to create a cooperation network to jointly develop organic agricultural tourism management in Phop Phra District 2) to study the potential that is the identity of the area that will be used as a base for the development of activities / organic tourism routes. 3) Develop the potential of the community and find a model for conducting eco-tourism activities. Participatory organic agriculture that is suitable for the community context so that it can satisfy visitors in Development of Participatory Organic Agricultural Tourism by Ruamthai Pattana Sub-district Community Network, Phop Phra District, Tak Province. The population is knowledgeable who are villagers in the community Academicians with experience and knowledge local wisdom, senior citizens, local people's organizations Local administrative officials, monks, community developers in the area, teachers, lecturers in the community participated in providing local information. The sample group in this research Consists of: 1) knowledge group 2) operator group 3) general informant group Tourism route activity experiment the research tools consisted of a questionnaire, an interview form, an observation form, and a field record form. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. And content analysis by descriptive speech

The results showed that :

The result of creating a cooperation network to jointly develop the management of organic tourism in Phop Phra District, it was found that those involved in the Ruam Thai

¹ Tak Community College, Nong Bua Tai Subdistrict Mueang Tak District, Tak. Tel. 086-3287999

Pattana sub-district consisted of 3 parts as follows : 1. Leaders within the community, 2 .Leaders between the community, 3 .External partners consisting of government partners, entrepreneurs, shops, restaurants, and service businesses who will come together to create and try out a tourism route to learn about organic agriculture in the area.

The results of the study of the potential identity of the area to be used as a base for the development of activities / organic agricultural tourism routes revealed that the Ruam Thai Pattana sub-district community network has developed into a multicultural community with a variety of ethnicities (Hmong, Lanna, Pakayo and Lisu) have a cool climate, fertile areas, most of the people are engaged in agriculture and there are mixed agricultural gardens that are a learning center and a place for tourists to taste fruits and vegetables.

The results of community potential development and finding a model for tourism activities appropriate participatory organic farming in line with the community context can satisfy visitors. It was found that people in the community and leaders in the area had the knowledge and ability to apply their knowledge and skills in driving community-based tourism work. Creating engagement, creating a dialogue forum to realize the process of research for locality (CBR) to create love and unity, people in the community see the value and uniqueness of the local area, summarized as the identity of “Thai Pattana, the source of the kitchen of Thai people. Multicultural beautiful nature”

Keywords : agriculture, Participatory, Community Partnership

บทนำ

อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ผลิตพืชผลทางการเกษตรส่งขายทั่วประเทศไทย ที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ แต่การทำการเกษตรส่วนใหญ่ของคนในพื้นที่นั้น มักใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมในระยะสั้น และระยะยาว ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้หาแนวทางพัฒนา ส่งเสริมให้มีการทำเกษตรที่ปลอดภัย เพื่อส่งต่อผู้บริโภคให้มีอาหารที่ปลอดภัยบริโภค รวมถึงส่งผลดีต่อสุขภาพเกษตรกรผู้ผลิตเองด้วย แต่การส่งเสริมนี้ ยังส่งผลน้อยมากกับการสร้างการเปลี่ยนแปลงสู่การทำเกษตรปลอดภัย เกษตรนิเวศหรือเกษตรผสมผสาน ทั้งที่สภาพบริบทพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เคยเป็นพื้นที่ป่าห้วย ป่าเตย และป่าแฉม มีแหล่งน้ำผุดหลายแห่งทั่วบริเวณ ทำให้มีน้ำท่วมขังแฉะแฉะ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับภูเขาสูงเป็นเมืองชายแดนติดกับประเทศเมียนมา โดยมีแม่น้ำเมยเป็นเส้นกั้นแดนระหว่างทั้งสองประเทศ ลักษณะภูมิอากาศเย็นสบายและมีฝนตกชุกตามฤดูกาล มีดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเพาะปลูก พื้นที่อำเภอพบพระถือเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตร ส่งขายกระจายสินค้าไปยังทุกภูมิภาคของประเทศไทย ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่างอพยพมาอยู่ตามเครือญาติ และอพยพมาตามการจัดสรรพื้นที่ที่อยู่ที่ทำกินจากทางภาครัฐ และนายทุนที่มาซื้อและเช่าที่เพื่อทำการเกษตรเป็นจำนวนมาก

ตำบลรวมไทยพัฒนาเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก อยู่ในเขตเทือกเขาและอยู่ร่องมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากทะเลอันดามันพัดผ่าน ทำให้ภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน ฝนตกชุกเกือบทั้งปี คือตลอดช่วง 8-9 เดือน โดยเฉพาะในเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ฝนตกชุกมาก พื้นที่อุดมสมบูรณ์ทิศใต้ติดกับประเทศเมียนมา ทิศเหนือติดกับตำบลช่องแคบ และตำบลศิรีราษฎร์ ส่วนทิศตะวันตกติดกับตำบลพบพระ ประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก เช่น ปลูกพืชไร่ ปลูกผัก ไม้ผล เช่น อาโวคาโด ทูเรียน มะพร้าว ส้ม เงาะ เป็นต้น วิถีชีวิตของชุมชนเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมประกอบด้วย ม้ง ล้านนา กระเหรี่ยง และลีซอ มีวัฒนธรรมชุมชนที่แตกต่างกันไปแต่อาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย สุขสงบ เกื้อกูลกัน แต่เกษตรกรต่างทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว ซึ่งการมีข้อเด่นด้านการเกษตรที่ปลูกพืชไร่ ผักผลไม้ที่หลากหลายประกอบกับสภาพอากาศที่เย็นสบาย และเพื่อสร้างทางเลือกทางรอดให้กับเกษตรกรในพื้นที่ โดยการนำทุนทรัพยากรที่มีมาสังกัดจัดสรรเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างจุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของคนพบพระ จังหวัดตาก

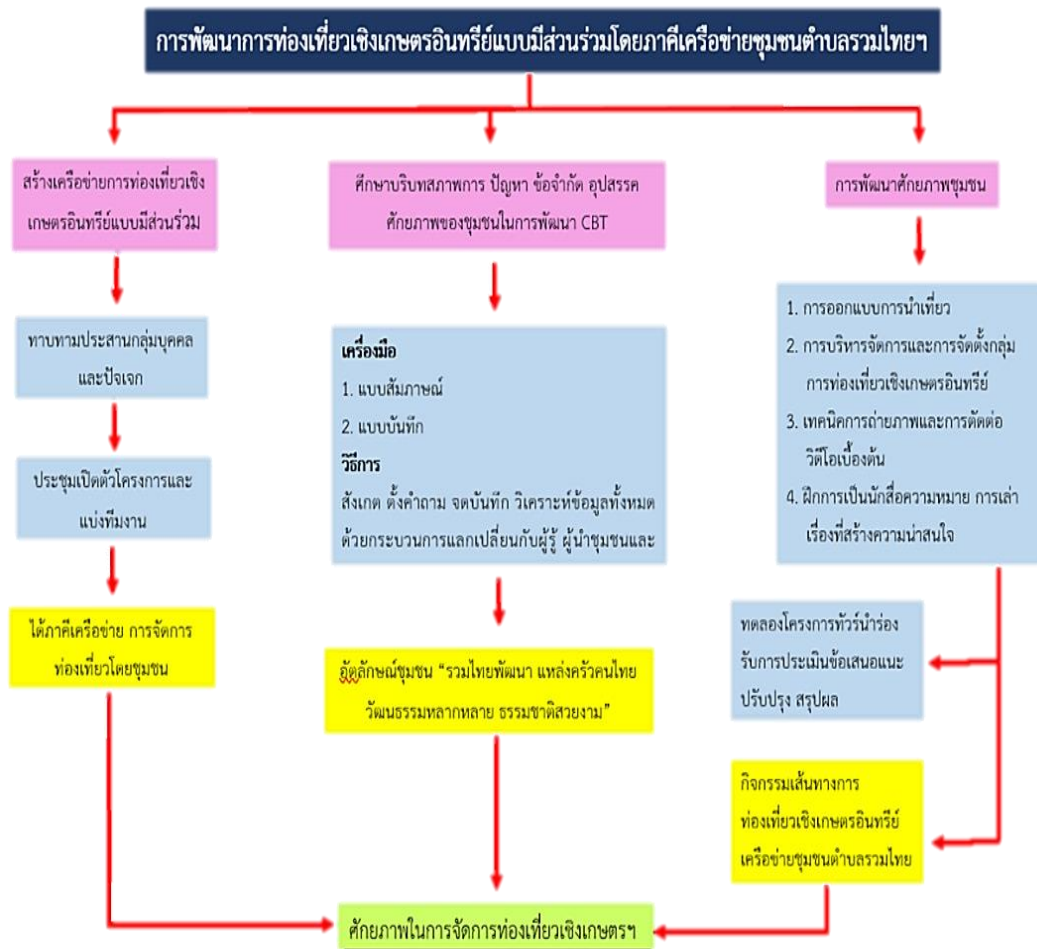
หากคนในพื้นที่สามารถรวมกลุ่มพัฒนาศักยภาพโดยใช้ทุนทรัพยากรในพื้นที่ และมีระบบการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและตัวของชุมชน

เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เสริมและเป็นการกระจายรายได้ จากอาชีพที่ทำอยู่ด้วยการบูรณาการการท่องเที่ยวกับการเกษตร สร้างโอกาสให้กับนักท่องเที่ยว และผู้มาเยือนได้สัมผัสวิถีชุมชนคนพพระ และยังเป็นส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัย ผู้บริโภคด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคี ทั้งยังสามารถนำรูปแบบที่ได้เป็นต้นแบบ ในการพัฒนาเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยการนำจุดเด่นของพื้นที่มาสร้างมูลค่าเพิ่มยกระดับเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัยผู้บริโภคให้มีสุขภาพดี ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และมีความมั่นคงทางอาหารเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ อำเภอพพระ
2. ศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์
3. พัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) ที่ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ โดยผสมผสานกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative Research and Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม ทั้งบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน บุคลากรภายในชุมชน กลุ่มเกษตรกรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โดยแบ่ง การทำงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์อำเภอพบพระ

- 1) การทบทวนและเชิญชวนบุคคลเข้าร่วมทีมวิจัย
- 2) ประชุมเปิดตัวโครงการและแบ่งทีมงาน

ระยะที่ 2 ศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนา กิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

- 1) ขั้นลงพื้นที่ศึกษาสำรวจเก็บข้อมูลเรื่องราวของท้องถิ่นแบบบูรณาการที่ครอบคลุมทั้ง เรื่องของสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีคิดและ ภูมิปัญญาของท้องถิ่น
- 2) ประชุมสรุปข้อมูล จุดเด่นกับภาคีเกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา CBT
- 3) การนำเสนอผลการวิจัยและหารือผลการค้นพบกับชุมชนและการพัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยวของชุมชน

ระยะที่ 3 พัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร อินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มา เยือน

- 1) จัดประชุมสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ทั้งหมดเพื่อหารือคัดเลือกตัวแทน ชุมชนที่จะนำไปสู่การจัดตั้งกรรมการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์
 - 1.1) การออกแบบการนำเที่ยว การกำหนดสินค้าทางการท่องเที่ยว อัตราค่าบริการ และการประชาสัมพันธ์
 - 1.2) การบริหารจัดการและการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์
 - 1.3) เทคนิคการถ่ายภาพและการตัดต่อวิดีโอเบื้องต้น
 - 1.4) ฝึกการเป็นนักร้องสื่อความหมาย การเล่าเรื่องที่สร้างความน่าสนใจ
- 2) สรุปและเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยว จังหวัดตาก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจแหล่ง ท่องเที่ยวและบริการ จำนวน 20 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) บุคลากรภายในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวตำบลรวมไทย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรอำเภอพบพระ ได้แก่ เกษตรกร ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำ ผู้รู้และเยาวชน จำนวน 20 คน

ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนักกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ในพื้นที่อำเภอพบพระ

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

1. แบบการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ด้านความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยว
2. แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation Form) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ด้านมาตรฐาน ด้านการบริการ ความพร้อมของสถานประกอบการแต่ละประเภท
3. แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว ที่ใช้การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา มีลักษณะเป็นพรรณนาโวหาร และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์อำเภอพบพระพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนาประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ 1. แกนนำภายในชุมชน 2. แกนนำระหว่างชุมชน 3. ภาคีภายนอก ประกอบด้วย ภาคราชการ ผู้ประกอบการ ร้านค้า ร้านอาหาร ธุรกิจบริการที่จะมาร่วมดำเนินการสร้าง และทดลองใช้เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่

ผลการศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ พบว่าเครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ (ม้ง ล้านนา ปะกาญอ และลีซอ) มีสภาพอากาศเย็นสบายพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีส่วนเกษตรผสมผสานที่เป็นแหล่งเรียนรู้ และสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวชมชิมผักผลไม้

ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชน และหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจ

แก่ผู้มาเยือน พบว่าคนในชุมชนและแกนนำในพื้นที่มีความรู้ความสามารถนำองค์ความรู้ และทักษะไปใช้ในการขับเคลื่อนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างเวทีสนทนา ตระหนักถึงกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เกิดความรัก ความสามัคคี คนในชุมชนเห็นคุณค่า และความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่นโดยสรุปเป็นอัตลักษณ์ “รวมไทยพัฒนา แหล่งครัวคนไทย วัฒนธรรมหลากหลาย ธรรมชาติสวยงาม”

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ อำเภอบรบพพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนาประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ 1. แกนนำภายในชุมชน 2. แกนนำระหว่างชุมชน 3. ภาศภายนอก ประกอบด้วย ภาศภาครัฐ ผู้ประกอบการ ร้านค้า ร้านอาหาร ธุรกิจบริการที่จะมาร่วมดำเนินการสร้างและทดลองใช้เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่

ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยการบูรณาการทรัพยากรกับวิถีชุมชนที่มี เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง สร้างพลังของการจัดการท่องเที่ยวของเครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยพัฒนา ที่มีลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ ด้านการเกษตรต้องอาศัยการสร้างความร่วมมือกันจากหลากหลายเครือข่ายโดยเฉพาะคนในชุมชนเอง เพื่อพลังในชุมชนเข้มแข็งก็จะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมหนุนเสริมเพื่อพัฒนาพื้นที่สู่การจัดการท่องเที่ยวโดยใช้กระบวนการงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นเชื่อมร้อยภาคีักทอจนเกิดพลังตามบริบทพื้นที่และทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าและเป็นธรรม

สอดคล้องกับคำกล่าวของ สนธยา พลศรี (2550 : 207) กล่าวว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกอาจเป็นบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม เครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไม่ได้เป็นเพียงการรวมตัวกันโดยทั่วไปแต่มีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งเป็นครั้งคราวหรืออาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจึงเป็นการเชื่อมโยงคนที่มีความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์และพัฒนาไปสู่การลงมือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์เดียวกัน ดังนั้นเครือข่ายจึงไม่ใช่เป็นเพียงการรวบรวมรายละเอียดบุคคลที่เป็นสมาชิกเท่านั้น แต่มีการจัดระบบให้สมาชิกสามารถดำเนินกิจกรรม

ร่วมกันเพื่อบรรลุจุดหมายที่สมาชิกเห็นพ้องต้องกัน สิ่งที่เชื่อมโยงสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ วัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ที่ต้องการบรรลุผลร่วมกัน และคำกล่าวของ ท่านอง ภูเกิตพิมพ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อ และความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์พบว่า เครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ (ม้ง ล้านนา ปะกาญอ และ ลีซอ) มีสภาพอากาศเย็นสบายพื้นที่อุดมสมบูรณ์ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีส่วนเกษตรผสมผสานที่เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวชมชิมผักผลไม้

ผู้วิจัยเห็นว่าความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนตำบลรวมไทย ที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมและเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตร และวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีอาชีพเกษตรกรกับวัฒนธรรมชาวม้ง ปะกาญอ ลีซอ และ ล้านนา เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ จึงทำให้ตำบลรวมไทยเป็นแหล่งผลิตพืชผักผลไม้มีนาชนิดความแตกต่างกันตามวิถีชาติพันธุ์ ทำให้เกิดความหลากหลายด้านวิถีชีวิต และประเพณีที่แตกต่างกันออกไปเมื่อชุมชน มีความตระหนักถึงทรัพยากรที่มีต่างร่วมมือ ร่วมใจที่จะนำมาเป็นกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เกิดเป็นการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนหันมาอนุรักษ์ทรัพยากรที่มี และใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน

สอดคล้องกับคำกล่าวของ เจษฎา นกน้อย (2554 :144) สมรรถนะ หมายถึงกลุ่มของคุณลักษณะใด ๆ ที่อยู่ภายในตัวบุคคล อันมีผลต่อการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จดีขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น และได้ตั้งมาตรฐานที่กำหนดไว้ ใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวตามที่ สิ้นธุ์ สโรบล (2549: 3) กล่าวว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นทางเลือกในการจัดการ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของ ทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์

วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถ และบทบาทที่สำคัญ ในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน และ งบประมาณ หน่วยงาน และคณะ (2550: 36) ความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชน มีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือก ในการจัดการกับปัญหา และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิด ประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่หวังพึ่งภายนอก ทั้งนี้ยังมีมุมมองว่าการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น ชุมชน จะต้องมีความสามารถในการต่อรอง เพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงค์ของชุมชน และสามารถระดมทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย

ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชน และหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชน จนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือนพบว่า คนในชุมชน และแกนนำในพื้นที่มีความรู้ความสามารถนำองค์ความรู้และทักษะไปใช้ในการขับเคลื่อนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างเวทีสนทนาตระหนักถึงกระบวนการ วิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เกิดความรัก ความสามัคคีคนในชุมชนเห็นคุณค่า และความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่นโดยสรุปเป็นอัตลักษณ์ “รวมไทยพัฒนา แหล่งครัวคนไทย วัฒนธรรมหลากหลาย ธรรมชาติสวยงาม” สรุปกิจกรรมเส้นทางได้ 3 เส้นทางดังนี้

เส้นทางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยว “เที่ยวรวมไทย วิถีชุมชน บนฐานเกษตรนิเวศวัฒนธรรม”

เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยว “ชมสวนผลไม้และสัมผัสธรรมชาติตำบลรวมไทย”

เส้นทางที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวตำบลรวมไทย “เข้าใจก้านวีระชัย เกษตรผสมผสานรางวัลระดับประเทศ”

ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้นถือเป็นการพัฒนาที่ต้องติดอาวุธทางปัญญา และการทำงานวิจัยโดยใช้กระบวนการงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นสามารถพัฒนาศักยภาพชุมชน ในด้านการจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยคนในชุมชน ทีมวิจัยได้เรียนรู้การวางแผนงาน การจัดการอย่างเป็นระบบ กล่าวพูด กล่าวคิด กล่าวทำ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ รู้จักการทำงานเป็นทีม การติดต่อประสานงาน เกิดแรงบันดาลใจในการพาชุมชนไปสู่เป้าหมาย มีเวทีสนทนา เวทีพูดคุยกันบ่อยครั้ง จนสมาชิกในทีม และชุมชนเกิดความคุ้นเคยกันเสมือนญาติ ทุกกระบวนการทุกขั้นตอน มีอาจารย์พี่เลี้ยงที่คอยสนับสนุน สอนวิธีการ หลักคิด และคอยให้คำปรึกษากระบวนการทำงานทั้งยังปรับ

กระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างราบรื่น และเป็นระบบอย่างเป็นกันเองเป็นการร่วมงานที่มีความสุข สบายใจและเป็นกันเอง

สอดคล้องกับคำกล่าวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540 : 4 อ้างใน รัฐกรณ์ แสงโชติ, 2554 : 20) โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติ และวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุดเกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้เป็นประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด และคำกล่าวของ (Swarbrooke, 1998 : 13 อ้างใน กฤษณ์ โคตรสมบัติ, 2553 : 21) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า เป็นการท่องเที่ยวซึ่งทำให้เศรษฐกิจเจริญงอกงาม แต่จะต้องไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องไม่ส่งผลกระทบในด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และโครงสร้างทางสังคมของชุมชนในท้องถิ่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้องสำหรับการดำเนินงานในระยะต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาทุนเสริมจากหลายภาคส่วนในด้านการส่งเสริมชุมชนให้ผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อลดค่าใช้จ่ายและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
2. ควรจะได้รับการพัฒนาและต่อยอดให้ยกระดับความสามารถ ในการจัดการท่องเที่ยวแบบมีอาชีพเพิ่มเติมควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการเกษตรอินทรีย์ หรือเกษตรปลอดภัยอย่างต่อเนื่องจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
3. ควรส่งเสริม และพัฒนาความสามารถด้านการจัดการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในด้านการผลิต การแปรรูปพืชผลทางการเกษตรพัฒนาชุมชนตำบลรวมไทยเป็นเกษตรผู้ประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). **แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เจษฎา นกน้อย. (2554). **แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และธรรมชาติ.
- Swarbrooke, J. (1998). **Sustainable Tourism Management**. Wallingford, Oxon : CABI Publishing UN.

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้
ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

ระวี ปราบรูปู¹และ จูติมน ฉัตรจรัสรัตน์²

Received: 18 July 2023; Revised: 3 August 2023; Accepted: 11 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ/ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 73 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา ตามลำดับ

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: rawiprapripu@gmail.com โทร. 0857032747

² ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

เขต 2 พบว่า ควรจัดประชุมครู ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อทำความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน และมีการมอบรางวัล ยกย่อง และให้คำชมเชย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้อง และตรงกับปัญหาของนักเรียน ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนานักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำสำคัญ: การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล, การคัดกรองนักเรียน, การส่งเสริมนักเรียน, การป้องกัน และแก้ไข, การส่งต่อ

A Study of the Guidelines for Implementing Student Care and Support System of the Learning Centers in the Thailand-Myanmar Border area, Mae Sot District, under the Supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office, Region 2

Rawi Prabripu¹ and Titimon Chadcharunrat²

Abstract

The purpose of this research is to study the condition, problems and guidelines for the implementation of the student care and support system of the learning center in the Thai-Myanmar border area, Mae Sot District, under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office, Region 2. The population used in this study were 73 school administrators and teachers in 2022 academic year and 9 experts. The research tools were questionnaire with 5-level estimation and a semi-structured interview. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results :

1. The implementation of the student care and support system of the learning center in the Thai-Myanmar border area, Mae Sot District, under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office, Region 2 were in high level for every aspect in general. The average from high to low is the prevention and addressing the problem aspect, student promotion and development aspect, student screening, referral, and knowing student individually respectively.

2. The problems in operation of the student care and support system of the learning center in the Thai-Myanmar border area, Mae Sot District, under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office 2 were generally at a low level. The average from the highest to the lowest is the referral, student

¹ Master's degree student, Master of Education Program, Northern College

E-mail: rawiprabripu@gmail.com Tel. 0857032747

² Dr., advisor, Master of Education Program, Northern College

promotion and development, knowing students individually, student screening and prevention and addressing problem respectively.

3.Guidelines for the implementation of the student support system of the learning center Thai- Myanmar border area, Mae Sot District Under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office 2, it was found that the new academic year should be held for parent and community teacher meetings to understand the student care system. And participation in student development and should encourage all students to participate in school activities. There are a variety of activities, such as contests, competitions, and awards, praise and compliments. For students to develop according to their potential should fix the problem to students regularly Class teacher Guidance teacher responsible for student support systems by helping students be consistent and consistent with student problems Should coordinate with parents and related agencies to help solve and develop students Should encourage teachers to attend the training Seminar to bring knowledge to organize activities about student care systems

Keyword : Getting to know the students individually, student screening, promoting students, preventing and solving the problems, and transferring students.

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579 แนวคิดการจัดการศึกษาโดยยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs, 2030) และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2562 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้จะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนแล้วการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาเนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าทันสมัย ส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบก่อให้เกิดความแข่งขัน ความกังวล ความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสมอันจะส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกาย ทั้งนี้การจัดการกระบวนการเรียน ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อีกทั้งยังมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565 : 3)

ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 จัดว่าเป็นสถานศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญการดำเนินงานของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน ในงานของครูในปีที่ผ่านมาศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางของสังคม ผลปรากฏว่ายังมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ ทะเลาะวิวาท ลักขโมย แต่งกายผิดระเบียบ ประพฤติตนไม่ถูกต้องตามกฎระเบียบและการอยู่ร่วมกันของสังคมยังมีผู้เรียนไม่เข้าเรียนเนื่องจากปัญหาครอบครัวและอื่น ๆ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับการเป็นนักเรียน นักศึกษา เมื่อครูที่ปรึกษาไปเยี่ยมบ้าน จึงทราบว่าผู้เรียนบางคนไม่ได้อยู่กับผู้ปกครอง บางคนพ่อแม่หย่าร้างแยกกันอยู่ และอาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย และญาติพี่น้อง บางคนฐานะค่อนข้างยากจนต้องทำงานและเรียนไปด้วย ซึ่งบทบาทการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ได้นำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติประถมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานมาปฏิบัติ เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต

และความรู้ความสามารถของผู้เรียนให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี จึงได้นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ จบการศึกษามีความรู้ความสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองและอยู่ร่วมกันเป็นปกติสุขในสังคม ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุก ๆ ด้านต่อไป (ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2)

ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนำไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความรู้ความสามารถนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดขอบเขตเนื้อหาจากแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่จะศึกษาจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ด้านการป้องกันและช่วยเหลือเด็ก และด้านการส่งต่อเด็ก

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยและแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 จำนวน 34 ศูนย์การเรียนรู้ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 73 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

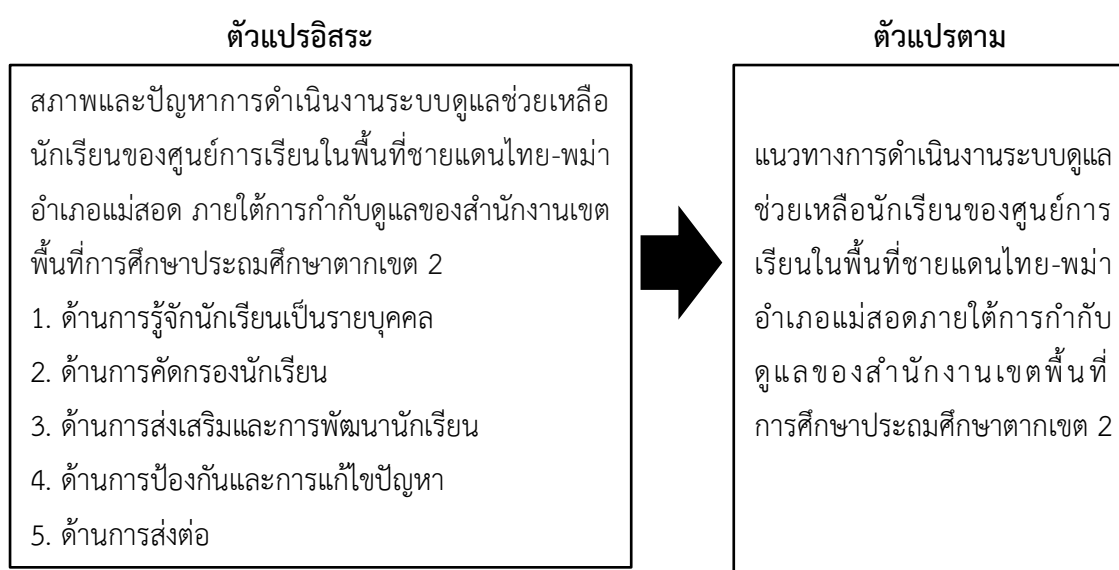
3.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

3.2 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

3.3 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ดำเนินการดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 34 ศูนย์การเรียนรู้ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 73 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพ และปัญหา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ตามขอบเขต 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถามแล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และ นำมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ใหม่

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ (Try out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .960

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถาม ที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560:103) ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก, 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ได้แก่ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน และ 3) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีผลงานเชิงประจักษ์เป็นที่ยอมรับมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งนี้มาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างพัฒนาขึ้นตามกรอบกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้จากผลการวิจัยครั้งที่ 1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อกำหนดขอบเขต และแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ นำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่ 1 ที่มีระดับสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามข้อบ่งชี้เนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้างให้ครอบคลุมรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน จำนวน 9 คน ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะศึกษาศาสตร์

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อ และขอ สัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์จากสถานที่จริงและสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยมีการ กำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียน แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การ เรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 โดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการป้องกันและการ แก้ปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ทุกด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน คือ ด้านการส่งต่อด้านการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ ในพื้นที่ชายแดน ไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า มีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรให้ครู ที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นส่งต่อเอกสารหลักฐานประจำตัวนักเรียน ข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียน และ ประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคลโดยส่งต่อในลำดับขั้นที่เลื่อนขึ้นไป ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อมูลสถานภาพครอบครัว ข้อมูลทั่วไป จัดทำแบบ ปพ.6 อย่างเป็นระบบชัดเจนให้เป็นปัจจุบัน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรกำหนดนโยบายให้มีการคัด กรองนักเรียน และมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างเป็นระบบในการคัดกรองนักเรียน จัดให้มีการประชุม

ชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบแนวทางปฏิบัติ และมีการติดตามผล 3) ด้านการส่งเสริม และพัฒนาควมมี การส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน และมีการมอบรางวัล ยกย่อง และให้คำชมเชย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตาม ศักยภาพของแต่ละคน ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องรายงานปัญหาให้ผู้บริหาร ทราบทันที เมื่อพบปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขปรับปรุงเป็นการด่วน ควรจัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในทางที่ดี จัดกิจกรรมทัศนศึกษา พานักเรียนไปทัศน ศึกษาออกสถานที่ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรง และเป็นการฝึกให้ นักเรียนรู้จักเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ จัดค่ายคุณธรรมให้กับนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบเกี่ยวกับ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครู ประจำชั้น ครูแนะแนวครูรับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้ สอดคล้อง และตรงกับปัญหาของนักเรียน ควรมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบเกี่ยวกับงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ครูรับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้อง และตรงกับปัญหาของนักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อ ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนานักเรียน ควรพิจารณาว่าเป็นกรณีมีปัญหายากที่ ทางโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้หรือไม่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นฝ่ายรับผิดชอบโดยตรง เพื่อพิจารณาการส่งต่อนักเรียน ควรจัดทำบันทึกการปฏิบัติงาน และรายงานความก้าวหน้าในการ ช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ใน พื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ใน พื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียนรู้ได้ปฏิบัติ ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักเรียนครบทั้ง 5 ด้าน เป็นระบบมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลสภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประกายดาว เป็นมะโอคำ (2563 : 18) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผลวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้มีการเก็บข้อมูลด้านความประพฤติของนักเรียน ดำเนินการเก็บข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียน และมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนโดยตรง เพื่อรับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียนเพื่อทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ซึ่งทำให้ครูเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนิธิ (2560 : 72) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย มีการจัดทำแฟ้มประวัติให้เป็นปัจจุบันเพราะครูประจำชั้นต้องมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล จึงมีความจำเป็นที่ครูต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือ มีปัญหารวมถึงมีการแจ้งหลักเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้มีแนวปฏิบัติเดียวกัน มีการสรุปและการรายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายห้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนิธิ (2560 : 105-73) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการประชุมวางแผนสร้างเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน มีการจัดอบรมให้ความรู้ในการคัดกรองให้กับครู นักเรียน ผู้ปกครองทราบแนวทางในการดำเนินงานให้ชัดเจนต่อเนื่อง

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ มีการจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนก่อนดำเนินการประชุมผู้ปกครองนักเรียน มีการติดตามรวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในรูปแบบที่หลากหลายและดำเนินการประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนิธิ (2560 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาด

เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนอยู่ในความดูแลของครู ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีกิจกรรมที่ช่วยพัฒนา และส่งเสริมนักเรียน เช่นกิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน การจัดประชุมผู้ปกครอง

1.4 ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียนรู้ได้ดำเนินการวางแผนมาตรการช่วยเหลือนักเรียน และการประสานงานกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา รวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยใช้หลักจิตวิทยาวัยรุ่นในการให้คำปรึกษานักเรียน รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมาภรณ์ สนิธิ (2560 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด และหาวิธีช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน

1.5 ด้านการส่งต่ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียนรู้ได้มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อ โดยมีการจัดทำข้อมูลที่เป็นในการส่งต่อ นักเรียน เพื่อส่งต่อไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องรวมถึงในเรื่องของการประสานงานและบันทึกการส่งต่อ ไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) อ้างถึงในวิจัยของ ประมาภรณ์ สนิธิ ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการป้องกันช่วยเหลือนักเรียน ที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ นักเรียนได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ได้ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ตามที่การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาได้มีการบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2564 หมวด 7 มาตรา 63

โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว การให้คำปรึกษา ฝึกอบรมแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง จัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียน เน้นกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาและการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งศูนย์การเรียนรู้จัดได้ว่าเป็นสถานศึกษา เช่นกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำผลการวิเคราะห์ปัญหามาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้มีการดำเนินการติดต่อผู้ปกครองนักเรียนเพื่อทราบข้อมูลของนักเรียน โดยการสังเกต และบันทึกข้อมูลด้านพฤติกรรมความแตกต่างของแต่ละคน และการไปเยี่ยมบ้านของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา แก้วพวง (2563 : 7) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านค้ำกิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล ด้านความสามารถ ด้านผลการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ด้านความประพฤติ เพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และจัดอุปสรรคของนักเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนได้อย่างสมบูรณ์ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน ระเบียบสะสมแบบ ประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการช่วยเหลือผู้เรียนต่อไป

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้มีการสรุปและรายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล และรายห้อง มีการบันทึกการช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาและติดตามผลนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหาทุกระยะและได้ดำเนินการติดตามประเมินผลการคัดกรองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธา รัตน์ มณีรัตน์ (2562 : 75) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายภัทรบุรพา อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า การคัดกรองนักเรียน มีความต้องการและจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษามีข้อมูล ระเบียบสะสมนักเรียนครบถ้วน โรงเรียนมีรายงานผลการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือนักเรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ได้ดำเนินการติดตาม ประเมินผลกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบและมีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุบลัมภ์ (ม.ป.พ) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา กลุ่มพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้นได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ โดยการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ได้ดำเนินการวางแผนมาตรการช่วยเหลือนักเรียน และการประสานงานกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมป้องกัน และช่วยเหลือนักเรียน ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา รวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยใช้หลักจิตวิทยาช่วยในการให้คำปรึกษานักเรียน รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา สอดคล้องกับ คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุบลัมภ์ (ม.ป.พ) ได้นิยามความหมายไว้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ให้นักเรียนมีหลายเทคนิควิธีการ โดยครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องให้คำปรึกษาเบื้องต้น รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.5 ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนรู้ดำเนินการชี้แจงนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ให้เข้าใจเหตุผลของการส่งต่อนักเรียน และดำเนินการประชุมสรุปผลการดำเนินงานการส่งต่อ และการนำผลจากการติดตาม ประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนาแนวทางในการส่ง รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณ ในเรื่องของยานพาหนะ ในการส่งต่อนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนา แก้วพวง (2562 : 18) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนบ้าน ค้างพิบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตากเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การส่งต่อต้องมีการการชี้แจงให้นักเรียนทราบ ถึงเหตุผล ในการส่งต่อ เพื่อความเป็นระบบในการดำเนินการ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพทางด้านความรู้ ทักษะในการส่งต่อให้กับนักเรียน

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดน ไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่ามีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรให้ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นส่งต่อเอกสาร หลักฐานประจำตัวนักเรียน ข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนและประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคลโดยส่งต่อ ในลำดับขั้นที่เลื่อนขึ้นไป และควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเป็น รายบุคคล ในช่วงเปิดภาคเรียนปีการศึกษาใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมาภรณ์ สนิธิ (2560)

พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบด้านการ คัดกรองนักเรียน พบว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างเป็น ระบบ

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรกำหนดนโยบายให้มีการคัดกรองนักเรียน และมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัย สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ด้านการคัดกรองอยู่ ระดับมาก

3.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน และมีการมอบรางวัล ยก ย่อง และให้คำชมเชย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรีมีแนวทางด้านการส่งเสริม และพัฒนานักเรียนดังนี้ คือ โรงเรียนควรมีการพัฒนา จัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการพัฒนาปรับปรุงตนเอง

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบเกี่ยวกับงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัย สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี พบว่า มีแนวทางด้านการป้องกันช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา นักเรียนของโรงเรียนโรงเรียนดังนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มมีปัญหา

3.5 ด้านการส่งต่อ ควรพิจารณาว่าเป็นกรณีมีปัญหาหากที่ทางโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือ ได้หรือไม่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นฝ่ายรับผิดชอบโดยตรง เพื่อพิจารณาการส่งต่อนักเรียน และควรจัดทำบันทึก การปฏิบัติงาน และรายงานความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561:7) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี

พบว่า แนวทางด้านการส่งต่อ คือ โรงเรียนควรมีการชี้แจงให้กับนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงของการส่งนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือนำไปใช้ประกอบการจัดอบรมให้กับครูศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ครูเข้าใจการใช้ระเบียบสะสมแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2. กลุ่มสถานศึกษาที่มีบริบทเดียวกันกับศูนย์การเรียนรู้สามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยไปใช้วางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะในด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีระดับการปฏิบัติที่สูงขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

3. ระดับสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติ สามารถนำข้อมูลงานวิจัยไปใช้วางแผนกำหนดทิศทาง สร้างกลยุทธ์ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการพัฒนาครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการได้ อันจะนำไปสู่คุณภาพของนักเรียนต่อไป

4. บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้จะส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

2. ควรมีศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด

3. การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด

4. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน เช่น การจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา การติดตาม นิเทศ การดำเนินงานโดย
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2564-2565. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.**

กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข. (2547). **คู่มือผู้บริหารการสร้างคู่มือเครือข่ายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2559). **การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. (ม.ป.พ.). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** โรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10).** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

ปรมาภรณ์ สนธิ. (2562). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี.** สารศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ประกายดาว เป็นมะโอคำ. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาแพงเพชร.

พรนภา แก้วพวง. (2562). **การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนบ้านค้ำกิบาล.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

- รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์, ฉันทนา จันทร์บรรจง, ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ และ อนุชา กอนพ่วง. (2565). ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว (Mecctak2.com/MECC Migrant Educational Coordination Center). ตาก : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการและและสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุธารัตน์ มณีรัตน์. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายภัทรบุรพา อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปกร.

เทคนิคการจำ: สะท้อนการเรียนรู้การสะกดคำในภาษาไทย

วันจรัตน์ เดชวิสัย¹ และ เรวดี คงสุวรรณ²

Received: 27 July 2023; Revised: 10 August 2023; Accepted: 17 August 2023

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนภาษาไทยควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ในภาษาและการสื่อสาร ซึ่งกลวิธีการเลือกใช้ถ้อยคำและการสะกดคำเป็นปัจจัยสำคัญต่อผู้เรียนภาษา เทคนิคการจำคำศัพท์ เพื่อสะกดคำที่ถูกต้องจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางภาษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนระลึกในสิ่งที่เรียนรู้และคงสิ่งที่เรียนรู้ไว้ในระยะเวลานาน บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อบกพร่องการสะกดคำ และนำเสนอเทคนิคการจำคำภาษาไทยในการสะกดคำที่ถูกต้อง โดยนำทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful verbal learning) ของ ออซูเบล (Ausubel) อธิบายความสำคัญการเรียนรู้คำศัพท์ที่มาจากความเข้าใจอันส่งผลให้สมองเกิดความคิดรวบยอดจากสิ่งที่เรียนรู้และต่อยอดความรู้จนสามารถเขียนสะกดคำและนำคำศัพท์ไปใช้ได้อย่างถูกต้องตรงความหมาย ผลการศึกษาเทคนิคการจำคำศัพท์เพื่อเป็นแนวทางการเขียนสะกดคำมี 5 วิธี ได้แก่ 1. คำแกน (The Keyword Method) 2. การแยกคำเป็นส่วนย่อย 3. การแปลงตัวอักษรในคำทุกตัวให้มีความหมาย (Embedded Letter Strategies) 4. การซ้อนคำ 5. การสร้างเสียงสัมผัส

คำสำคัญ: เทคนิคการจำ, การสะกดคำ, คำศัพท์, ภาษาไทย

¹ อาจารย์ สังกัดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

E-mail : wancharat.d@phuket.psu.ac.th

² อาจารย์ สังกัดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

Email : ravadee.k@phuket.psu.ac.th

Memorizing Technique: Reflect on learning to spell in Thai

Wancharat Dechwilai¹ and Ravadee Kongsuwan²

Abstract

Choosing the right words and know the spelling is crucial in learning Thai as a foreign language. This research focuses on creating long term memory of word learning. The aim of this research is two folds: to investigate errors in spelling, and to offer technique for remember words meaning and spelling. The meaningful verbal learning theory by Ausubel was employed as the main framework of analysis. From the results, five techniques are proposed to improve long-term memory and spelling of Thai words namely; using.

Keywords : word segmentation, embedded letter, duplicating and rhyme.

¹ Lecturer, Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Phuket Campus.

E-mail: wancharat.d@phuket.psu.ac.th

² Lecturer, Faculty of International Studies, Prince of Songkla University, Phuket Campus.

E-mail: ravadee.k@phuket.psu.ac.th

บทนำ

ทักษะการสื่อสารประกอบด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งการเรียนการสอนภาษาไทยจึงมีการมุ่งพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทักษะการเขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อการถ่ายทอดความรู้ ความคิดประสบการณ์จากผู้ส่งสารไปให้ผู้รับสารด้วยตัวอักษร จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการคิดและความรู้ในภาษา เพราะหากมีความบกพร่องด้านการใช้ภาษาก็จะส่งผลให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จ ดังที่ ปรีชา ทิชนิพนธ์ (2523, น.16) ได้กล่าวถึงลักษณะผู้ใช้ภาษาดังกล่าวไว้ว่า “หากผู้ใช้ภาษาขาดความรับผิดชอบ ไม่เอาใจใส่ต่อการใช้ภาษาของตนและผู้อื่นและใช้ภาษาไทยโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของภาษาแล้ว ก็จะเป็นเหตุให้ภาษาถึงความวิบัติได้ง่าย ซึ่งผลที่ตามมาคือ คนในสังคมจะใช้ภาษาสื่อสารกันไม่เข้าใจ” การพัฒนาการเรียนรู้ด้านการเขียนต้องคำนึงถึงความรู้ในภาษาและการสื่อสาร โดยเฉพาะการสะกดคำต้องถูกต้องตรงความหมาย มีความรอบคอบในการเขียนและรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับบริบทในสถานการณ์การสื่อสาร ดังนั้นการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้านการเขียนสิ่งที่ต้องระมัดระวัง คือ ความรู้ในภาษา ระดับภาษา และข้อบกพร่องด้านการสะกดคำ

การสะกดคำเป็นทักษะสำคัญของผู้มีคุณสมบัติที่ดีด้านการเขียนเพราะนอกจากใช้คำได้ถูกต้องตรงความหมายและสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์แล้ว ยังเป็นศิลปะการสื่อสารที่สะท้อนความสามารถเชิงภาษา ดังที่ เว็บสเตอร์ (Webster) (อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2552) กล่าวว่า “การเขียนสะกดคำคือ ศิลปะหรือเทคนิคในการสร้างคำโดยใช้อักษรตามแบบที่สังคมยอมรับ” แต่ปัจจุบันพบว่า ผู้ใช้ภาษาและนักศึกษามีข้อบกพร่องด้านการสะกดคำ ได้แก่ การสะกดการันต์ การใช้คำไม่ตรงความหมาย ความไม่รอบคอบด้านการเขียน และคำที่มักสะกดผิด ได้แก่ อนุญาต เขียนเป็น อนุญาติ ลายเซ็น เขียนเป็น ลายเซ็นต์ อัฒจันทร์ เขียนเป็น อัฒจรรย์ พลวัต เขียนเป็น พลวัตร เป็นต้น ซึ่งสาเหตุมาจากการมีความรู้ด้านภาษาน้อย การไม่ทราบความหมายของคำ การไม่ระมัดระวังในการเขียน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรรัตน์ อักษรกาญจน์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พบว่า “ข้อบกพร่องด้านการใช้คำ ได้แก่ การใช้คำไม่ถูกต้องตามชนิดของคำ การใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน การเขียนสะกดคำ และการใช้คำฟุ่มเฟือย ด้านการใช้ประโยค ได้แก่ ประโยคใช้หน่วยเกิน ประโยคเว้นวรรคผิด ประโยคไม่สมบูรณ์ และประโยคเรียงลำดับผิด และสาเหตุที่ส่งผลต่อข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจ

พื้นฐานในการใช้ภาษาทั้งการใช้คำและการใช้ประโยค อิทธิพลของภาษาอื่น เขียนน้อย ขาดความรอบคอบ”

จากผลการวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ข้อบกพร่องการสะกดคำที่พบในด้านกระบวนการเรียนการสอนควรมีเทคนิควิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเขียน โดยเฉพาะเทคนิคการจำคำศัพท์เพื่อการเขียนสะกดคำ เพราะเทคนิคการจำเป็นกลวิธีการเรียนการสอนที่ฝึกทักษะการเรียนรู้ด้านการใช้ภาษาที่ออกแบบการจำคำอย่างมีความหมาย โดยการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับกฎเกณฑ์เดิม เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์คำและต่อยอดการสะกดคำ สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารด้านการเขียนประเภทอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาข้อบกพร่องการสะกดคำและนำเสนอเทคนิคการจำคำในการเขียนสะกดคำที่ถูกต้อง โดยนำทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful verbal learning) ของ ออซูเบล (Ausubel) อธิบายความสำคัญของเทคนิคการจำการเรียนรู้คำศัพท์ที่มาจากความเข้าใจ อันส่งผลให้สมองเกิดความคิดรวบยอดจากสิ่งที่เรียนรู้และต่อยอดความรู้ จนสามารถเขียนสะกดคำและนำคำศัพท์ไปใช้ได้ถูกต้องตรงความหมาย

1. การเรียนภาษาและการสะกดคำ

1.1 แนวคิดการเรียนภาษาและการสะกดคำ

การเรียนการสอนภาษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติและทักษะทางภาษาที่ดี ผู้เรียนต้องมีความรู้ด้านภาษาและการสื่อสาร ดังที่ Hedge (2000, pp.46-55 อ้างถึงใน ดุสิตา ชันธพงษ์, 2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของผู้มีทักษะทางภาษาและการสื่อสาร สรุปดังนี้

1) ความรู้ในภาษา (Linguistic Competece) หมายถึง ความรู้ตามหลักไวยากรณ์ ภาษา ได้แก่ การสะกด การออกเสียงคำศัพท์ การสร้างคำ โครงสร้างตามหลักไวยากรณ์ ประโยค และความหมายด้านภาษา

2) ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatic Competence) หมายถึง ความสามารถด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การรู้จักใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ และการรู้จักใช้ภาษาเหมาะสมกับกาลเทศะและบริบทสังคม

3) ด้านการเรียงร้อยถ้อยคำในภาษา (Discourse Competence) หมายถึง สามารถเรียบเรียง เชื่อมโยงภาษาให้สอดคล้อง และภาษาสละสลวยทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

4) ด้านกลยุทธ์ในการใช้ภาษา (Strategic Competence) หมายถึง มีเทคนิควิธีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งความรู้ทางภาษาอย่างเดียวไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ทางภาษาเพื่อให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ (Achievement strategies)

5) ความคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความคิดและการถ่ายทอดถ้อยคำภาษาหรือมีความสามารถโต้ตอบการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วในสถานการณ์จริง (Real time)

คุณสมบัติผู้มีความสามารถด้านการใช้ภาษาที่ดีจำเป็นต้องมีทักษะความรู้ด้านภาษาและการสื่อสาร โดยการเรียนรู้คำศัพท์ และการสะกดคำเป็นส่วนหนึ่งความรู้ทางด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะถ้าหากสะกดคำบกพร่องอาจทำให้สื่อความหมายไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ซึ่งมีผู้ให้ความหมายและความสำคัญการสะกดคำไว้ ดังนี้

การสะกดคำ ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546, น.1149) ได้ให้ความหมายสะกดคำ (ก) หมายถึง เขียนหรือบอกตัวอักษรที่ประกอบกันเป็นคำ , เรียกพยัญชนะที่บังคับตัวอักษรข้างหน้าให้เป็นมาตราต่าง ๆ เช่น แม่กน น สะกด แม่กต ต สะกด

วรรณิ โสมประยูร (2539, น.542) การเขียนสะกดคำ เป็นวิธีเขียนคำโดยเรียงลำดับอักษรภายในคำหนึ่ง ๆ เพื่อออกเสียงได้ชัดเจนและสื่อความหมายได้ถูกต้องตามที่ผู้เขียนต้องการ

สมพงษ์ ศรีพยาด (2553, น.35) ได้กล่าวว่า การเขียนสะกดคำ คือ “การเขียนเรียงลำดับอักษรได้แก่ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกดและตัวการันต์โดยเรียบเรียงเป็นคำได้ถูกต้อง”

สรุปได้ว่า การสะกดคำ หมายถึง การเขียนที่ประกอบเป็นคำตามหลักภาษาไทยและสามารถออกเสียงและมีความหมายสื่อสารได้ตามหลักพจนานุกรมฯ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญการสะกดคำไว้ ดังนี้

วัฒนา บุรกลีกร (อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสะกดคำไว้ในเอกสารประกอบคำบรรยายการใช้ภาษาไทยเรื่อง วิธีใช้ภาษาไทยว่า “เรื่องของการเขียนตัวสะกด เป็นเรื่องสำคัญมากต้องระมัดระวังเป็นที่สุด เพราะการเขียนสะกดผิด นอกจากจะผิดหลักอักษรวิธีแล้ว ยังทำให้สื่อความหมายที่เข้าใจกันไม่ได้อีกด้วย”

ณัฐชา เรืองเกษม (2547, น.26) แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญการเขียนสะกดคำสรุปได้ว่า การสื่อความหมายด้วยการเขียนนั้นการสะกดคำมีความสำคัญมากที่สุด เพราะถ้าเขียนคำไม่ถูกต้องก็เหมือนการพูดผิดทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปได้ แต่ถ้าหากสะกดคำได้ถูกต้องก็จะช่วยให้การสื่อความหมายด้านการเขียนมีประสิทธิภาพ

ทิพวรรณ นามแก้ว (อ้างถึงในศิริพร ทวีชาติ, 2537, น.11) ได้กล่าวถึงความสำคัญสรุปว่าการสะกดคำเป็นแขนงหนึ่งของการเขียนและเป็นพื้นฐานการเรียนรู้การสอนทุกสาขาวิชา ซึ่งการสอนสะกดคำเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักกฎเกณฑ์การประกอบคำเพื่อจะได้หลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดและเขียนถูกต้อง จึงมีกระบวนการเรียน ได้แก่ การเรียนรู้คำ ผูกการออกเสียง เรียนรู้ความสัมพันธ์ตัวอักษรกับเสียง และจำส่วนประกอบของคำนั้น ๆ ได้

ดังนั้น การสะกดคำมีความสำคัญต่อการสื่อสารด้านการเขียน ถ้าเขียนสะกดคำถูกต้องตรงความหมายก็ช่วยให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถส่งสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และคุณสมบัติที่ดีของผู้มีทักษะการเขียนควรมีการสะกดคำที่ถูกต้อง เพราะสามารถเลือกใช้คำได้ถูกต้องตรงความหมายตามเจตนาที่ต้องการสื่อสาร

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้

ปี. เอฟ. สกินเนอร์ (อ้างถึงใน มัลลิกา คณานุรักษ์, 2547 น.61) การเรียนรู้ คือ “การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตที่สังเกตได้จากการตอบสนอง”

มอร์ริส (อ้างถึงในวรรณิ ลิ้มอักษร, 2540, น.50) การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์และการปฏิบัติฝึกฝน

ประดินันท์ อุปรมัย (2540, น.121) การเรียนรู้ คือ “การเปลี่ยนแปลงของบุคคลอันมีผลเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเหตุทำให้บุคคลเผชิญสถานการณ์เดิมแตกต่างไปจากเดิม ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหมายถึงทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม”

สรุป การเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้รับจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ทางอ้อม และการฝึกฝน อันส่งผลให้พฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งทฤษฎีพุทธิปัญญา (Cognitive Science) มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้านการสะกดคำในด้านความจำ ดังที่ วรลักษณ์ ธีราโมกษ์ (อ้างถึงใน มัลลิกา คณานุรักษ์, 2547) ระบุว่า “แนวคิดนี้ให้ความสนใจเรื่องกระบวนการคิดของสมอง ได้แก่ การรับรู้ การเรียนรู้ การจำอย่างมีความหมายและการจัดทำข้อมูลอันเป็นระบบ แต่จะเน้นแรงจูงใจซึ่งเป็นกระบวนการทางสมองที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อนำไปคิดตัดสินใจแก้ปัญหา” ดังนั้น การเรียนรู้แนวคิดพุทธิปัญญาเป็นกระบวนการคิดของสมองที่มาจากสิ่งเร้าทำให้เกิดการรับรู้ เรียนรู้ ประมวลผลและจดจำ โดยเฉพาะทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (A Theory of meaningful verbal learning) ของ ออซูเบล (Ausubel) ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจอย่างมีความหมายเป็นสำคัญ ดังที่ ชัยวัฒน์

สุทธิรัตน์ (2552, อ้างถึงใน วนิดา ฉัตรวิราคม) ได้อธิบายทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน สรุปได้ ดังนี้ ความหมายการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of meaningful verbal learning) คือ การเรียนรู้ที่มาจากความเข้าใจ ซึ่งถ้าหากการเรียนรู้นั้นได้รับการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ใหม่และความรู้เก่าก็จะทำให้มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่มีความหมายและช่วยให้จำและระลึกสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยไม่ต้องท่องจำ ซึ่งสามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนี้

1. ผู้สอนควรมีการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยการสำรวจความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจในบทเรียน
2. กิจกรรมการเรียนการสอนควรสอนด้วยการเชื่อมโยงความรู้เก่าและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อให้มีความเข้าใจความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่จะไม่เน้นการท่องจำ
3. กิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดหมวดหมู่ความคิด (Advance Organizer) คือ การจัดทำแผนที่ความคิด ความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสะท้อนความคิดรวบยอดความสัมพันธ์องค์ความรู้ที่ได้การเรียนรู้
4. การเรียนการสอนควรมีการจัดหมวดหมู่ความรู้ โดยจัดสิ่งที่คล้ายกันหรือสัมพันธ์กันไว้อย่างเป็นระบบ
5. การเรียนการสอนควรมีการวางกรอบหลักการหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นเป้าหมายและสร้างมโนภาพสิ่งที่เรียนรู้และบทเรียนออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ความรู้

บทความฉบับนี้จึงได้นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of meaningful verbal learning) ของ ออซูเบล (Ausubel) มาเป็นหลักคิดในการอธิบายการเรียนรู้เทคนิคการจำคำศัพท์ภาษาไทยในการเขียนตัวสะกดให้ถูกต้อง เพราะปัญหาการสะกดคำส่วนใหญ่มาจากการใช้แนวเทียบผิด หรือจำตัวแบบโดยไม่เข้าใจความหมาย อันส่งผลให้มีข้อบกพร่องการเขียนสะกดคำ ดังนั้นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจมากกว่าการท่องจำ โดยหากจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กันอยู่ในกลุ่มเดียวกันก็จะทำให้เกิดมโนภาพจากผลการเรียนรู้เป็นผลต่อการระลึกและคงความรู้ได้นาน

2. สภาพปัญหาและข้อบกพร่องการสะกดคำในภาษาไทย

ปัจจุบันพัฒนาการสังคมมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้รูปแบบภาษาและการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ผู้เรียนไม่คำนึงถึงการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษาและประเภทของงานเขียน เช่น นำภาษาไม่เป็นทางการมาใช้ในภาษาเขียน หรือนำคำในอินเทอร์เน็ต

สื่อสิ่งพิมพ์โฆษณามาเป็นแนวเทียบในการเขียนเอกสารที่เป็นทางการ ดังที่ พระธรรมกิตติวงศ์ (อังกถึงใน สุภัทร แก้วพัตร, 2560, น. 92-93) ได้กล่าวถึง สภาพปัญหาการใช้ภาษาไทยในปัจจุบันไว้สรุปได้ว่า ประเด็นที่หนึ่ง เกิดจากการใช้ภาษาที่ไม่รอบคอบ ไม่คำนึงถึงหลักไวยากรณ์ภาษา ประเด็นที่สอง ไม่เห็นความสำคัญการใช้ภาษาจึงทำให้ไม่มีการแก้ไขคำให้ถูกต้อง ประเด็นที่สาม เครื่องคิดหลักไวยากรณ์มากจนทำให้มีการสื่อสารที่บกพร่อง

สาเหตุข้างต้นสะท้อนให้เห็นปัญหาข้อบกพร่องด้านการสะกดคำในภาษาเขียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ของบุญญาพร ทองจันทร์ (2560) ศึกษาปัญหาด้านการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) “เครื่องมือทำการทดสอบได้แก่ งานเขียนเรื่องจากประสบการณ์และงานเขียนจากจินตนาการจำนวน 2 ชุด ทั้งสิ้น 80 จำนวน และทำการวิเคราะห์ปัญหาด้านการเขียนภาษาไทย 4 ประเด็น คือ การสะกดการันต์ การใช้คำ การใช้ประโยค และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ผลสรุปการวิจัยของงานเขียนทั้ง 2 ประเภท พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ด้านการใช้คำ รองลงมาคือ การสะกดการันต์ ด้านการใช้ประโยค และพบน้อยที่สุดคือ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน” นอกจากนี้ ฐาปกรณ์ อ่วมสถิตย์ ลักษณะรุ่งโรจน์ และกนกวรรณ ศรีบุญธรรม (2562) ศึกษาการแก้ไขปัญหาการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ถูกต้องในร้านอาหารบริเวณสถานศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า “คำสะกดไม่ถูกต้องในร้านอาหารและริมบาทวิถีมีการสะกดผิดทั้งหมด 49 คำ นับเป็นจำนวนครั้งรวมทั้งสิ้น 175 คำ คำที่พบมากที่สุดคือ ผัดกะเพรา รองลงมาคือ ผัดไทยและซูปปน่อไม้ ส่วนสาเหตุหลักที่ทำให้สะกดคำไม่ถูกต้องนั้นมาจากแนวเทียบผิดและเป็นคำภาษาต่างประเทศ” ดังนั้น จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยสภาพปัญหาด้านการเขียนสะกดคำและแนวคิดหลักการใช้คำและข้อบกพร่องด้านสะกดคำของทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (2550, หน้า 82-90) สามารถสรุปสาเหตุของปัญหาและข้อบกพร่องการสะกดคำได้ดังนี้

1) การใช้แนวเทียบผิด มาจากความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความบกพร่องด้านการสังเกต หรือความไม่รอบคอบ ทำให้มีแนวเทียบการสะกดผิด เช่น

คำที่สะกดผิด	แนวเทียบผิด	คำที่สะกดถูก
โอกาส	อากาศ	โอกาส
ทะเลสาป	คำสาป	ทะเลสาบ
ต้นโพธิ์	โพธิ์	ต้นโพ

คำที่สะกดผิด	แนวเทียบผิด	คำที่สะกดถูก
อานิสงษ์	พระสงฆ์	อานิสงส์
สิงห์โต	สิงห์	สิงโต
รื่นรมณ์	อารมณ์	รื่นรมย์

2) การสะกดคำตามตัวแบบ ได้แก่ การใช้คำตามสื่อสารมวลชน สื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือสื่อดิจิทัลต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากทำเนียบภาษาหรือหน้าที่ของภาษาของงานเขียนแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์การสื่อสารแตกต่างกัน ดังที่ ศิราพร ฐิตะฐาน (อ้างถึงในกองเทพ เคลือบพณิชกุล, 2542, น.12) ได้กล่าวว่า “หนังสือพิมพ์เป็นวรรณกรรมที่ใกล้ชิดกลุ่มชนมากที่สุดและมีการใช้ภาษาลักษณะพิเศษ ต่างไปจากภาษาเขียนธรรมดา ทั้งนี้เพราะมีเนื้อที่จำกัดและต้องการให้สะดุดใจผู้อ่าน” ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้มีทักษะการใช้ภาษาหรือประสบการณ์การใช้ภาษาไม่มากพอ อาจสะกดคำตามตัวแบบที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น

ผัดไท	คำที่ถูกต้อง	ผัดไทย
ผัดกระเพรา	คำที่ถูกต้อง	ผัดกะเพรา
น้ำลำไย	คำที่ถูกต้อง	น้ำลำไย
เครื่องสำอางค์	คำที่ถูกต้อง	เครื่องสำอาง
ดิจิตอล	คำที่ถูกต้อง	ดิจิทัล
โปรโมชั่น	คำที่เขียนถูก	โปรโมชัน

3) การสะกดคำโดยไม่ทราบความหมาย เนื่องจากคำมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง และคำมีหลายประเภท อาทิ คำพ้องความหมาย คำพ้องรูป คำพ้องเสียง คำหลายหน้าที่ เป็นต้น การเลือกใช้คำควรเลือกให้ถูกต้องตรงความหมาย ซึ่งคำที่เป็นข้อบกพร่องด้านการสะกดคำ เช่น

กบ - เต็มมาก เต็มแน่น ใช้กรณีที่เกิดขึ้นธรรมชาติ เช่น เลือดกบปาก มะพร้าวมีลูกกบคอ

กลบ - กิริยา นำสิ่งที่เป็นผงโรยทับข้างบนเพื่อปิดบัง เช่น เขาโรยดินกลบขี้แมว

คร่ำครี - เก่า ไม่ทันสมัย เช่น บางคนเชื่อถือเรื่องไสยศาสตร์ซึ่งมีความคิดคร่ำครีมาก

คร่ำคร่า - เก่าจนทรุดโทรม เช่น เรือไทยริมน้ำเก่าคร่ำคร่า

สร้างสรรค์ ก. สร้างให้มีเป็นขึ้นหรือ ว.มีลักษณะริเริ่มในทางดีหรือสร้างสรรค์ ก.พบปะวิสาสะกัน

จัดสรร ก. แบ่งส่วนไว้โดยเฉพาะ, ปันไว้ใช้เพื่อประโยชน์โดยเจาะจง

4) การสะกดผิดเพราะออกเสียงผิด สะกดคำตามการออกเสียงพูด หรือตามความนิยม
 คลินิก (อ่านว่า คลิ-หนิก) นิยมยืมเสียงเป็น คลินิก (ออกเสียงสระอิเป็นสระอี)
 โฆษณา (โคด-สะ-นา) ออกเสียงเป็น โค-สะ-นา
 ผมหักศก ออกเสียง ผม-หยัก-โคก (การยืมเสียงสระโอะเป็นสระโอ อาจสะกดคำตามเสียงพูด)
 เครื่องราง ออกเสียงเป็น เครื่องลาง
 อะไหล่ ออกเสียงเป็น อา-หลั้ย
 เรียร์ (เก็บเงิน) ออกเสียงเป็น เรียร์ราย (เกลื่อนกลาด)

5) การสะกดผิดเพราะใส่วรรณยุกต์ผิด เช่น

เจ็ด	คำที่ถูกต้อง	เจ็ด
นี้จะ	คำที่ถูกต้อง	นะคะ
ค๊ะ	คำที่ถูกต้อง	ค่ะ
ขนมเค้ก	คำที่ถูกต้อง	ขนมเค้ก
กุเกิ้ล	คำที่ถูกต้อง	กูเกิ้ล
คลิ๊ก	คำที่เขียนถูก	คลิก

การยกตัวอย่างปัญหาและสาเหตุที่เป็นข้อบกพร่องการใช้ภาษาในการเขียนสะกดคำข้างต้น เป็นการประมวลผลจากการศึกษาและประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนการสอน ซึ่งข้อเท็จจริงของปัญหาการสะกดคำ อาจปรากฏได้หลายกรณี แต่อย่างไรก็ดีถ้าผู้ใช้ภาษามีความเข้าใจความหมายของคำ และมีเทคนิคการจำคำศัพท์ที่ใช้การเขียนสะกดคำก็จะทำให้มีทักษะมีความรู้ด้านการใช้ภาษา และการสื่อสารที่ดี

3. เทคนิคการจำและการเขียนสะกดคำศัพท์

มนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่ระลึกได้จากการเรียนรู้มาใช้ได้ ลักษณะดังกล่าว เรียกว่า การจำ (Remembering) ซึ่ง อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์ (2535, น.7) ได้อธิบายว่า “ความจำจัดเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งทางจิตใจ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นความสามารถในการตอบสนองต่อบางสิ่งบางอย่างที่เคยมีประสบการณ์มาแล้วให้สามารถแสดงออกมาได้อีกครั้งหนึ่ง หรือเป็นความสามารถในการระลึกถึงเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ให้ฟื้นกลับมาอีกครั้งหนึ่ง” ส่วนจิราภา เต็งไตรรัตน์ (อ้างถึงใน มัลลิกา คณานุรักษ์, 2547) อธิบายความหมาย ไว้ว่า “การจำ คือ ความสามารถคงสิ่งที่เรียนรู้ได้และสามารถระลึกได้ ซึ่งการจำเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจเช่นเดียวกับ

การรับรู้ การคิด พฤติกรรมที่เกิดภายในจิตใจนี้เป็นพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง” ส่วนไสว เลี่ยมแก้ว (2528) อธิบายกระบวนการจำว่ามี 3 ระยะ สรุปได้คือ ระยะแรก สิ่งเร้าภายนอกมากระทบกับประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการรับรู้และเปลี่ยนข้อมูลไป ในรูปของรหัสเพื่อรวบรวมสิ่งที่รับรู้ เป็นการบันทึกข้อมูลไว้ในความจำ ระยะที่สองเป็นการคงสิ่งที่เรียนรู้หรือเก็บข้อมูลไว้ในระยะเวลาหนึ่ง และสุดท้าย คือการค้นคืนเป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้นเพื่อเป็นการเรียกข้อมูลกลับมาใช้ ซึ่งนักจิตวิทยาเชื่อว่า การเข้ารหัสซ้อนมากช่วยให้จำได้ดี และความสามารถในการจำขึ้นอยู่กับความลึกของรหัส ดังนั้น การจำจึงเป็นกระบวนการทางจิตใจที่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งเร้าที่เกิดจากการเรียนรู้ และสามารถคงสิ่งที่เรียนรู้ได้ในระยะเวลาหนึ่ง แต่ถ้าหากมีการเรียนรู้ด้วยการตีความรหัสที่ซับซ้อนก็จะทำให้มีความสามารถในการจำและระลึกในสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

เทคนิคการจำ (Mnemonic) เป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นความจำ ซึ่ง ฮิกบี (Higbee, 1979 อ้างถึงใน ศิริพร ทวีชาติ, 2537น. 27) ได้อธิบายว่า “เทคนิคการจำเป็นกลวิธีการปรับปรุงความจำ (method of memory improvement) ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า memonikos แปลว่า การจำ (Remember) ซึ่งเป็นศาสตร์และศิลปะที่ว่าด้วยการปรับปรุงความจำเป็นระบบหนึ่งที่ช่วยฝึกฝนความจำ”

ดังนั้น เทคนิคการจำคำเพื่อการเขียนตัวสะกดจึงเป็นส่วนหนึ่งเครื่องมือการเรียนรู้ทางภาษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถระลึกสิ่งที่เรียนรู้ได้โดยไม่ต้องท่องจำและจากการศึกษาพบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและน่าสนใจ ดังนี้ พาสนา จุลรัตน์ (2548, น.190) ได้นำเสนอเทคนิคในการช่วยจำไว้ 5 วิธี ได้แก่ 1. การสร้างเสียงสัมผัส (Rhymes) 2. การสร้างคำเพื่อช่วยความจำจากอักษรตัวแรกของแต่ละคำ (Acronym) 3. การสร้างประโยคที่มีความหมายจากอักษรตัวแรกหรือที่ต้องการจำ 4. การสร้างรหัส (Coding) หรืออักษรย่อ 5. การใช้เทคนิคเอสคิว ทรีอาร์ (SQ3R)

เทคนิคการสอนการสอนคำศัพท์ภาษาไทยด้วยวิธีซ่อนคำ (Mnemonics) : ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคการจำคำศัพท์ด้วยวิธีการนำคำที่ต้องการจำมาเชื่อมโยงกับคำศัพท์ที่มีอยู่แล้วในความจำ โดยการใช้สิ่งต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพสื่อสาร หรือวัตถุสัญลักษณ์เพื่อเชื่อมโยงกับคำศัพท์ที่ต้องการจำ เช่น คำว่า รัก สามารถซ่อนคำว่า รักษา หรือ รักบี้ เพื่อช่วยจดจำได้ง่ายขึ้น ซึ่งการสอนคำศัพท์ด้วยเทคนิคช่วยจำนั้นยังพบว่าจะช่วยให้ผู้เรียนมีการจดจำคำศัพท์ได้อย่างเป็นระบบ และการจำมีความคงทนที่ยาวนานขึ้นอีกด้วย (ชลลดา เรื่องฤทธิ์วารี, 2553)

เทคนิครหัสคู่ (Dual coding) เป็นเทคนิคการสอนที่เน้นการใช้สองช่องทางของการรับรู้ คือ การใช้ระบบการรับรู้ทางสัมผัสและการรับรู้ทางสังคม ในการสอนคำศัพท์ภาษาไทย การนำเข้า หรือการเชื่อมโยงสองช่องทางนี้เข้าด้วยกันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และจำคำศัพท์ ได้มากขึ้น การนำเทคนิครหัสคู่เข้ามาใช้ในการสอนคำศัพท์ภาษาไทย สามารถทำได้โดยใช้ ภาพประกอบ (visuals) ร่วมกับคำศัพท์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพรวมของคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น และเก็บไว้ในหน่วยความจำได้ดีกว่าการเรียนรู้เพียงผ่านคำพูดเท่านั้น นอกจากนี้ เทคนิค รหัสคู่ยังสามารถใช้เทคโนโลยีในปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงการจดจำได้อีกด้วย เช่น การใช้ระบบ Augmented Reality หรือ AR ซึ่งใช้แทนภาพประกอบโดยใช้ควบคู่ไปกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ต่าง ๆ ช่วยให้การจดจำคำศัพท์มีประสิทธิภาพมากขึ้น (พจน์ศิริรินทร์ ลิ้มปิ่นนันทน์, 2560)

ศิริพร ทวีชาติ (2537) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการจำในแบบฝึกการเขียนคำภาษาไทย ที่มีผลกระทบต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 74 คน จัดเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่ม ทดลอง กลุ่มละ 37 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบใช้ t-test แบบ Paired-test และ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการ เขียนสะกดคำของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันเป็นการ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกที่ให้เทคนิคการจำมีผลการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยไม่ใช้เทคนิคการจำสะท้อนให้เห็นว่า เทคนิคการจำมีความสำคัญต่อการเรียนรู้การจำเพื่อช่วยใน การเขียนสะกดคำ ช่วยให้สิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นเวลานาน ในการนี้จึงขอเสนอแนวทางการจำที่มีผล ต่อการเรียนรู้ภาษา ดังนี้

1. วิธีคำแกน (The Keyword Method) เป็นการเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน 2 ขั้นตอน คือ การเชื่อมโยงเสียงหรือการสะกดคำกับการเชื่อมโยงจินตภาพ โดยการให้ภาพหรือประโยคเป็นสื่อ นอกจากนี้สามารถนำเสนอเฉพาะส่วนของพยางค์ที่มักสะกดไม่ถูกต้องมาแปลงเป็นตัวอักษรแล้ว กำหนดเป็นคำที่มีความหมาย (ศิริพร ทวีชาติ, 2537, หน้า 32-33)

1.1) พยางค์ที่มักสะกดไม่ถูกต้อง

สร้างสรรค์ ก. สร้างให้มีให้เป็นขึ้น หรือ ว. มีลักษณะริเริ่มในทางดี หรือสั่งสรรค์
ก. พบปะวิสาสะกัน จัดสรร ก. แบ่งส่วนไว้โดยเฉพาะ, ปั่นไว้ใช้เพื่อประโยชน์โดยเจาะจง

เทคนิคการจำ คือ สรรค์ - คิด คู่ (สร้างสรรค์ สั่งสรรค์) สรร - รักเลือก (บ้านจัดสรร สรรหา)

โจทย์ น. คำถามในวิชาคณิตศาสตร์

โจทก์ น. ผู้กล่าวหา. บุคคลผู้ฟ้องคดีต่อศาล

เทคนิคการจำ คือ โจทย์ – ยุ่งยาก, โจทก์ – กล่าวหา,

ลายเซ็น จำว่า **เน้นคน** (พยัญชนะท้ายพยางค์ น.หนู โยงไปกับคำว่า เน้นคน พยัญชนะต้น น.หนู)

เปอร์เซ็นต์ จำว่า **ตัวเลข** (พยัญชนะท้ายพยางค์ ต.เต่า โยงไปกับคำว่า ตัวเลข พยัญชนะต้น ต.เต่า)

รสชาติ คำว่า รส น. สิ่งที่ได้ด้วยลิ้น เช่น เปรี้ยว หวาน เค็ม ฝาด, ชาติ น. การเกิด, กำเนิด ดังนั้น รสชาติ (น. รส) (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.927) มีความหมาย สิ่งที่เกิดการรับรู้ด้วยรส ซึ่งจะสะกดเป็น รสชาติ คำว่า ชาติ ว. สีแดงสดอย่างหนึ่ง เรียกว่า สีแดงชาติ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.359)

เทคนิคการจำ รสชาติ - ต้องชิม ภาษา - แสดง (ภาษา น. เครื่องหมายรูปกากบาท สีแดงชาดบน ฟันขาว (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.109)

1.2) การเชื่อมโยงคำที่สะกดกับจินตภาพโดยมีความสัมพันธ์กับความหมาย

ตักบาตร ก. เอาของใส่บาตรพระ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.448)

บิณฑบาต [บิณฑะ-] (แบบ) น. ก้อนข้าว. (ป.ส.ปิณฑ) บิณฑบาต น. อาหาร (ใช้แก่ พระภิกษุสงฆ์) (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.448)

เทคนิคการจำ ตักบาตร จำว่า พระรอ (มี ร เรือ) บิณฑบาต จำว่า พระไม่รอ (ไม่มี ร เรือ)

(คำว่า บาตร และ บาท เป็นคำพ้องเสียง ส่วนใหญ่เขียนมี ร เรือ เป็น บิณฑบาตร)

อัมจันทร์ น. ที่นั่งเป็นชั้น ๆ สำหรับดูการแสดงมีลักษณะเป็นรูปครึ่งวงกลม (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.1351)

น้ำจันท์ หมายถึง น. เหล้า. ส่วนคำว่า จันท์ แปลว่า ว. ดุร้าย, หยาบช้า, เกรี้ยวกราด, ฉุน, ฉุนเฉียว (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.580)

เทคนิคการจำ คือ อัมจันทร์ ที่นั่งรูปพระจันทร์ครึ่งดวงอัม (ครึ่ง) + จันท์ (พระจันทร์)

น้ำจันท์ น้ำเปลี่ยนนิสัย หมายถึง เหล้า มาจาก น้ำ + จันท์ (ทารุณโหดร้าย)

เครื่องสำอาง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (น.261) น. สิ่งเสริมแต่งหรือบำรุงใบหน้า ผิวพรรณ ผม ฯลฯ ให้ดูงาม เช่น แป้ง ลิปสติก ดินสอเขียนคิ้ว **เทคนิคการจำ** เครื่องสำอาง จำว่า งดงาม

2. วิธีแยกคำเป็นส่วนย่อย คือ การแยกคำออกเป็นพยางค์เพื่อช่วยให้จำง่ายขึ้นและนำไปเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง เช่น สามารถ จำว่า สา-มา-รถ (ศิริพร ทวีชาติ, 2537, น.33) ตัวอย่าง

เทคนิคการจำ	โคตร	จำว่า	โค-ต-ร	ปรารถนา	จำว่า	ปราร-รถ-นา
	กะเพรา	จำว่า	กะ-เพรา	ชะลอ	จำว่า	ชะ-ลอ
	กิจจะลักษณะ	จำว่า	กิจ-จะ-ลักษณะ	สับประรด	จำว่า	สับ-ปะ-รด

3. การแปลงตัวอักษรในคำทุกตัวให้มีความหมาย (Embedded Letter Strategies) เป็นการนำอักษรตัวแรกมารวมเป็นคำใหม่ เช่น สุจิตฺติ (หัวใจนักปราชญ์) หรือนำอักษรแต่ละตัวในคำมาผูกประโยค เช่น สรวล (เสื้อรางวัลนั่งดู) เป็นภาพที่น่าหัวเราะ (วิบูลย์ ศรีโสภณ อ้างถึงในศิริพร ทวีชาติ, 2537, น.33) ตัวอย่าง

มหรสพ (มะหะระสบ) น. การเล่นรื่นเริงมีโขนละคร (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546, น.837)

เทคนิคการจำ คือ มหรสพ- มาหาเรลเพื่อน

จลาจล (จะลาจน) น. ความปั่นป่วนวุ่นวาย (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546)

เทคนิคการจำ คือ จลาจล -จับลึงจะลัม (จลา; จับลึง - จล; จนลัม)

ตระเวน ก. ไปทั่ว ๆ รอบบริเวณ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546, น.427)

เทคนิคการจำ คือ ตะเวน - ตรวจวน (ตร; ตรวจ - เว; วน)

เต็นท์ (อก. tent) น. กระโจมชั่วคราวทำด้วยผ้าหนาๆ สำหรับกันแดดและฝน (พจนานุกรมแปลไทย-ไทย อ.เปลื้อง ณ นคร, ออนไลน์)

เทคนิคการจำ คือ เต็นท์ หมายถึง เต้าเต็มทุ่ง (เต็น-เต้า-ไม้ไต้-เต็ม-ท์-ทุ่ง)

4. การซ่อนคำ (Mnemonics) คือ การกำหนดรหัสคำเป็นการซ้ำคำ คำซ่อนเสียง คำซ่อนความหมาย เพื่อเชื่อมโยงกับความหมายคำศัพท์ที่ต้องการจำ ตัวอย่าง

เทคนิคการจำ ประสฺติการ จำว่า ประสฺติการ-การคลอด

ประสฺติกาล จำว่า ประสฺติกาล-เวลาคลอด

เทคนิคการจำ ประพาส (ไปเที่ยว) จำว่า ประพาส - ไปเที่ยว

ประภาส (แสงสว่าง) จำว่า ประภาส- ประภัสสร (แสงสว่าง)

5. การสร้างเสียงสัมผัส (Rhymes) การแต่งเป็นร้อยกรองหรือ เสียงสัมผัสสระ-พยัญชนะ เพื่อให้คล้องจองกัน

เทคนิคการจำ กิริยา จำว่า กิริยา-อาการ กิริยา จำว่า กิริยา-มารยาท
 ปราณี จำว่า ปราณิ-น้องนี้เอ็นดู ปราณิ จำว่า ปราณิ - เณรคือชีวิต
 คร่ำครี (ว. เก่าเกินไป, ไม่ทันสมัย) คร่ำคร่า (ว. เก่าแก่จนชำรุดทรุดโทรม)
 คร่ำเอะระ (ว.สกปรก เปราะเปื้อน) (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.222)

เทคนิคการจำ คำคำครี - คือคิดไม่ทันสมัย (ใช้สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความคิดหัวโบราณคำคำครี)
 คำคำคร่า - มาคู่สิ่งของ (ใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น กระต้อมเก่าคำคำคร่า)
 คำคำคร้อะ-เปรอะเปื้อน

บทสรุปและเสนอแนะ

การเรียนการสอนด้านภาษาควรจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษา ซึ่งคุณสมบัติของผู้มีทักษะการใช้ภาษาที่ดี คือ ความรู้ในภาษาและการสื่อสาร ดังที่ ไฮม์ส (Hymes อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น.22) กล่าวว่า “การใช้ภาษานั้นผู้พูดต้องมีความรู้ 4 ประการ ได้แก่ ความถูกต้องตามไวยากรณ์ ความยอมรับได้ ความเหมาะสม และการที่รู้ภาษานั้น ถูกใจมาแล้วหรือเรียกว่าสามัคติยะสื่อสาร (Communication competence) คือ มีความรู้ความเข้าใจภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ รู้ทั้งเนื้อหา (คือรู้ อะไรเกี่ยวกับตัวภาษา) และ รู้วิธีการ (รู้ว่าใช้ อย่างไร ด้วย” ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนควรมีเทคนิควิธีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาที่ดี ซึ่งการพัฒนาการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ด้วยเทคนิคการจำ จึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ด้านภาษาและการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในการเขียนสะกดคำที่ถูกต้อง

การจำ คือ กระบวนการเรียนรู้ของสมองที่สามารถคงสิ่งที่เรียนรู้และระลึกเรียกข้อมูลกลับมาใช้ได้เหมาะสมกับช่วงเวลาสถานการณ์ที่ต้องการ ซึ่งนักจิตวิทยาเชื่อว่า ความสามารถในการจำขึ้นอยู่กับความลึกของรหัสที่สมองมีการเรียนรู้และการฝึกฝน ซึ่งการเข้ารหัสที่ซับซ้อนจะช่วยให้คงสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นเวลานาน ดังนั้น การเสนอบทความเทคนิคการจำคำศัพท์เพื่อการเขียนตัวสะกดเพื่อนำไปประยุกต์ในการเรียนการสอนและช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่ดีและจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านข้อบกพร่อง การใช้ภาษาและการจำพบข้อบกพร่องการสะกด คำได้แก่ การใช้แนวเทียบผิด การสะกดคำตามตัวแบบ การสะกดคำโดยไม่ทราบความหมาย การสะกดผิดเพราะออกเสียงผิด การสะกดผิดเพราะใส่วรรณยุกต์ผิด ดังนั้นเทคนิคการจำคำศัพท์เพื่อเป็นแนวทางการเขียนสะกดคำ 5 วิธี ได้แก่ 1. คำแกน (The Keyword

Method) เช่น ลายเซ็น จำว่า ลายเซ็น-เน้นคน, เปอร์เซ็นต์ จำว่า เปอร์เซ็นต์-ตัวเลข 2. การแยกคำเป็นส่วนย่อย เช่น ประรณนา จำว่า **ป**ร**า**-**ร**ณ**า**, กะเพรา จำว่า **กะ**-**เพ**ร**า** 3. การแปลงตัวอักษรในคำทุกตัวให้มีความหมาย (Embedded Letter Strategies) เช่น มหรสพ จำว่า **มา**ห**า**ร**า**ล**ี**เพื่**อ**น, จลาจล จำว่า จับล**ิง**จะล**้ม** 4. การซ้อนคำ เช่น ประสูติการ จำว่า **ประ**สู**ติ**การ-การ**คล**อ**ด**, ประสูติกาล จำว่า **ประ**สู**ติ**การ-เว**ล**า**ค**ล**อ**ด 5. การสร้างเสียงสัมผัส เช่น กริยา จำว่า **กริ**ยา-**อ**า**ก**าร, กริยา จำว่า **กริ**ยา-**ม**าร**ย**า**ท**

เทคนิคการจำอย่างมีความหมายเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้านภาษาที่สำคัญเพราะเป็นการเข้าใจความหมายคำศัพท์อย่างมีเหตุผล ด้วยเทคนิคการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับกฎเกณฑ์เดิมอย่างมีความหมาย จะส่งผลให้คงความรู้ ระลึกคำและต่อยอดการเรียนรู้ภาษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการนำเสนอเทคนิคการจำคำภาษาไทยที่เป็นข้อบกพร่องในการเขียนสะกดคำก็เพื่อสะท้อนให้เห็นความสำคัญการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย อันจะนำไปเป็นแนวทางด้านการเรียนการสอนและเป็นฐานข้อมูลในการทำวิจัยในชั้นเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). การเขียนสะกดคำ. สืบค้นจาก: <https://www.moe.go.th/>.
- กองเทพ เคลือบพณิชกุล. (2542). การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ชลลดา เรืองฤทธิ์ราวี. (2553). ผลการใช้กลวิธีช่วยจำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฐาปกรณ์ อ่วมสถิตย์, ลักขณา รุ่งโรจน์ และกนกวรรณ ศรีบุญธรรม. (2562). การแก้ไขปัญหาการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ถูกต้องในร้านอาหารบริเวณสถานศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. โครงการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ณัฐชา เรืองเกษม. (2547). การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดุสิตา ชันธพงษ์.(2560).การสอนคำศัพท์ให้เกิดประสิทธิผล.สืบค้นจาก : <http://www.oea.educate.rtaf.mi.th/images/How-to-Teach-Vocabulary-Effectively>.
- ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2550). การพัฒนาทักษะการเขียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- บุญญาพร ทองจันทร์. (2560, มกราคม-พฤษภาคม). ปัญหาการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม). **วารสารช่อพะยอม**. 28 (1), 125-132.
- ประดินันท์ อุปรมัย. (2540). เอกสารคำสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา (มนุษย์กับการเรียนรู้) (พิมพ์ครั้งที่ 15). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.
- ปรีชา ทิชนพวงศ์. (2523). **ลักษณะภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พจน์ศรีรินทร์ ลิ้มปิ่นนันทน์. (2560). เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ. **Journal of Technology Management Rajabhat Maha Sarakham University**. 4(2), 7-16.
- พาสณา จุลรัตน์. (2548). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มัลลิกา คณานุรักษ์. (2547). **จิตวิทยาการสื่อสารของมนุษย์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- วนิดา ฉัตรวิราคม. (2556). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณิ ลิ้มอักษร. (2540). **จิตวิทยาการศึกษา**. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรรณิ โสมประยูร. (2544). **การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศิริพร ทวีชาติ. (2537). **ผลของการใช้เทคนิคการจำในแบบฝึกการเขียนคำภาษาไทยที่มักสะกดผิดสำหรับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพงษ์ ศรีพยาด. (2553). **การพัฒนาชุดแบบฝึกการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต, สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุจริต เพียรชอบ. (2539). **ศิลปะการใช้ภาษา**. กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภัทร แก้วพัตร. (2560). **ภาษากับสังคม**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2533). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรรัตน์ อักษรกาญจน์. (2559). การศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2558. ราช
ภัฏเพชรบูรณ์สาร. 18(2), 65-74.

ไสว เลี่ยมแก้ว. (2528). ความจำของมนุษย์ : ทฤษฎีและวิธีสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). ภาษาศาสตร์สังคม (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อุบลรัตน์ เพ็งสลิย์. (2535). ความจำมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน สมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ศรายุทธ อินตะนัย¹, วิมลพรรณ คักดี², นุชรี พิทักษ์³, ดนัย ลามคำ⁴, นริศรา ไชยธ⁵,
ศรารุณี จำวัน⁶, ชิตพล วิไลงาม⁷ และ พยุงศรี ดีโคตร⁸

Received: 9 August 2023; Revised: 23 August 2023; Accepted: 30 August 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริโภคที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งหมดจำนวน 400 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรทั้งสองโดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันในเชิงบวกและมีความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน, ส่วนประสมทางการตลาด, กระบวนการตัดสินใจ

¹ อาจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

E-mail: sarayuthintanai53@gmail.com

² นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

E-mail: lynamic@gmail.com

³ อาจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต E-mail: nutchy1988@gmail.com

⁴ อาจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

E-mail: namedanai@gmail.com

⁵ อาจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต E-mail: narissara_chairot0103@hotmail.co.th

⁶ อาจารย์ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

E-mail: sw.jamwan@gmail.com

⁷ อาจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

E-mail: tttoi.2520@gmail.com

⁸ อาจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต E-mail: tttoi.2520@gmail.com

The Relation between Marketing and Decision Process for Goods Purchase Through Smart Phone of The Consumers in The Area of Muang District in Udonthani Province

Sarayuth Intanai¹, Wimonphan Sakdee², Nutcharee Pitak³, Danai Lamkham⁴, Narissara Chairot⁵, Sarawoot Jamwan⁶, Chitapol Wilaingarm⁷ and Payungsri Deekote⁸

Abstract

The objective of this research was to study relation between marketing ingredient and decision process on goods purchase of consumers through smart phone in the area of muang district in udon thani province. This research work was quantitative research using for survey research from questionnaires. The samples using for research were 400 persons from consumers working or residing in the area of muang district in udonthani province. The instruments using for collecting data used the questionnaires. The statistics using for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation and pearson product-moment correlation coefficient. the results of findings were as follows: for overall of analysis on relation between markting ingredient and decision process for goods purchase through smart phone of consumers in the area of

¹ Lecturer, Business Administration Program in Management, Faculty of Business Administration, Pitchayabundit College E-mail: sarayuthintanai53@gmail.com

² student, Business Administration Program in Management, Faculty of Business Administration, Pitchayabundit College E-mail: lynamic@gmail.com

³ Lecturer, Accounting Program, Faculty of Business Administration, Pitchayabundit College E-mail: nutchy1988@gmail.com

⁴ Lecturer, Public Administration Program in Public Administration, Pitchayabundit College E-mail: namedanai@gmail.com

⁵ Lecturer, Accounting Program, Faculty of Business Administration, Pitchayabundit College E-mail: narissara_chairot0103@hotmail.co.th

⁶ Lecturer, Engineering Program in Electrical Engineering, Faculty of Engineering, Pitchayabundit College E-mail: sw.jamwan@gmail.com

⁷ Lecturer, Business Administration Program in Management, Faculty of Business Administration, Pitchayabundit College E-mail: tttoei.2520@gmail.com

⁸ Lecturer, Accounting Program, Faculty of Business Administration, Pitchayabundit College E-mail: tttoei.2520@gmail.com

muang district in udonthani province was on positive of pearson product-moment correlation coefficient and was on relation for high level and that the couple variances were in the same direction.

Keywords : pearson product-moment correlation, market mix, Decision Process

บทนำ

ในยุคหลังโควิด-19 มีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างก้าวกระโดด การพลิกโฉมในด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และด้านการติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Communication Technology: ICT) ส่งผลให้จำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับในปัจจุบันโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือ สมาร์ทโฟนได้กลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของแทบทุกคน เนื่องจากพกพาง่าย และสามารถทำธุรกรรมการจ่ายโอน ชำระค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้ด้วยสมาร์โฟน ซึ่งใช้งานได้ง่ายกว่า ทำให้ได้รับความสะดวก รวดเร็วและคุ้มค่า

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมกระทบต่อธุรกิจการค้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลให้บางธุรกิจอาจต้องออกจากตลาดไป และบางธุรกิจต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ซึ่งการปรับตัวอาจมีความแตกต่างกันตามลักษณะและความเหมาะสมทางธุรกิจด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้รูปแบบการจำหน่ายสินค้าและบริการ รวมทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งสมาร์โฟนยังเป็นช่องทางในการทำรายได้ระหว่างเจ้าของธุรกิจกับผู้ใช้สมาร์โฟน (Business to Customer : B2C) และระหว่างธุรกิจด้วยกันเอง (Business to Business : B2B) การซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านสมาร์โฟนเป็นการสร้างทางเลือกในตลาดออนไลน์ จากสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามรูปแบบของเทคโนโลยีทำให้ปัจจุบันการซื้อขายสินค้าผู้ซื้อและผู้ขายไม่จำเป็นต้องเจอกันแบบ Face to Face (พรชัย ชุนจินดา, 2560)

กลไกไทย พบว่า สัดส่วนการซื้อสินค้าแต่ละกลุ่มผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในปี 2565 จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับการใช้จ่ายในภาพรวมของสินค้าแต่ละประเภท อย่างไรก็ตาม จากภาวะเงินเฟ้อและค่าครองชีพที่ปรับเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงความไม่แน่นอนของโควิด-19 และสถานการณ์ความไม่สงบในยูเครนที่อาจยืดเยื้อ ส่งผลให้คาดว่า ผู้บริโภคจะยังคงมีการใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง อีกทั้งผู้บริโภคได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการวางแผนปรับลดการใช้จ่ายผ่านหน้าร้าน (Physical stores) มาเป็นการใช้จ่ายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (E-commerce) มากขึ้น ภายใต้งบประมาณการใช้จ่ายโดยรวมที่ยังคงจำกัดหรือไม่ได้เพิ่มขึ้นตาม โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มอาหารและ

ของใช้ส่วนตัวที่เดิมที่ผู้บริโภคมักซื้อผ่านช่องทางหน้าร้าน ไม่ว่าจะเป็นไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต และคอนวีเนียนสโตร์ แต่จากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปและการปรับตัวของผู้ประกอบการค้าปลีก ผ่านการทำกลยุทธ์ Omni-channel (Offline to Online) ส่งผลให้ผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น สะท้อนได้จากยอดขายของผู้ประกอบการค้าปลีกบางรายที่ยอดขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ในปีที่ผ่านมาโต 2-3 เท่าตัว สอดคล้องกับผลสำรวจของผู้บริโภคที่คาดว่าปีนี้ จะหันมาใช้จ่ายซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้นกว่า 35% ขณะที่งบประมาณยังคงเท่าเดิม หรือใช้จ่ายอย่างจำกัดส่งผลให้ในเบื้องต้น ศูนย์วิจัยกสิกรไทยคาดว่าธุรกิจ E-commerce กลุ่มสินค้า ปี 2565 น่าจะมีมูลค่าตลาดราว 5.65 แสนล้านบาท ขยายตัว 13.5% (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด กับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการตลาด ปรับปรุงกลยุทธ์การแข่งขัน และกำหนดส่วนประสมทางการตลาด ให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ในอนาคตต่อไป โดยในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาในบริบท ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

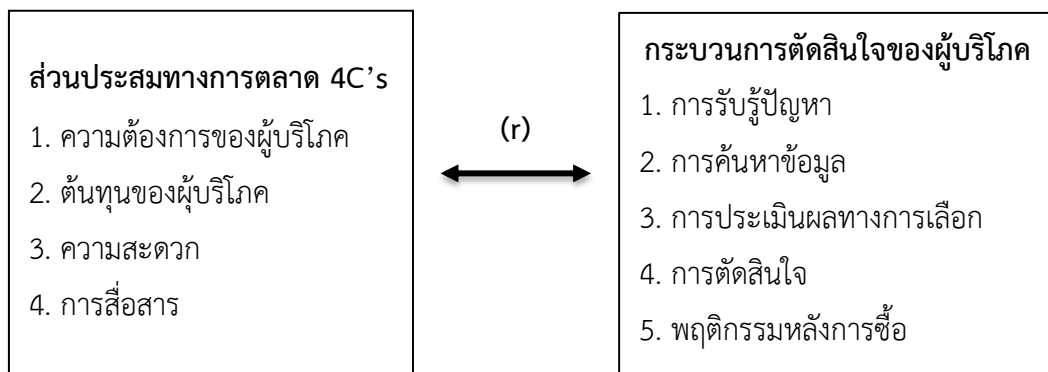
สมมติฐานการวิจัย

ชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัย บทความวิจัย แนวคิด การกำหนดส่วนประสมทางการตลาด (4C's Marketing) ได้แก่ ความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Solution) ต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer Cost) ความสะดวก (Convenience)

การสื่อสาร (Communication) (Bob Lauterborn, 1990) และแนวคิดกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) การค้นหาข้อมูล (Information Search) การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternative) การตัดสินใจ (Purchase Decision) และพฤติกรรมหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) (Philip Kotler & Kevin Keller, 2012) เพื่อนำมาประยุกต์สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 185,691 คน (ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ทำหน้าที่ตัวแทนของประชากรทั้งหมด ด้วยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบ Purposive Sampling คือ ต้องอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อีกทั้งต้องเคยเป็นผู้ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนมาแล้วเท่านั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นจากหลักทฤษฎี แนวคิด และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำมาประยุกต์เป็นคำถาม โดยแบบสอบถามแบ่งได้เป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4C's ได้แก่ 1. ด้านความต้องการของผู้บริโภค 2. ด้านต้นทุนของผู้บริโภค 3. ด้านความสะดวก และ 4. ด้านการสื่อสาร ลักษณะคำถามเป็นประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในรูปแบบของเคิร์ท (Likert's Scale) วัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ 1.การรับรู้ปัญหา 2.การค้นหาข้อมูล 3.การประเมินผลทางเลือก 4.การตัดสินใจ และ 5.พฤติกรรมหลังการซื้อ ลักษณะคำถามเป็นประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในรูปแบบของเคิร์ท (Likert's Scale) วัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-End Questionnaire)

2.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินตรวจสอบและเสนอแนะแบบสอบถามแต่ละข้อคำถาม โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Item of Objective Congruence Index : IOC) ทั้งนี้พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์อยู่ที่ 0.87 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ จำนวน 30 ตัวอย่าง วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคในคำถามแต่ละด้าน โดยกำหนดค่าแอลฟามากกว่า 0.70 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ 0.814 เนื้อหาของแบบสอบถามมีความครบถ้วนที่จะใช้เก็บข้อมูลต่อไป (กัลยา วานิชย์บัญชา และ จุฑา วานิชย์บัญชา, 2561)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด โดยเดินทางไปขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ประสานงานไว้ล่วงหน้า และอธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการกรอกแบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูล ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ครบ ระยะเวลาการเก็บข้อมูล ในช่วงเดือน สิงหาคม 2565 ถึง เดือน ตุลาคม 2565 และนำแบบสอบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์ต่อไป

3.2 การเก็บข้อมูลด้านเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ บทความ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์โฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีแบ่งการสรุปผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4C's ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีในการซื้อสินค้าผ่านสมาร์โฟน

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4C's ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีในการซื้อสินค้าผ่านสมาร์โฟน

ส่วนประสมทางการตลาด 4C's	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านความต้องการของผู้บริโภค	3.97	0.64	มาก	2
2. ด้านต้นทุนของผู้บริโภค	3.94	0.58	มาก	4
3. ด้านความสะดวก	3.95	0.62	มาก	3
4. ด้านการสื่อสาร	3.98	0.64	มาก	1
รวม	3.96	0.62	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4C's ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96 , S.D.=0.62) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 3.98, S.D.= 0.64) ด้านความต้องการของผู้บริโภค ($\bar{X}$ = 3.97,

S.D.=0.64) ด้านความสะดวก ($\bar{X}$ =3.95, S.D.=0.62) และด้านต้นทุนของผู้บริโภค ($\bar{X}$ =3.94, S.D.=0.58)

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ตาราง 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ส่วนประสมทางการตลาด 4C's	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการรับรู้ปัญหา	3.91	0.60	มาก	5
2. ด้านการค้นหาข้อมูล	4.02	0.61	มาก	4
3. ด้านการประเมินผลทางการเลือก	4.20	0.62	มาก	1
4. ด้านการตัดสินใจ	4.17	0.61	มาก	2
5. ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.10	0.61	มาก	3
รวม	4.08	0.61	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.08, S.D.=0.61) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผลทางการเลือก ($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.62) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}$ =4.17, S.D.=0.61) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ($\bar{X}$ =4.10, S.D.=0.61) ด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X}$ =4.02, S.D.=0.61) และด้านการรับรู้ปัญหา ($\bar{X}$ =3.91, S.D.=0.60)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	Pearson Correlation (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ส่วนประสมทางการตลาด 4C's			
1. ด้านความต้องการของผู้บริโภค	0.726	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
2. ด้านต้นทุนของผู้บริโภค	0.705	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
3. ด้านความสะดวก	0.717	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
4. ด้านการสื่อสาร	0.814	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
กระบวนการตัดสินใจ			
1. ด้านการรับรู้ปัญหา	0.708	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
2. ด้านการค้นหาข้อมูล	0.727	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
3. ด้านการประเมินผลทางการเลือก	0.781	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
4. ด้านการตัดสินใจ	0.736	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
5. ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	0.728	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
รวม	0.79	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ระหว่างชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ชุดตัวแปร คือ ชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C's และชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ระหว่างชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ โดยรวม มีค่า (r) เท่ากับ 0.79 มีความสัมพันธ์เชิงบวก แสดงว่าชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากระดับความสัมพันธ์จากช่วงเกณฑ์ คือ อยู่ในช่วง .70 - .90 (Hinkle D. E., 1998) ชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายชุดตัวแปร ชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C's มีตัวแปร 4 ตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ตัวแปรด้านการสื่อสาร ($r=0.814$) ตัวแปรด้านความต้องการของผู้บริโภค ($r=0.726$) ตัวแปรด้านความสะดวก ($r=0.717$) และตัวแปรด้านต้นทุนของผู้บริโภค ($r=0.705$) ซึ่งทั้ง 4 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ส่วนชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ มีตัวแปร 5 ตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ตัวแปรด้านการประเมินผลทางการเลือก ($r=0.781$) ตัวแปรด้านการตัดสินใจ ($r=0.736$) ตัวแปรด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ($r=0.728$) ตัวแปรด้านการค้นหาข้อมูล ($r=0.727$) และตัวแปรด้านการรับรู้ปัญหา ($r=0.708$) ซึ่งทั้ง 5 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

1.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ตัวแปรทั้งสองโดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ในเชิงบวกและมีความสัมพันธ์ในระดับสูงแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากส่วนประสมการตลาด 4C's มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในการตอบสนองรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวกสบายจากการเลือกซื้อ มีสินค้าที่หลากหลายให้ค้นหา อีกทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านสมาร์ทโฟนมีรูปแบบการนำเสนอที่เข้าถึงง่าย เข้าใจง่าย มีความทันสมัย น่าดึงดูดตรงกับความต้องการ และมีการโฆษณาอย่างสม่ำเสมอ กระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อ รวมถึงกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาดทำให้เกิดความสนใจจากผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ ฉัตรวิสา พรหมณ์ลอย (2563) ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคที่ใช้บริการ SCB Easy App ของธนาคารไทยพาณิชย์ (มหาชน) ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ โดยรวมในระดับสูงมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของ สายพิน ทับทิมดี , ภูมิพิชัย ธารดำรง ,และสรียา ศะธรรมย์ (2564) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับกระบวนการ

ตัดสินใจชำระค่าสินค้าผ่านคิวอาร์โค้ดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจชำระสินค้าด้วย QR Code ผ่าน K PLUS ของธนาคารกสิกรไทย สาขาสี่แยกทศกัณฑ์ โดยภาพรวมในระดับสูง มีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์ ควรปรับปรุงช่องทางการจัดจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าได้ง่าย มีความสะดวกสบายในการค้นหาข้อมูล และสามารถติดต่อผู้ประกอบการได้ตลอด 24 ชั่วโมงผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ

1.2 ผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์ ควรจัดทำโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้า ที่มีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย เข้าถึงง่าย มีความน่าสนใจ และสื่อสารผ่านสื่อโซเชียลและแพลตฟอร์มการสื่อสารต่าง ๆ ไปยังผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยไปสู่ จังหวัดใกล้เคียงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ด้านการเมืองและเทคโนโลยี ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยภายในอื่น ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงกลยุทธ์ตามความต้องการของผู้บริโภค

2.3 เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว จึงทำให้การศึกษาไม่ทราบถึงข้อมูลในเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านอาจใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) และเพื่อให้ทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรืออาจทำวิจัยเชิงนโยบาย (Policy research) เพื่อให้ได้รูปแบบหรือข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้กับผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา และ จูฑา วานิชย์บัญชา. (2561). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- ฉัตรวิสา พราหมณ์ลอย. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคที่ใช้บริการ SCB Easy App ของธนาคารไทยพาณิชย์ (มหาชน) ในจังหวัดนนทบุรี. สารนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรชัย ชุนหินดา. (2560). ฟินเทค (FinTech) เพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศไทย 4.0. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, สืบค้นจาก http://ejodil.stou.ac.th/filejodil/14_1_592.pdf.
- ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. (2565). จำนวนประชากรจังหวัดอุดรธานี. สืบค้นจาก https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/web/statPage/statByYear.php.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). B2C E-commerce กลุ่มสินค้า ปี' 65 คาดขยายตัวราว 13.5% จากการดึงส่วนแบ่งหน้าร้านโดยเฉพาะอาหารและของใช้ส่วนตัว. สืบค้นจาก: <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/E-commerce>.
- สายพิน ทับทิมดี, ภูมิพิชัย ธารดำรง, และสรียา ศศะสมย์. (2564). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจชำระค่าสินค้าผ่านคิวอาร์โค้ดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยธรรมศึกษา, 4(2), 184 – 190.
- Hinkle, D.E, William, W. and Stephen G. J. (1998). **Applied Statistics for the Behavior Sciences**. 4thed. New York: Houghton Mifflin.
- Lauterborn, B. (1999). **New Marketing litany ; Four Ps passe ; C-words take over**. Advertising , 61(41) : 26.
- Philip Kotler & Kevin Keller. (2012). **Marketing Management**. 14th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: New York: Harper & Row.

การศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการ
ท่องเที่ยว และการบริการเชิงนวัตกรรมสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
จากทรรศนะของสถานประกอบการ

สุวราภรณ์ ไชยเกษมสานต์¹

Received: 10 August 2023; Revised: 24 August 2023; Accepted: 31 August 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จากทรรศนะของสถานประกอบการ และเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและ จัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ผลิตบ้นทิตให้สอดคล้องกับความต้องการของสถาน ประกอบการ กลุ่มตัวอย่างคือ สถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าไปฝึกสหกิจศึกษา โดยใช้ แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการ ได้แก่ เจ้าของกิจการ/ผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการ/ หัวหน้างาน พนักงานฝ่ายทรัพยากรบุคคล พนักงานที่ปรึกษาหรือผู้แทนของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน ใช้สถิติในการพรรณนาข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสห กิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จากทรรศนะของสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก สามารถจัดอันดับได้ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และลำดับ สุดท้าย คือ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อพิจารณาปัจจัยสมรรถนะทั้งหมด 6 ด้าน (60 ตัวแปร) ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีความสุภาพ อ่อนโยนในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน 2) นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และการปฏิบัติหน้าที่ที่ดีต่อผู้อื่น อย่างสม่ำเสมอ 3) ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้รับบริการ 4) มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับ มอบหมาย 5) นักศึกษามีความซื่อสัตย์ สุจริต และสามารถจัดการปัญหาตามหลักปฏิบัติตามจรรยาบรรณ วิชาชีพ, นักศึกษามีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีภาวะผู้นำ, แสดงความมีน้ำใจ เต็มใจให้บริการลูกค้า, มีความซื่อสัตย์สุจริต และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

¹ อาจารย์สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

E-mail : suwaraporn@tni.ac.th

คำสำคัญ: สมรรถนะที่พึงประสงค์, สหกิจศึกษา, ทัศนคติของสถานประกอบการ

Marketing The Study of The Desired Competencies of Cooperative Education Students in The Innovative Tourism and Hospitality Management Program at The Thai-Nichi Institute of Technology, Based on The Perspectives of Entrepreneurs.

Suwaraporn Chaikasemsan¹

Abstract

This research aims to study the desired competencies of cooperative education students majoring in the Innovative Tourism and Hospitality Management Program at the Thai-Nichi Institute of Technology, based on the perspectives of entrepreneurs. The results of this study will be used to develop the curriculum and teaching management in the university, to produce graduates who meet the needs of entrepreneurs. The sample group includes the entrepreneurs who accept cooperative education students for training. Data was collected through a questionnaire from various

Types of entrepreneurs, such as business owners/high - level executives ,managers/supervisors, HR personnel, and advisors/mentors of cooperative education students majoring in the Innovative Tourism and Hospitality Management Program at the Thai-Nichi Institute of Technology. The research was conducted during the second semester of the academic year 2022, and the sample size was 43 individuals. The Statistical methods were used to analyze the data, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The study found that the desired competencies of cooperative education students majoring in the Innovative Tourism and Hospitality Management Program at the Thai-Nichi Institute of Technology, the competency ranking of the perspectives of entrepreneurs is highly regarded. The rankings are as follows: Ethics and Moral are ranked first, followed by Interpersonal Skills and Responsibility, and finally, Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills. When considering all 6 competencies (60 variables), the top 5 factors are: 1) Being polite and welcoming to guests, 2) Students have a positive attitude towards their profession and consistently

¹ Lecturer, Tourism Management and Service Innovation, Thai-Nichi Institute of Technology.

Email: suwaraporn@tni.ac.th

behave well towards others, 3) Smiling and being friendly towards customers, 4) Having a sense of responsibility towards their assigned tasks, and 5) Students are honest and ethical, able to solve problems according to professional ethics and have a sense of responsibility for their duties. They also actively participate in activities, demonstrate leadership qualities, show empathy and willingness to serve customers, exhibit honesty and ethical behavior, and are able to work well with others.

Keywords: Desired Competencies, Cooperative Education, Perspectives of Entrepreneurs

บทนำ

การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย พ.ศ. 2554 - 2558 โดยกำหนดว่าจะต้องมีความเป็นพลวัตร (dynamic) ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบัณฑิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว วัตถุประสงค์ของการพัฒนาบัณฑิตในอุดมคติไทย คือ การสร้างกรอบทิศทางของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตตามหลักสูตรการดำเนินงานพัฒนาบัณฑิต และ ติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา ควรมีดังนี้ 1) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พร้อมในการทำงานและมีขีดความสามารถ ในระดับสากล สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในสาขาอาชีพต่าง ๆ 2) มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก 3) มีความเป็นเลิศที่หลากหลาย (นันทพงศ์ หมิแหละหมั่น นรธสรพร เล็กสุ เณลิมาติเมฆแดง และวัฒนา จินดาววัฒน์, 2563)

ระบบสหกิจศึกษา เป็นหนึ่งในแนวนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาได้จัดไว้ในหลักสูตร สถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินการตามมาตรฐานการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสมาคมสหกิจศึกษาไทย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักศึกษาและสถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าปฏิบัติงาน (พาทีศ คงโสมมา, 2555) โดยเห็นว่านักศึกษาควรได้เรียนรู้ในวิชาชีพจากประสบการณ์ตรงจากสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบวิชาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาทั้งในด้านเนื้อหาวิชาชีพ บุคลิกภาพและการวางตัว ทำให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ (เยาวพา ณ นคร และศักดิ์ชัย ศิริชัย, 2553)

สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นมุ่งมั่นเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการ และวิชาชีพเฉพาะทางชั้นสูง เพื่อเป็นแหล่งสร้างและพัฒนาบุคลากรในด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี การบริหารจัดการที่ทันสมัยมีความเป็นเลิศทางวิชาการการประยุกต์และการเผยแพร่องค์ความรู้แก่สังคม ซึ่งในสภาวะปัจจุบันที่สภาพสังคมและทำงานมีการแข่งขันในด้านต่าง ๆ

สูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันในตลาดแรงงานที่ต้องการบัณฑิตที่มีความรู้ดี มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายจ้าง ทำให้สถานศึกษาต้องเพิ่มกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อประโยชน์ต่อนักศึกษาในการเพิ่มทักษะและขีดความสามารถเพื่อการแข่งขันในตลาดแรงงานทางสถาบันเทคโนโลยีไทย – ญี่ปุ่นได้ตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา โดยมีเป้าหมายให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฯ เป็นผู้ที่มีความคิดเป็น ทำเป็นตามแนวคิดของ Monodzukuri เป็นหลักการพัฒนานคนในภาคอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติมีความทุ่มเทใจให้กับการสร้างสรรคผลงาน ที่มีคุณภาพและเข้าใจการทำงานตลอดทุกระบวนกรตั้งแต่ต้นจนจบจึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนสหกิจศึกษาใน หลักสูตรระดับปริญญาตรี เพื่อให้ นักศึกษาสหกิจศึกษา มีความพร้อมในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์สหกิจศึกษาและจัดการงานสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น, 2566)

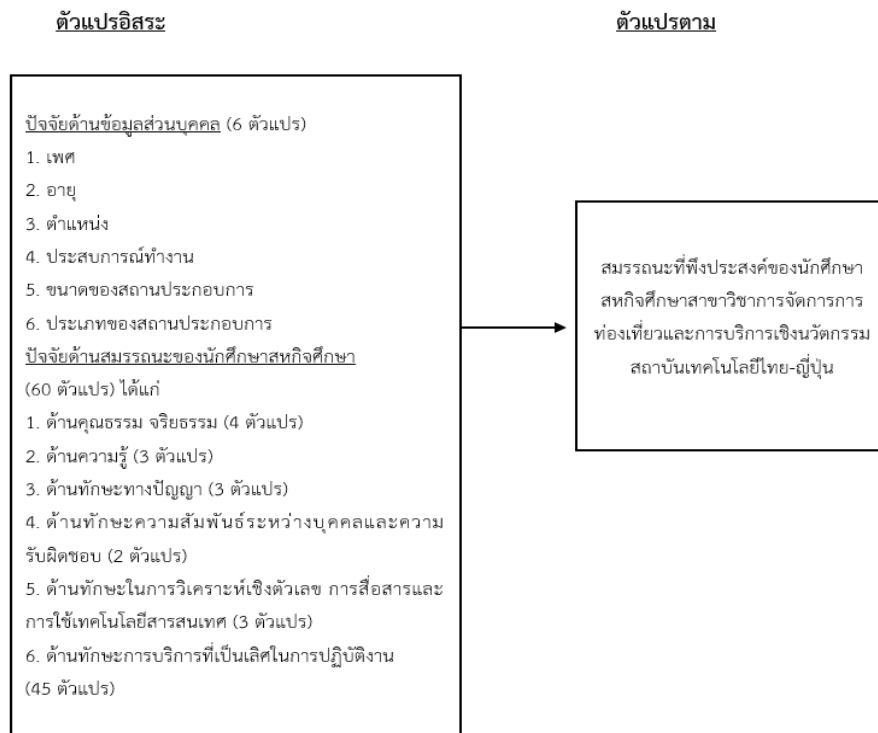
จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น จากทรรชนะของสถานประกอบการ เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ด้วยสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ปรับเปลี่ยนไปหลังการระบาดของโรคโควิด-19 และ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ทักษะด้านต่างๆไปใช้ในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จากทรรชนะของสถานประกอบการ
2. เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการทบทวนวรรณกรรมจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) กำหนดตัวแปรตาม คือ สมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรมสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น และ 2) กำหนดตัวแปรอิสระ จำนวน 60 ตัวแปร ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวในการศึกษาครั้งนี้ คือ สถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าไปฝึกสหกิจศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการ ได้แก่ เจ้าของกิจการ/ผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการ/หัวหน้างาน พนักงานฝ่ายทรัพยากรบุคคล พนักงานที่ปรึกษาหรือผู้แทนของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสถานประกอบการ จำนวน 6 ข้อ โดยมีลักษณะของคำถามปลายปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียงข้อใดข้อหนึ่ง ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน ขนาดของสถานประกอบการ และประเภทของสถานประกอบการ

ส่วนที่ 2 ทัศนคติของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จำนวน 60 ข้อ การสร้างคำถามแบบอันตรภาคชั้น (Likert Scale) แบ่งคำตอบออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยแบ่งคำถามออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ 1) ตัวแปรด้านคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 4 ข้อ 2) ตัวแปรด้านความรู้ จำนวน 3 ข้อ 3) ตัวแปรด้านทักษะทางปัญญา จำนวน 3 ข้อ 4) ตัวแปรด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ จำนวน 2 ข้อ 5) ตัวแปรด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 ข้อ และ 6) ตัวแปรด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน จำนวน 45 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ (คำถามปลายเปิด)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าไปฝึกสหกิจศึกษา ได้แก่ เจ้าของกิจการ/ผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการ/หัวหน้างาน พนักงานฝ่ายทรัพยากรบุคคล พนักงานที่ปรึกษาหรือผู้นิเทศของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน เก็บรวบรวมในระหว่างวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2566 – 17 มีนาคม 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของสถานประกอบการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนทัศนคติของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสถานประกอบการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เป็นเพศหญิงจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 76.7 และเพศชายมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ดำรงตำแหน่งผู้จัดการ/หัวหน้างาน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 โดยมีประสบการณ์ทำงาน ระหว่าง 1- 3 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 ในตำแหน่งงานปัจจุบัน สถานประกอบการมีขนาดกลาง (พนักงานระหว่าง 50 – 200 คน) จำนวน 16 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.2 และเป็นสถานประกอบการด้านธุรกิจที่พักรวม จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2

ส่วนที่ 2 ทัศนคติของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากทัศนคติของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ปัจจัยสมรรถนะทั้งหมด 6 ด้าน (60 ตัวแปร) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาใน 5 อันดับแรก ได้แก่ 1. มีความสุภาพอ่อนโยนในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน ($\bar{X}$ = 4.46) 2. นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 4.41) 3. ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้รับบริการ ($\bar{X}$ = 4.34) 4. มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}$ = 4.30) 5. นักศึกษามีความซื่อสัตย์ สุจริต และสามารถจัดการปัญหาตามหลักปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ, นักศึกษามีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีภาวะผู้นำ, แสดงความมีน้ำใจ เต็มใจให้บริการลูกค้า, มีความซื่อสัตย์สุจริต และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ($\bar{X}$ = 4.27)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลการวิจัยพิจารณาทัศนคติของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นโดยภาพรวม ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาในภาพรวม

สมรรถนะของนักศึกษาสหกิจศึกษา	Mean	S.D.	การแปลค่า	ลำดับ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.29	0.65	มากที่สุด	1
2. ด้านความรู้	3.89	0.67	มาก	5
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3.96	0.87	มาก	4

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.16	0.74	มาก	2
5. ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.83	0.90	มาก	6
6. ด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน	4.03	0.71	มาก	3
รวม	4.03	0.63	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นในภาพรวมพบว่า ทรรศนะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีทรรศนะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก ($\bar{X}$ = 4.29) รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีทรรศนะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16) ลำดับถัดมาด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03) ด้านทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96) ด้านความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.89) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีทรรศนะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83)

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นจากทรรศนะของผู้ประกอบการเมื่อพิจารณาปัจจัยสมรรถนะทั้งหมด 6 ด้าน (60 ตัวแปร) ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีความสุภาพอ่อนโยนในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน 2) นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และการปฏิบัติตนที่ดีต่อผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ 3) ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้รับบริการ 4) มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 5) นักศึกษามีความซื่อสัตย์ สุจริต และสามารถจัดการปัญหาตามหลักปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ, นักศึกษามีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีภาวะผู้นำ, แสดงความมีน้ำใจ เต็มใจให้บริการลูกค้า, มีความซื่อสัตย์สุจริต และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นจากทรรศนะของผู้ประกอบการพบว่า ทรรศนะของสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก สามารถจัดอันดับได้ดังนี้

1) ด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นลำดับแรกอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุปผา ภิกพ สาคร บัวบาน และบุญเลิศ เด็กสงวน (2559) ศึกษาเรื่อง คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาของสถานประกอบการที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาสหกิจศึกษา มีวินัย ซื่อสัตย์ ต่อตนเองและสังคม รู้หน้าที่ และจรรยาบรรณมีความซื่อสัตย์สุจริตมีความขยันหมั่นเพียร เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติดีทั้งกาย วาจาและใจ มีความพอเพียง มีวินัย เจตคติที่เหมาะสม มีจิตสาธารณะ เสียสละและช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสการดำเนินชีวิตที่ดีมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจรรยาบรรณวิชาชีพ ความเข้าใจในหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมมีการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเห็นคุณค่าของศิลปะธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย และเข้าใจวัฒนธรรมนานาชาติ มีความรับผิดชอบในงานที่ทำอุทิศเวลาในการทำงาน อรพินทร สันติชัยอนันต์ (2549) อธิบายว่า เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาให้มีระดับสูงขึ้น สถาบันอุดมศึกษาควรที่จะเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมที่ถูกต้องที่จะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ และจริยธรรมในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องการเตือนสติในการประกอบอาชีพของตนว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ สิ่งใดละเว้น สิ่งใดไม่ละเว้นถึงแม้ว่าจริยธรรมในปัจจุบันองค์กรจำเป็นต้องให้การให้พนักงานมีจริยธรรมในการปฏิบัติงานมากขึ้น ดังนั้นพนักงานต้องทำความเข้าใจในเรื่องจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าต่อไป (อนุชา ลาวงค์, 2557)

2) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รวีรินทร์ การะเกษ (2556) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อศักยภาพของนักศึกษาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ สถานประกอบการมีความคิดเห็นว่า ศักยภาพ ของนักศึกษาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร อยู่ในระดับมาก ซึ่งการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ดี เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ หากบุคลากรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานดีแล้ว ก็จะช่วยให้เกิดความพึงพอใจ เกิดความรัก ความศรัทธา เสียสละ ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาเพื่อหาทางปรับปรุงให้งานนั้นๆ เจริญก้าวหน้าขึ้นไป (สุธิดา พานิชกิจโกศลกุล, 2556) และการส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ หรือการรับบุคคลเข้าร่วมทีมที่มีคุณลักษณะคล้ายกันก็ถือเป็น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานได้ เมื่อพนักงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก็จะส่งผลต่อการ ทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย (กนกวรรณ ศรีทองสุข, 2559)

3) ด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ จริยา ตันติวรราชัย และ อนุชิต จันทโรทัย (2560) ที่ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว พบว่าความสามารถในการปฏิบัติงานระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สามารถทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย และผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์และคณะ (2562) อธิบายว่า มาตรฐานการบริการที่เป็นเลิศในมุมมองของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่หยิบสิ่งของลูกค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้รับบริการใน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงความมีน้ำใจ เต็มใจให้บริการลูกค้า และสามารถเก็บความลับของลูกค้าได้ดี ตามลำดับ ซึ่งบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ต้องมีใจรักในงานบริการ มีความรักในองค์กรและ เพื่อนร่วมงาน คิดบวกมองโลกในแง่ดีมีจิตอาสา ทำงานเป็นทีมได้มีความขยัน ซื่อสัตย์ อดทน รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เสียสละ และมีส่วนร่วม (ชัยญา ตันสกุล และ กัญญาณน กาญจนาทวีกุล, 2563)

4) ด้านทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พชรินทร์ จิงประวัติ (2560) ที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว พบว่า ผู้บริหารสถานประกอบการมีทัศนะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน ด้านความรู้วิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก บุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการต้องมีทักษะการสื่อสารในงานทั้งการอ่าน การพูด และการเขียน การสื่อสารภาษาต่างประเทศ มีมนุษยสัมพันธ์ทำงานเป็นทีม มีไหวพริบ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีการวางแผนงาน คิดงานเป็นระบบ การเจรจาต่อรอง ศิลปะในการให้บริการ ภาวะความเป็นผู้นำ (ชัยญา ตันสกุล และ กัญญาณน กาญจนาทวีกุล, 2563) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเห็นว่าการทำงานด้านการท่องเที่ยว นั้น ย่อมเจออุปสรรคปัญหาต่างๆที่ต้องให้มีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอยู่ตลอดเวลา การมีปฏิภาณไหวพริบที่ดีจึงจำเป็นสำหรับการทำงานที่จะช่วยให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงด้วยดี (พชรินทร์ จิงประวัติ, 2560)

5) ด้านความรู้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุปผา ภิภพ สาคร บัวบาน และ บุญเลิศ เด็กสงวน (2559) ศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาของสถานประกอบการที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา พบว่า ด้านความรู้นักศึกษาสหกิจศึกษา สามารถปฏิบัติงานตามคำสั่งหรือตามที่ได้รับมอบหมาย คือ การจัดประสบการณ์ให้กับนักศึกษาในระหว่างปฏิบัติงานในสถานประกอบการ นักศึกษาได้รับการปฏิบัติงานเสมือนเป็นพนักงานชั่วคราวเต็มเวลาของสถานประกอบการ มีการปฐมนิเทศ สอนงานและจัดให้นักศึกษาได้เห็นภาพรวมการดำเนินงานของสถานประกอบการ ตลอดจนกฎระเบียบ ข้อบังคับมีความสามารถในการวางแผนเพื่อพัฒนางาน สามารถให้คำปรึกษาด้านการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความรอบรู้ในสาขาวิชาการและความรอบรู้ใน

สาขาวิชาชีพควรมีการอบรมเสริมทักษะเฉพาะที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของนักศึกษา ความรอบรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความสามารถในการบริหารจัดการและการตัดสินใจในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ทุกรายการในระดับมาก โดยชัยญา ต้นสกุล และกัญญามณ กาญจนาทวีกุล (2563) อธิบายว่า ด้านความรู้ (Knowledge) ของบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ บุคลากรต้องมีความรู้ในงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดในใบกำหนดหน้าที่งาน (Job Description) และความรู้ตามกรอบสมรรถนะอาเซียนต้องมีความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ประสบการณ์การทำงาน ความรู้รอบตัว อีกทั้งนักศึกษายังมีความสามารถในการอธิบายหรือสื่อสาร การติดต่อประสานงาน การนำเสนอ ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจน เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นผลสำเร็จ (พัชรินทร์ จีงประวัติ, 2560)

6) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล (2564) ที่ศึกษาความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ซึ่งเบญจวรรณ ธนอมขยธวัช, ผ่องศรี วาณิชยศุภวงค์ , วุฒิชัย เนียมเทศ , ณัฐวิทย์ พจนตันต์ (2559) อธิบายว่า ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ทำให้ทั่วทุกภูมิภาคของโลกสามารถติดต่อสื่อสารรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลาย ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องเรียนรู้แหล่งข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่มีความหลากหลาย รวมถึงการเข้าถึงและการนำแหล่งข้อมูลสารสนเทศนั้นมาประยุกต์ใช้ได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย สิ่งท้าทายในการพัฒนานักศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทั้งระบบ เพื่อนักศึกษาได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเตรียมพร้อมที่จะท้าทายจากกระแสโลก ดังนั้น นักศึกษาในศตวรรษที่21 จะต้องมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ (Learning and Innovation Skills) หมั่นฝึกฝนพัฒนาตัวเองเรียนรู้ให้ เกิดทักษะเรียนโดยการปฏิบัติ (Learning By Doing) การคิดวิเคราะห์เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการสื่อสาร และทักษะแห่งความร่วมมือ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า 4C คือ Communication, Collaboration, Creativity และ Critical Thinking และที่ขาดไม่ได้คือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

แนวทางในการดำเนินการสหกิจศึกษา สำหรับการพัฒนาลัทธิสูตรและจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ มีดังนี้

- 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาสหกิจศึกษาต้องมีความรับผิดชอบในงานที่ทำ อุทิศเวลาในการทำงาน และมียุติธรรมในการปฏิบัติงาน
- 2) ด้านความรู้ นักศึกษาสหกิจศึกษาจะต้องมีความรู้ในงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดในใบกำหนดหน้าที่งาน (Job Description) และความรู้ตามกรอบสมรรถนะอาเซียนต้องมีความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม และมีความสามารถในการอธิบายหรือสื่อสาร การติดต่อประสานงาน การนำเสนอ ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจน
- 3) ด้านทักษะทางปัญญา นักศึกษาสหกิจศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรมต้องมีทักษะการสื่อสารในงานทั้งการอ่าน การพูด และการเขียน การสื่อสารภาษาต่างประเทศ มีการวางแผนงาน คิดงานเป็นระบบ มีไหวพริบ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ที่ดีจะช่วยให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงด้วยดี
- 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นต่อหน่วยงาน ส่งเสริมให้นักศึกษาสหกิจศึกษามีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ดีและส่งเสริมการเข้ามามีร่วมกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ
- 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาสหกิจศึกษา มีการฝึกฝนพัฒนาตัวเองด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- 6) ด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน นักศึกษาสหกิจศึกษาต้องมีใจรักในงานบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจให้บริการลูกค้า เป็นมิตรกับผู้รับบริการ และสามารถเก็บความลับของลูกค้าได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรักในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) วิธีการทั้งเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณเพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ศรีทองสุข. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่าง เพื่อนร่วมงานกับความสุขในการทำงานโดยมีความเชื่ออำนาจในการควบคุมภายในเป็นตัวแปรกำกับ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จริยา ตันติวรราชัย และ อนุชิต จันทโรทัย. (2560). ที่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. วารสารสารสนเทศ. 16(1), 27 – 36.
- ชัยญา ตันสกุล และ กัญญามน กาญจนหาวิกุล. (2563). การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ตามกรอบอาเซียนของสถานประกอบการเขตพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามัน. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 6(2), 23 – 42.
- นันทพงศ์ หมีเหละหมั่น นรธสรพร เล็กสุ เนลิมาชาติเมฆแดง และวัฒนา จินดาวัฒน์. (2563). การใช้กิจกรรมนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 6(2), 559 – 567.
- บุปผา ภิกขุ สาคร บัวบาน และบุญเลิศ เต็กสงวน. (2559). คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาของสถานประกอบการที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา. วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา. 10(1), 74 – 85.
- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, ผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์ , วุฒิชัย เนียมเทศ และณัฐวิทย์ พจนตันติ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. 3(2), 208 – 222.
- พัชรินทร์ จิงประวดี. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. 2(1), 11 – 21.
- พาติศ คงโสมมา. (2555). สหกิจศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตไทย. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 2(3), 18 – 24.
- เยาวพา ณ นคร และศักดิ์ชัย ศิริชัย. (2553). การสำรวจความต้องการของสถานประกอบการต่อการฝึกงานในระบบสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยสงขลา. รายงานการวิจัยของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยสงขลา.

- รวินันท์ การเกษ. (2556). **ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อศักยภาพของนักศึกษาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์และคณะ. (2562). **การศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการบริการของประเทศไทย**. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) สืบค้นจาก: <http://prp.trf.or.th/wp-content/uploads/2021/05/TSRI-Research-Brief-Year-10-Vol.07.pdf>.
- ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล. (2564). **ความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศูนย์สหกิจศึกษาและจัดหางานสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น. (2566). **คู่มือสหกิจศึกษา**. สืบค้นจาก : <https://coop.tni.ac.th/>.
- สุจิตา พานิชกิจโกศลกุล. (2556). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมฤทัย อยู่รอด. (2555). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของพนักงานมหาวิทยาลัย (สายสนับสนุน) สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**. ภาคนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อนุชา ลาวงค์. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมในองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร. (2550). **สมรรถนะ (Competency)**. สืบค้นจาก: https://www.np.go.th/index/add_file/gPzHycYMon42007.pdf.
- อรพินทร สันติชัยอนันต์. (2549). **การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยการจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม

ธนากร ทั้งเรือง¹ และ ภาวิชัย ครูช²

Received: 15 August 2023; Revised: 29 August 2023; Accepted: 7 September 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อสังเคราะห์วรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และ (2) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม โดยใช่วิเคราะห์และสังเคราะห์จากวรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งงานวิจัยทั้งไทยและต่างประเทศจนได้ประเด็นสำคัญสามารถสรุปกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม โดยผลการศึกษาพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบ คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการตลาด ด้านการสร้างภาพลักษณ์ และด้านการจัดสรรผลประโยชน์ ส่วนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีองค์ประกอบ คือ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคชุมชน ได้นำแนวคิดการสังเคราะห์เชิงบูรณาการ ไปปรับใช้เพื่อการวางแผนการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้บริบทพื้นที่ชุมชนเป็นตัวตั้ง เพื่อรองรับนโยบายการเปลี่ยนแปลงในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และความมีสันติสุขในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน

คำสำคัญ: ความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยว, การจัดการการท่องเที่ยว, การมีส่วนร่วม

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Tourism Community Success by Tourism Management through Participation Approach

Thanakorn Thangruang ¹ and Phawat Cruz²

Abstract

This research academic aims to: (1) To synthesize literature on relevant issues, and (2) To create a conceptual framework for tourism community success by tourism management through participation approach, by using analysis and synthesis from literature as well as research related to both Thai and Foreign countries which obtains the summarized conceptual framework for tourism community success by tourism management through participation approach. The results were found tourism management has components: planning, organizing, promotion, marketing, images, and sharing. The participation components are: opinion sharing, decision making, planning, implementing, profit sharing, and assessment. This is beneficial to tourism-related sectors, including government, private sectors, academic sectors, and community sectors, has applied the concept of integrative synthesis to be adapted for planning modifying participatory development strategies. Actually, it is a guideline for tourism management by using the community context as a setting for support changes in policies to stimulate the grassroots economy, improving the quality of life of people in the community, and balanced and sustainable peace in the area.

Keywords: Tourism Community Success, Tourism Management, Participation

¹ Arts Program in Tourism Industry, Faculty of Business Administration, Northern College

² Arts Program in Tourism Industry, Faculty of Business Administration, Northern College

บทนำ

ชุมชนท่องเที่ยวได้ถูกสร้างขึ้นจากลักษณะเฉพาะของพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่น่าดึงดูดใจและวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม (Bramwell W., 1994) ซึ่งสอดคล้องกับ Sue Beeton (2002) และ Oppermann M. (1997) ที่มองการท่องเที่ยวชนบทจะต้องตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทในเชิงขนาดที่ไม่ใช่เมืองและเป็นลักษณะดั้งเดิม กล่าวคือ การท่องเที่ยวที่อาศัยองค์ประกอบของชุมชนที่มีอยู่แล้วหรือใช้ศักยภาพของชุมชนเป็นฐาน โดยมีผู้ประกอบการหรือภาครัฐจัดการหรือส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่ง Butler R. W. and Hall C. M. (1998) มองว่าการท่องเที่ยวชุมชนเป็นมากกว่าผลรวมของส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นการตอบสนองเชิงนโยบายต่อฐานเกษตรกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบไปสู่ระบบเศรษฐกิจ ตามที่ระพีพัฒน์ เกษโกศล (2557) กล่าวว่า การท่องเที่ยวชุมชนจะช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการตระหนักรู้ถึงคุณค่า ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน โดยร่วมกันฟื้นฟูชุมชนจากการใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือเพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ผ่านการนำเสนอเรื่องราววัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่สะท้อนวิถีความเป็นไทย ซึ่งบริบทการท่องเที่ยวที่ผ่านมาใช้ทุนทรัพยากรจากชุมชนอย่างมหาศาล และอาจเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยหรือไม่ก็ใช้แล้วหมดไปโดยไม่คำนึงถึงความคุ้มค่า แต่ผลประโยชน์และรายได้อาจไม่กระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง จนทำให้การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชนฐานรากไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้นการจัดการชุมชนท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการนำทรัพยากรมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของชุมชน โดยการจัดการอย่างมีระบบและรู้คุณค่าจะสามารถใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับคนในชุมชนทั้งทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางความรู้และภูมิปัญญา โดยเน้นการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากโดยการมีส่วนร่วมทางการจัดการ เพื่อให้ประชาชนรู้จักประมาณตน อยู่อย่างมีความสุข สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สังคมเป็นธรรม ประเทศชาติมั่นคง เศรษฐกิจพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน สร้างการเติบโตของคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (Strength with in) และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง โดยเน้นจุดสำคัญกล่าวคือ 1) เน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน 2) ให้ความสำคัญกับการผลิตในภาคการเกษตร 3) เน้นความพอเพียงและการพึ่งตนเองเพื่อลดความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก 4) ใช้ศักยภาพของตนเองหรือที่มีอยู่ภายในชุมชนเป็นหลัก 5) เน้นกิจกรรมการผลิตมากกว่าการซื้อขายแลกเปลี่ยน และ 6) มีการนำ

ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการเพื่อพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้หลักคิดทางสายกลาง และนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยว โดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการอันเกี่ยวข้องกับชุมชนท่องเที่ยว เพื่อนำไปวางแผนการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยวให้ชัดเจนและตรงทิศทาง โดยสามารถบรรลุเป้าหมายของชุมชนท่องเที่ยวได้อย่างประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์วรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อสร้างกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม

ประโยชน์ที่ได้รับ

ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคชุมชนได้นำแนวคิดการสังเคราะห์เชิงบูรณาการ ไปปรับใช้เป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้บริบทพื้นที่ชุมชนเป็นตัวตั้ง เพื่อรองรับนโยบายการเปลี่ยนแปลงในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

ผลการศึกษา

1. การสังเคราะห์วรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

การจัดการการท่องเที่ยว

แนวคิดการจัดการ (Management Approaches) เป็นการสะท้อนถึงการใช้ปฏิบัติของผู้บริหารในแต่ละแนวคิด โดยการจัดการมีการพัฒนาการตามลำดับ ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) Classical Approach ยุคภูมิหลังของการจัดการโดยใช้หลักการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ (2) Quantitative Approach เป็นการนำเทคนิคทางคณิตศาสตร์มาพัฒนาการตัดสินใจในการจัดการ (3) Behavioral Approach เป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในการทำงาน แนวคิดนี้จึงนำมาสู่แนวปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับคนในองค์การหลายประการ เช่น วิธีการเลือกสรรพนักงาน โปรแกรมการจูงใจ การทำงานเป็น

ทีม เป็นต้น และ (4) Contemporary Approach ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวทางการจัดการของผู้บริหารในแต่ละยุคสมัยโดยงานวิจัยทางด้านการจัดการเริ่มให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การมากขึ้นเรื่อย ๆ โดย Bartol K.M. and Martin D.C. (1998) กล่าวว่า การจัดการ เป็นกระบวนการในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ประกอบด้วย (1) การวางแผน (Planning) (2) การจัดการ (Management) (3) การชี้นำ (Leading) และ (4) การควบคุม (Controlling) ดังนั้นการจัดการเป็นการสะท้อนถึงการปฏิบัติของผู้บริหารในแต่ละแนวคิด โดยการจัดการมีการพัฒนาการตามลำดับ ซึ่งเป็นกระบวนการการดำเนินงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเป็นผู้รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่โดยสอดคล้องกับแผนงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดย Rue L.W. and Byars L.L. (2005) และ Griffin R. (2015) ได้กล่าวว่าการจัดการ หมายถึง กระบวนการของการดำเนินงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานทรัพยากรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อันได้แก่ (1) พื้นที่ (2) บุคลากร และ (3) ทุน เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งผลสำเร็จของการจัดการต้องบรรลุประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป ส่วน Drucker P.F. (2009) ได้กล่าวว่าการจัดการมีมิติเป็นนามธรรม โดยที่ การจัดการ คือ ศิลปะในการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่น (Art of Getting Things done through and with People) สอดคล้องกับ Robbins S. and Coulter M. (2009) ที่กล่าวว่า การจัดการว่าเป็นกระบวนการของความร่วมมือเพื่อให้เกิดความร่วมกันดำเนินกิจกรรมการทำงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อตนเองและผู้อื่น และยังสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ สุททวาทีน (2551) ที่กล่าวว่าการจัดการเป็นผลการปฏิบัติงานสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ดังนั้นการจัดการที่สามารถนำไปใช้กับชุมชนท่องเที่ยว กล่าวคือ การจัดการการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการร่วมมือระหว่างทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการจัดการและการพัฒนาชุมชน ซึ่ง Sutsan Suttipisan (2014) ได้กล่าวว่าการจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งในด้านแนวคิดและวิธีการ ทำให้การจัดการท่องเที่ยวต้องใช้องค์ความรู้จากสหวิทยาการและจำเป็นต้องมองแบบองค์รวมและมุมมองของบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อให้แน่ใจว่าเกิดผลลัพธ์และผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยว โดยแบ่งได้ 4 ระดับ อันได้แก่ หน่วยธุรกิจ อุตสาหกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และระบบ ส่วน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2551) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวเป็นการกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม กล่าวคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism resource) การบริการการท่องเที่ยว (Tourism service) และการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism marketing) สอดคล้องกับ Sue Beeton (2006) ที่กล่าวว่าการ

จัดการการท่องเที่ยวจะต้องประกอบด้วย การวางแผน การส่งเสริมการขาย การตลาด และการสร้างภาพลักษณ์ อีกทั้ง Colin A. Carnall (2007) และ Lankford S.V. and Howard D. R. (1994) มองว่าการจัดการท่องเที่ยว คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยการสร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ การวางแผน การนำไปใช้ การติดตามการเปลี่ยนแปลง การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ การพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และส่งผลประโยชน์ต่อชุมชน

ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวเป็นการปฏิบัติกรอย่างมีเป้าหมายโดยการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยใช้คนในชุมชนเป็นฐานในการจัดการ ซึ่งการสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านการวางแผน (Planning) (2) ด้านการจัดการ (Organizing) (3) ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) (4) ด้านการตลาด (Marketing) (5) ด้านการสร้างภาพลักษณ์ (Images) และ (6) ด้านการจัดสรรผลประโยชน์ (Sharing) ที่ใช้เป็นหลักในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยว โดยส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป

การมีส่วนร่วม

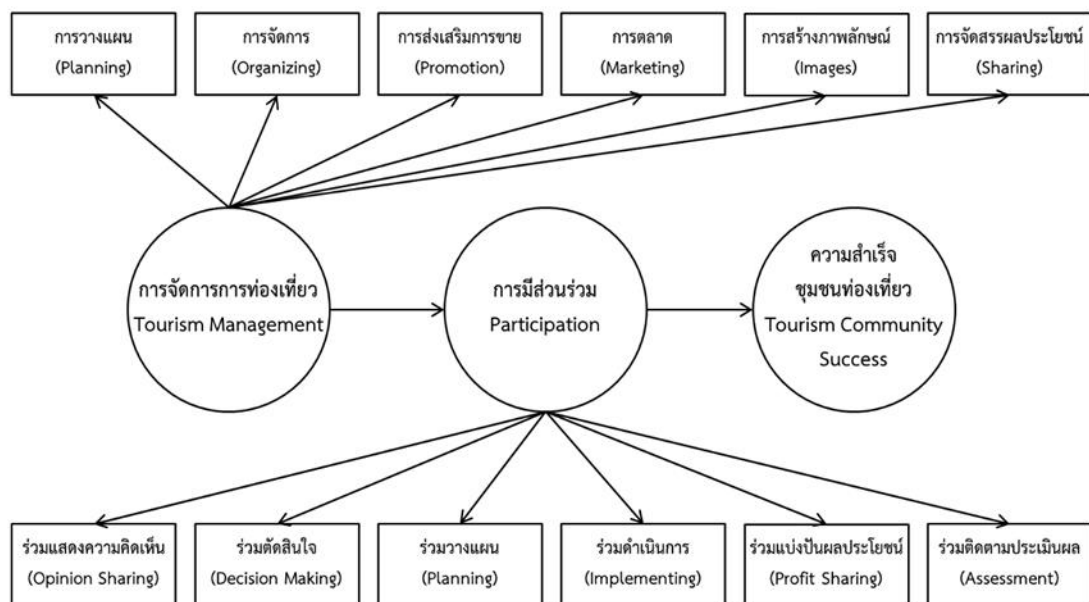
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) จนถึงฉบับปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524) โดยมุ่งเน้นคนเป็นสำคัญมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้พยายามเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาจากระดับบนลงล่าง (Top-down) มาเป็นระดับล่างขึ้นบน (Bottom-up) สอดคล้องกับแนวคิดของ Oakley P. and Marsden D. (1984) ที่ได้กล่าวว่าแนวทางจากระดับล่างขึ้นบนเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และ Nagarjuna G. (2015) ที่กล่าวว่าการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยว สิ่งที่สำคัญคือต้องระบุชุมชนที่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างจริงจังและสมัครใจ ตามที่ Gilmour D. A., and Fisher R. J. (1991) กล่าวว่า “ชุมชนสามารถกำหนดได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกันในทรัพยากรของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แทนที่จะเป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น” คำจำกัดความข้างต้นระบุไว้อย่างชัดเจนว่าชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือติดกับพื้นที่จะต้องได้รับการพิจารณาและมีมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2558 - 2560 ยังมีเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเน้นความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนในท้องถิ่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ดังนั้นการมีส่วนร่วม (Participation) จึงเป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินการใด ๆ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์นั้นได้นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้าง

ความเข้าใจร่วมกัน (Bouneaw J., 2007) ซึ่ง Franklyn Lisk (1985) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน จะต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของการเชื่อใจและการยอมรับตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืนซึ่งสามารถสังเกตได้จากระดับความพึงพอใจ ระดับความไว้วางใจและต้องครอบคลุมทัศนคติความคาดหวังและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน โดย Cohen, J.M., and Uphoff, N.T. (1980) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องประกอบไปด้วย (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สอดคล้องกับ Arvind Singhal (2001) ที่ได้พัฒนารอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ โดยอธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยหลักการ 6Cs ได้แก่ (1) การร่วมมือ (Co-operation) (2) การยินยอม (Compliance) (3) การให้คำปรึกษา (Consultation) (4) การให้ความร่วมมือ (Cooperation) (5) การเรียนรู้ร่วมกัน (Co-learning) และ (6) การลงมือกระทำร่วมกัน (Collective Action) ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งคนในชุมชนท้องถิ่นถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจ เพื่อเพิ่มความไว้วางใจและความมั่นใจของคนในท้องถิ่นต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงแผนและการให้บริการ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการตัดสินใจเป็นสิ่งที่สำคัญมาก และยังส่งเสริมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในการมีส่วนร่วมโดยมีเป้าหมายร่วมกัน (Muganda M., Sirima A., and Ezra P. M., 2013)

ดังนั้นการมีส่วนร่วมคือการปฏิบัติเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันด้วยความสมัครใจและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ซึ่งการสังเคราะห์องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ (1) ร่วมแสดงความคิดเห็น (Opinion Sharing) (2) ร่วมตัดสินใจ (Decision Making) (3) ร่วมวางแผน (Planning) (4) ร่วมดำเนินการ (Implementing) (5) ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ (Profit Sharing) และ (6) ร่วมติดตามประเมินผล (Assessment) โดยนำไปใช้ในการศึกษาอันเป็นองค์ประกอบหลักของชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ

2. กรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านการวางแผน (Planning) (2) ด้านการจัดการ (Organizing) (3) ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) (4) ด้านการตลาด (Marketing) (5) ด้านการสร้างภาพลักษณ์ (Images) และ (6) ด้านการจัดสรรผลประโยชน์ (Sharing) และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ (1) ร่วมแสดงความคิดเห็น (Opinion Sharing) (2) ร่วมตัดสินใจ (Decision Making) (3) ร่วมวางแผน (Planning) (4) ร่วมดำเนินการ (Implementing) (5) ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ (Profit Sharing) และ (6) ร่วมติดตามประเมินผล (Assessment) ที่ใช้เป็นหลักในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม โดยส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป ซึ่งสรุปเป็นกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม ได้ดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม
ที่มา : ธนากร ทั้งเรื่อง (2566)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การสร้างกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวจะช่วยให้การสำรวจและการระบุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของชุมชนท่องเที่ยวชัดเจนขึ้น ด้วยการพิจารณาจากเป้าหมายของชุมชน เป้าหมายทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน เป้าหมายทางการมีส่วนร่วมของชุมชน และพลังขับเคลื่อนของชุมชน ในการเพิ่มมูลค่าและยกระดับชุมชนสู่ความสำเร็จ ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการตลาด ด้านการสร้างภาพลักษณ์ และด้านการจัดสรรผลประโยชน์ สอดคล้องกับ อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ (2555) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของการบริหารกิจการต้องมีกระบวนการจัดการที่ดีประกอบด้วย การวางแผน การจัดสายงานและการจัดหาบุคลากร การอำนวยการ และการควบคุม โดยพบว่าการบริหารจัดการจำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของสมาชิก สอดคล้องกับ วิจิตร แสงทองล้วน (2561) ที่กล่าวว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยความเข้าใจของบุคลากรและการสื่อสารอย่างทั่วถึง รูปแบบการบริหารงบประมาณที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ กระบวนการใช้พื้นที่ที่เหมาะสม รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ การบูรณาการผ่านการสร้างการรับรู้ ทำความเข้าใจ และส่งเสริมการทำความเข้าใจในการจัดการร่วมกัน การพัฒนาตัวชี้วัดตามระดับของการจัดการแต่ละช่วงที่ชัดเจน และการประเมินความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับ จริญญา คงเพชร (2563) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนประกอบด้วยเครื่องมือท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมากพอสมควร การท่องเที่ยวจะต้องส่งผลให้คนในชุมชนมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น และจะต้องส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น สอดคล้องกับ อรรณพ อ่อนมาก (2553) ที่กล่าวว่าตัวชี้วัดความสำเร็จของชุมชนได้แก่ด้านศักยภาพชุมชน ความสามารถหรือชุมชนที่มีการเจริญเติบโต ด้านการรองรับผลิตภัณฑ์ โดยการพิจารณาความสำเร็จด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และด้านการทำธุรกิจอย่างยั่งยืนซึ่งสามารถพิจารณาความสำเร็จด้านการทำธุรกิจยั่งยืน ส่วนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล สอดคล้องกับ สุดสันต์ สุทธิพิศาล (2563) ที่กล่าวว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมต้องได้รับการสนับสนุนและฉันทกกำลังของทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันให้ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างมีระบบและความถูกต้องซึ่งประกอบไปด้วย ร่วมคิดริเริ่ม ร่วมออกความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ร่วมตรวจสอบและติดตามผล และร่วมพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไข สอดคล้องกับ ญัฐพัชร ภูมิโรจน์ (2560) ที่กล่าวว่าการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว ให้ประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ให้ชุมชนอย่างยั่งยืน สมาชิกในชุมชนต้องให้ความร่วมมือกันในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน

ร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และมีส่วนร่วม ประเมินผล สอดคล้องกับ Liedewij van Breugel (2013) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคนในชุมชนท้องถิ่นเสมอ และถือเป็นประเด็นสำคัญสำหรับ ความสำเร็จของโครงการชุมชนท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Chess C. and Purcell K. (1999) ที่กล่าวว่า ผลลัพธ์ของความสำเร็จของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีกระบวนการคือการกำหนด เป้าหมายให้ชัดเจน เริ่มมีส่วนร่วมและเตรียมการวางแผนล่วงหน้า การปรับเปลี่ยนการมีส่วนร่วมแบบ ดั้งเดิมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกระบวนการหรือผลลัพธ์ ดำเนินแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน และ การรวบรวมข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงาน สอดคล้องกับ De Weger E. et al. (2018) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของชุมชนเกิดจากการลงทุนเกี่ยวกับทรัพยากรในการสร้างความสัมพันธ์ ที่ไว้วางใจให้กับชุมชน โดยปรับกลยุทธ์ตามความต้องการและความชอบของคนชุมชน จัดการประชุม เพื่อระดมความคิดเห็น ปรับการประชุมและกิจกรรมตามความต้องการของคนในชุมชน ทั้งนี้สมาชิก ในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี ในชุมชน

ความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วมเป็น กรอบแนวคิดเชิงบูรณาการอันเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ชุมชน ท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยอาศัยพื้นฐานจากต้นทุนทางสังคม หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาพัฒนาทำให้เกิดแรงจูงใจที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยผลการศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคชุมชน ได้นำแนวคิดการสังเคราะห์เชิงบูรณาการ ไปปรับใช้เพื่อการวางแผน การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้บริบท พื้นที่ชุมชนเป็นตัวตั้ง เพื่อรองรับนโยบายการเปลี่ยนแปลงในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก การยกระดับ คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และความมีสันติสุขในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- จรัญญา คงเพชร. (2563). **ความสำเร็จการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วารสารพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร. 23(2), 42-51.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). **การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ. 13(2), 25-46.
- ทวีศักดิ์ สุทกวาทีน. (2551). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพี เอ็น เพรส.
- ระพีพัฒน์ เกษโกศล. (2557). **การจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่นชุมชนเกาะศาลเจ้าและพื้นที่เกี่ยวเนื่องเขต ตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชิตร์ แสงทองล้วน. (2561). **แนวทางการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐทั้ง ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัด**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการป้องกัน ราชอาณาจักร (วปอ.), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สุดสันต์ สุทธิพิศาล. (2563). **การมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ. เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา ประเด็นและแนวโน้มการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว**. วิทยานิพนธ์ดุษฎี บัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2524). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529**. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2551). **การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์. (2555). **การบัญชีต้นทุนเพื่อการบริหาร**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.
- อรรณ อ่อนมาก. (2553). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน: ธุรกิจผลิตภัณฑ์เลือก ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราช ภัฏมหาสารคาม.

- Arvind Singhal. (2001). **Facilitating Community Participation through Communication**. Submitted to GPP, Programme Division, UNICEF, New York.
- Bartol, K.M., and Martin, D.C. (1998). **Management**. Boston: McGraw-Hill Company.
- Bouneaw J. (2007). **The Participatio in Research for Locally**. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Bramwell, W. (1994). **Rural tourism and sustainable rural tourism**. Journal of Sustainable Tourism. 2(1), 1-6.
- Butler, R.W., and Hall, C.M. (1998). **Tourism and Recreation in Rural Areas**. American Journal of Rural Development. 3(1), 1-4.
- Chess, C. and Purcell. K. (1999). **Public participation and the environment: Do we know what works?** Environmental Science and Technology. 33(16), 2685-2692.
- Cohen, J.M., and Uphoff, N.T. (1980). **Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity'**, World Development.
- Colin, A. Carnall. (2007). **Managing Change in Organizations**. Personal Education Limited, fifth edition published 2007.
- De Weger, E., Van Vooren, N., Luijkx, K. G., Baan, C. A. & Drewes, H. W. (2018). **Achieving successful community engagement: a rapid realist review**. BMC Health Services Research. 18: 285.
- Drucker, P.F. (2009). **Management: Tasks, Responsibilities, Practices**. New York: HarperCollins.
- Franklyn Lisk. (1985). **Popular participation in planning for basic needs: concepts, methods and practices**. Hants, Gower.
- Gilmour, D, A., and Fisher R, J. (1991). **Villagers, forests and foresters: The Philosophy, process and practices of community forestry in Nepal, Kathmandu**. Nepa l: Sahyogi Press.
- Griffin ,R.(2015).**Fundamentals of Management : Cengage Learning**.From <https://www.statisticiansforhire.com/wpcontent/uploads/2019/04/Fundamentals>.
- Lankford, S. V., and Howard, D. R. (1994). **Tourism Impact Attitude Scale (TIAS)**. Handbook of scales in tourism and hospitality research. Dogan Gursoy, Muzaffer Uysal, Ercan Sirakaya-Turk, Yuksel Ekinci and Seyhmus Baloglu.

- Liedewij van Breugel. (2013). **Community-based tourism: Local participation and perceived impacts a comparative study between two communities in Thailand.** Master Thesis Liedewij van Breugel. Faculty of Social Sciences.
- Muganda, M., Sirima, A., and Ezra, P. M. (2013). **The role of local communities in tourism development: Grassroots perspectives from Tanzania.** J Hum Ecol. 41(1), 53-66.
- Nagarjuna, G. (2015). **Local Community Involvement in Tourism: A Content Analysis of Websites of Wildlife Resorts.** Atna-Journal of Tourism Studies. 10(1), 13-21.
- Oakley, P., and Marsden, D. (1984). **Approaches to participation in rural envelopment.** Geneva: International Labour Organization.
- Oppermann, M. (1997). **Rural tourism in Germany: farm and rural tourism operators.** In **The business of rural tourism.** Eds S.J. Page & D. Getz. International Thomson Business Press, London.) pp 19-108.
- Robbins, S. and Coulter, M. (2009). **Industrial management.** Pearson Prentice Hall.
- Rue, L.W., & Byars, L.L. (2005). **Management: Skills and Application.** McGraw-Hill/Irwin.
- Sue Beeton. (2006). **Community Development through Tourism.** Australia: Landlinks Press is an imprint.
- Sutsan, Suttipisan. (2014). **Integrated Tourism Management: The Way Forward in Globalizing World.** Paper presented at the Development Administration, Globalization and Sustainable Development, National Institute of Development Administration, Bangkok.

แนวทางการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย/บทความวิชาการ วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น

วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น ยินดีรับบทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ โดยบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์จะต้องไม่เป็น ผลงานวิจัย/วิชาการที่เคยได้รับการเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ ของวารสารอื่น บทความทุกบทความที่ดีพิมพ์ลงในวารสารฉบับนี้จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการแก้ไขต้นฉบับและการพิจารณาตีพิมพ์ตามลำดับก่อนหลัง โดยมี ข้อเสนอแนะดังนี้

ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย หมายถึง การนำเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย
2. บทความวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสาร อิมเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข
3. บทวิจารณ์หนังสือ หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์ เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณูปการของ หนังสือ บทความ หรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจอันเหมาะสม
4. บทความปริทัศน์ หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้าง และทางลึก อย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพาทที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

การเตรียมต้นฉบับ

ชื่อเรื่อง	ควรสั้นกะทัดรัดได้ใจความ ครอบคลุม ตรงกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา
ชื่อผู้เขียน	พิมพ์ชื่อโดยไม่ใช้คำย่อ มีสถานที่ทำงาน หน่วยงานที่สังกัด อีเมล หมายเลขโทรศัพท์ โดยอ้างอิงเชิงบรรณทนายหน้าแรก
บทคัดย่อ	เป็นร้อยแก้ว เขียนเฉพาะเนื้อหาที่น่าสนใจ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย (อย่างย่อ) และต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
คำสำคัญ	ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทความที่เป็นภาษาอังกฤษ มีเฉพาะคำสำคัญภาษาอังกฤษ
บทนำ	อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญที่ทำการศึกษ วิจัย ค้นคว้า ของผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ สมมติฐานและขอบเขตของการวิจัย
เนื้อเรื่อง	กรณีบทความที่เป็นภาษาไทยควรใช้ภาษาไทยให้มากที่สุด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กะทัดรัดและชัดเจน การใช้คำย่อต้องมีคำสมบูรณ์ไว้ในครั้งแรกก่อน
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย
กรอบแนวคิดในการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านตัวแปร เป็นการอธิบายว่าศึกษาประเด็นใดบ้าง ผู้ให้ข้อมูลเป็นใคร ใช้ตัวแปรอะไรให้การศึกษา
วิธีดำเนินการวิจัย	อธิบายขั้นตอนการวิจัย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล วิธีการรวบรวมข้อมูล วิธีการใช้เครื่องมือในการศึกษาหรือการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย
สรุปผลการวิจัย	อธิบายสิ่งที่ได้จากการศึกษา ไม่ควรซ้ำกับการแสดงผล แต่เป็นการสรุปประเด็น และสาระสำคัญของการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

อภิปรายผล	อธิบายถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาหรือการวิจัย ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ควรอ้างถึงทฤษฎี หรือผลการศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบการอธิบาย
ข้อเสนอแนะ	อธิบายถึงการนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ ปัญหาที่พบในการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาครั้งต่อไป
เอกสารอ้างอิง	ให้เขียนเอกสารอ้างอิง ใช้ระบบนาม-ปี และหน้า (APA Style) ตามรูปแบบที่กำหนด

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงใช้รูปแบบของ American Psychological Association (APA)

การอ้างอิงในบทความ กรณีที่ผู้เขียนต้องการการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (author-date in-text citation)

การอ้างอิงท้ายบทความ เป็นการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนบทความได้ใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ และจัดเรียงรายการตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่ง ตัวอย่างเช่น

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (พิมพ์ครั้งที่). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณานุกรม, **ชื่อหนังสือ**. (เลขหน้าบทความ).

เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่) เลขหน้าบทความ.

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีที่วิจัยสำเร็จ). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา (ระดับ)

ชื่อสาขาวิชา สังกัดของสาขาวิชา ชื่อมหาวิทยาลัย.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). **ชื่อเรื่อง**. สืบค้นเมื่อ [วัน เดือน ปี] จาก แหล่งสารสนเทศ. [หรือ URL]

การอ้างอิงในเนื้อหา

รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. (ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น (ชนะดา วีระพันธ์, 2555, 55-56)

(Peter & Waterman, 1982, pp. 498-499) (Michalska J., 2008, p. 85)

กรณีที่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน เช่น

(ศิริโรจน์ วงศ์กระจ่าง, 2554)

2. ผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น ธนกฤต วันดีเมธ (2554, น.90) ได้ศึกษาถึง.....
Robert E. Hegel (1997, p.14) studied.....
กรณีที่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีที่พิมพ์ไว้ในวงเล็บ เช่น
(ศิริโรจน์ วงศ์กระจ่าง, 2554)

3. ปีที่พิมพ์ ผู้แต่ง (เลขหน้า) กรณีมีการระบุปีที่พิมพ์และผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว (ปีที่พิมพ์และผู้แต่ง สามารถสลับที่กันได้) ให้ระบุเฉพาะเลขหน้าที่อ้างอิงในวงเล็บเท่านั้นเช่น ในปี 2557 ศุภชัย ยาวะประภาส ได้กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา จนทำให้การปฏิบัติงานบริหารงานบุคคลบรรลุผลเหนือกว่าระดับปกติ (น.9)

การส่งต้นฉบับ

1. บทความมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษขนาด A4 ทั้งนี้รวมรูปภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง
2. การตั้งค่าน้ำกระดาษ ให้กำหนดขอบบน 1.5 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา 1 นิ้ว
3. แบบตัวอักษรใช้ TH SarabunPSK โดยกำหนดขนาด ดังนี้
 - 3.1 ชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 3.2 ชื่อ-สกุลผู้เขียน ทุกท่านภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 12 point ตัวหนา ชิดซ้าย
 - 3.3 สถานที่ทำงาน หน่วยงานที่สังกัด อีเมล หมายเลขโทรศัพท์ ขนาด 12 point อ้างอิงเชิงอรรถ
 - 3.4 บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น และเป็นการสรุปผลงานอย่างรัดกุม ครอบคลุมสาระสำคัญของการวิจัย ความยาวไม่เกิน 400 ตัวอักษร
 - 3.5 คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นการกำหนดสาระสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูล ไม่ควรยาวมากเกินไป และไม่ควรมากเกิน 3-5 คำ
 - 3.6 บทนำ (ความเป็นมา ความสำคัญ และมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย)
 - 3.7 วัตถุประสงค์ (มูลเหตุของการศึกษาวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับชื่อเรื่องที่ศึกษาวิจัย)
 - 3.8 เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เป็นการอ้างอิงแนวคิด ทฤษฎี หรือบทความที่เกี่ยวข้องหากเป็นงานวิจัยเฉพาะทางควรมีส่วนนี้ เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานให้คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้

3.9 วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ควรเสนอรูปแบบและแสดงขั้นตอนอย่างกระชับ และชัดเจน

3.10 สรุปผลการวิจัย ควรนำเสนอผลอย่างชัดเจน น่าสนใจ ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา

3.11 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ อภิปรายสิ่งที่ได้จากการวิจัย การนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะต่างๆ

3.12 เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบนาม-ปี และหน้า (APA Style) ระบุแหล่งอ้างอิงเท่าที่ปรากฏในบทความ

วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น

ACADEMY JOURNAL OF NORTHERN

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2566

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ
วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ชั้น 1 888 หมู่ 2 ถนนพหลโยธิน (แนวเก่า)
ตำบลหนองบัวไต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000
โทรศัพท์ 055-517488 กด 5
Email. research@northern.ac.th